SOME PAGES IN THE ORIGINAL CONTAIN FLAWS AND OTHER DEFECTS WHICH APPEAR ON THE FILM

Digitized in 2006
by
Thrinaina Informatics Ltd, Secunderabad, A.P., India.
(http://www.thrinaina.com)

From the original owned by
Sundarayya Vignana Kendram
and its partner Institutions

as part of the
British Library Endangered Archives Programme
supported by the
Lisbet Rausing Charitable Fund

Except for individual research purpose
any reproduction should be made with
written permission from the

Sundarayya Vignana Kendram,
1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampally, Hyderabad - 500 044
Andhra Pradesh, India

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright laws of the United States (Title 17, United States Code) and of India (Copyright Act of 1957) govern the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material including foreign works under certain conditions. In addition, the United States extends protection to foreign works by means of various international conventions, bilateral agreements, and proclamations.

Under certain conditions specified in the laws, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specified conditions is that photocopy or reproduction is not to be used for any purpose other than private study, scholarship, or research. If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of "fair use," that user may be liable for copyright infringement.

These institutions reserve the right to refuse to accept a copy order if, in their judgment, fulfillment of the order would involve violation of the copyright laws of the United States or India.

వీరేశలింగము, కందుకూరి

ఉత్తమస్త్రీచరిత్రములు

Rajahmundry, 1926

Record no. 96

Vīrēśaliṅgamu, Kandukūri

Uttamastrīcaritramulu

Rajahmundry, 1926

Record no. 96

SUNDARAYYA VIGNANA KENDRAM
1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampalli
Hyderabad – 500 044, Andhra Pradesh, India

Bibliographic Record Target

వీరేశలింగము, కందుకూరి.

ఉత్తమస్త్రీచరితములు / కందుకూరి వీరేశలింగము. - రాజమహేంద్రవరము: Razen press, 1926.

114 p. ;20.5 cm.

Record no. 96

Vīrēśaliṅgamu, Kaṃdukūri.

Uttamastrīcaritamulu / Kandukūri Vīrēśaliṅgamu. - Rājamahēndravaramu: Razen press, 1926.

114 p. ;20.5 cm.

Record no. 96

35 mm microfilm
Image placement: IA (IIA) IB IIB Date filming began:

LIVES

OF

NOBLE WOM

ఉత్తమస్త్రీచరిత్రము

BY

Rao Bahadur

K. VIRESALINGAM PANTULU,

Retired Telugu Pandit,

Presidency College, Madras.

RAJAHMUNDRY.

PRINTED BY

Ch. NAGARAZU PANTULU,

AT THE RAZAN PRINTING HOUSE,

1926.

Copyright]

[*Rs. 0—12—0*

ఉత్తమస్త్రీచరిత్రములు.

చెన్నపురిరాజధానీశాస్త్రపాఠశాలయందు

తెలుఁగుపండితుఁడుగానుండిన

కందుకూరి వీరేశలింగముచేత

రచియింపఁబడినది.

Rajahmundry.

PRINTED AT THE RAZAN PRESS.

1926

305.42
AC 48882

ఉత్తమ స్త్రీ చరిత్రములు.

ప్రథమభాగము.

విషయసూచిక.

		పుట.
1.	ఉత్తమమాత.	3
2.	గ్రేస్ డార్లింగుకన్య.	18
3.	జోన్ అఫ్ ఆర్కు.	29
4.	ఎలిజబెత్ ఫ్రై దొరసాని.	53
5.	లేడి జేన్ గ్రే.	73
6.	మేరీకార్పెంటరు.	100

ఉత్తమ స్త్రీ చరిత్రములు.

"WOMAN AS MOTHER.

ఉత్తమమాత.

ఓ సోదరీమణులారా! నేఁటిసాయంకాలము "ఉత్తమమాత" ను గూర్చి కొంచెము చెప్పఁబోవుచున్నాను. "ఉత్తమమాత" యన్న పదమే మీలోఁ గొందఱి చెవులకు వింతగా వినఁబడవచ్చును. బిడ్డల తల్లులయిన యిల్లాండ్రకు "మే ముత్తమమాతలము కామా? ఈవిషయమున మేము క్రొత్తగా నేర్చుకొనవలసిన దేమున్నది?" అనియుఁ గొందఱకు తోఁచవచ్చును. అయినను తెలిసినవారికి సహితము ధర్మమును పలుమారులు స్మరణకుఁ దెచ్చుట యావశ్యకమే. కాఁబట్టి నాయం దాదరముంచి యీచిన్నయుపన్యాసమును సావధానముగా వినుఁడు.

"మాత" యన్నది రెండక్షరములు గల చిన్నపదమే యయినను దానియం దెంతో యర్థ మిమిడియున్నది. అది స్త్రీవాచకము లయినపదము లన్నిటిలోను మిక్కిలి గౌరవనీయ మయినది. మాతృదశకంటె మఱియేదశలోను స్త్రీకెక్కువ గణ్యత కలుగదు. "అమ్మ" యనుమాట సమస్తభాషలలోను మిక్కిలి ప్రియతర మయినది; అంతకంటె మధురమైనపదము వేఱొకటి లేదు. అదియే శిశువు మొట్టమొదట నేర్చుకొనునది; మరణమువఱకును మఱవఁబడనిది. తల్లియన్న చిన్న పేరున కర్హురాలు కాఁగానే యావఱకెన్నఁడును నెఱుఁగరాని సుగుణసంపద స్త్రీయందుఁ గానవచ్చును. తల్లి యయిన తరువాత స్త్రీయొక్క ప్రేమ మఱింత యధికమును, పరిశుద్ధమును, ఫలనిరపేక్షమును, అగును. పయికిఁ గానరాక లోపల నడఁగియున్న యామె స్వాభావికసద్గుణము

లన్నియు నప్పుడు వికాసము నొందును. నాఁడు మొదలుకొని స్త్రీజన స్వాభావిక మయిన యామెయబలత సుబలతగా మాఱును; ఆమెభీరుత్వము శూరత్వ మగును. నిర్మలప్రేమము, నిరంతరసహనము, నిరుపమాన దృఢచిత్తత, బుద్ధివిశేషము, అప్పుడు ముందుకు వచ్చును. ఆమె మాతృవాత్సల్యము బయలుపఱుపని గుణవిశేష మేది యుండును! తల్లి శిశువునిమిత్త మెంతశ్రమము పడును! ఎన్నికష్టములు సహించును! ఎట్టిదుష్కరకార్యములకు సాహసించును! శిశువున కించుక రోగము వచ్చినా తనసుఖమును పాటింపక రాత్రి యనక పగ లనక దినముల కొలఁది ప్రతినిమిషమును విసుగు లేక మంచమువద్ద గనుపెట్టుకొని యుండి యెంతశ్రద్ధతో శిశువును గాపాడును! తల్లి తనబిడ్డప్రాణమును గాపాడుట కయి తనప్రాణము నిచ్చుట కైనను వెనుకదీయదు గదా! శిశువు విషయమయి యందఱును ఆశ వదలుకొన్నప్పుడును, ఆమె కాశ పోదు; ఎవ్వరికిని భయము తోఁచనప్పుడు, ఆమెకు భయము తోఁచును. ఆహా! మాతృవాత్సల్య మెంతటిమహిమ గలది!

మంచి దయినపక్షమున కుటుంబమునందు తల్లియొక్క ప్రాబల్య మెంతయైనను మేలు చేయును. గృహమునకు శోభను, పరిశుద్ధతను, యశస్సును, శాంతిని తెచ్చునది తల్లి; గృహములోని యైకమత్యమునకును సంతోషమునకును మూల మగునది తల్లి. లోకములో మహనీయు లైన మహాపురుషులయొక్క గొప్పతన మంతయు తల్లిమూలముననే వచ్చుచున్నదని విద్వాంసు లభిప్రాయపడి యున్నారు. బిడ్డలయందలి ప్రేమకును, బంధువులయందలి ప్రీతికిని, బీదలవిషయ మయిన దానగుణమునకును, ఇటువంటివే యనేకములయిన యితరసద్గుణములకును, ఆదికాలమునుండియు మన దేశపుస్త్రీలు సుప్రసిద్ధురాం డ్రయి యున్నారు. నాకంటె సమర్థతరు లయినవారు పలువురు వర్ణించియుండిన దాని కంటె నే నిప్పు డాసుగుణముల నెక్కువగా వర్ణింపఁజాలను.

కేవలగుణవర్ణనము చేసి పొగడుటయు ఇచ్చట నాపని కాదు. పలుమాఱు పొగడుచుండుటవలన గర్వము కలుగుట మనుష్యులకు స్వభావము. గర్వమువలన నభివృద్ధికిభంగము కలుగును. కాఁబట్టి నేనిక్కడ మనస్త్రీలలోఁ గల లోపములను సహితము కొన్నిటిని దెలిపి, వానిని దిద్దుకొని బాగుపడుటకుఁ దగినమార్గములను నాబుద్ధికి తోఁచినంతవఱకు కొన్నిటినిజూపఁ బ్రయత్నించెదను. నేను జెప్పినదానిలో గుణాంశమున్నచో గ్రహింపుఁడు. తమలోపములను దాము తెలిసికొనుటయే వివేకుల లక్షణము. తాము తెలిసికొన్నలోపములను దిద్దుకొనుటయే తమ యభివృద్ధికిని లోకముయొక్క మేలునకును హేతు వగును.

ఇప్పుడు మన దేశములో సాధారణముగా స్త్రీలలోఁ గలవిద్యాభావమువలనఁ బయినిపేర్కొనిన సుగుణములవలన సహితము కొన్నియనర్థములు పుట్టుచున్నవి. బిడ్డలయందలి యతిప్రేమచేత తిన్నఁగా నాజ్ఞపెట్టకపోవుటవలన బాలు రనేకులు చెడుచున్నారు; బంధువులయందలి యతిప్రేమచేత చుట్టములను జేర్చుటవలన ననేకులు పాటుపడక సోమరులగుచున్నారు; బీదల విషయమునఁ గల యతిదానగుణముచేత పాత్రాపాత్రవిచారము మాని దానము లొనర్చుటవలన పలువురు దృఢకాయులు బిచ్చగాం డ్రగుచున్నారు. ఇటువంటి యనర్థము లనేకములకు మన కాంతలలోఁగల విద్యాశూన్యతనే బుద్ధిమంతులు ప్రధానకారణముగాఁ జెప్పుచున్నారు. విద్యావివేకవతియైన సన్మాతవలన బహుశుభములు గలుగునట్లే విద్యాగంధము లేని మూఢమాతవలన బహుదురవస్థలు సంభవించును. తల్లియే కదా గృహమునకు రాణి. అట్టితల్లియే విద్యావిహీనురాలయినపక్షమున గృహపరిపాలనమున కెట్లు సమర్థురాలగును? తనకు జ్ఞానముచాలనియిల్లాలు తనబిడ్డల నెట్లు జ్ఞానాధికులను జేయఁజాలును? బిడ్డలను మంచిస్థితికిఁ దెచ్చుటయే తల్లియొక్క ప్రధానధర్మము.

బిడ్డలను దృఢగాత్రులనుగాఁ జేయుట, సద్వర్తనము గలవారినిగాఁ జేయుట జ్ఞానవంతులనుగాఁ జేయుట, ఈమూఁడును తల్లులకు ముఖ్యకర్తవ్యములని చెప్పవచ్చును. బిడ్డలు దృఢగాత్రులుగా నుండుటకయి వారిజననమునకు కారణభూతులయిన జననీజనకులు మొట్టమొదట దృఢశరీరులయి యుండవలెను. అతిబాల్యవివాహము లత్యంత ప్రబలముగానున్న యీదేశములో నట్టి భాగ్య మింతట తటస్థింపనేరదు. అయినను తల్లు లితరవిధములచేత తమసంతతిని సాధ్యమైనంత బలప్రదముగాఁ జేయవచ్చును. వాసగృహమును శుచిగానుంచుట, శుద్ధవాయుప్రసారము కలుగునట్లుచేయుట, స్నానపానములకు నిర్మలజలము నుపయోగించుట, ఆరోగ్యకరమయిన యన్నాహారమును పెట్టుట, పరిశుభ్రమయిన వస్త్రములను గట్టనిచ్చుట, దేహపరిశ్రమము తగినంత కలిగించుట, మొదలయిన విషయములలో తగినంతశ్రద్ధ చేసినపక్షమున శిశువులు దృఢదేహులగుటకు సందేహము లేదు. అన్యదేశములకంటె మనదేశములో శిశువు లెక్కువగా పురుటిదినములలోనే మరణము నొందుచున్నారు. అట్లకాలమృత్యువువాతఁ బడక బ్రతికినవారును తఱుచుగా దృఢగాత్రులు గాక వ్యాధిపీడితులయి దుర్బలశరీరు లగుచున్నారు. దీనికి ముఖ్యకారణము పురుటిండ్లలో మంచివాయువును చొరనీకుండుటయే. ఇటువంటి పెద్దపట్టణములలోఁ గొంతవఱకు మంచిస్థితిలోనున్నను సామాన్యముగా నితరస్థలములలో సూతికాగృహములు మిక్కిలియిఱుకైన చిన్న గదులుగా నుండును; వానిలో ధారాళముగా గాలివచ్చుటకు చాలినన్ని గవాక్షములే యుండవు; ఉన్నతలుపులైనను తెఱచియుంచక ముసలమ్మలు మూసివేయుదురు; చూడ వచ్చినయమ్మలక్క లాచీఁకటిగదిలో గుంపుగుంపులుగా మూఁగియున్నగాలినిన హితము చెఱుపుదురు; ఆపయిని కుంపట్లు పెట్టుదురు. ఇట్లు శుద్ధవాయువునకు గర్భశత్రువు లన్ని యొక్కచోటఁ గూడినప్పుడాప్రసూతికాగృ

హములలోని మాతాశిశువులు బ్రతికి బయలఁబడుట వింతగాని మఱియొకవిధమగుట వింతగాదు. దుర్గంధయుక్తమయిన యాగదిలో శిశువు గతించుట సంభవించెనా, నిజమైనకారణమును గనుఁగొనలేక నొసటివ్రాఁత యట్లున్నదనియు, ఆయువు లేదనియు, పూర్వజన్మపాపఫలమనియు, ఎన్నెమ్మ నెత్తికొట్టినదనియు, కల్పితకారణములను జెప్పికొని మనస్సమాధానము చేసికొందురు. దుర్గంధముచేత గదులలో పుట్టెడు పేడపురుగులను ఎన్నెమ్మలని చెప్పుదురు. తల్లులు విద్యావతు లయినఁగాని యీయవస్థ మెట్లు తొలఁగును? విద్యనేరనివారు మంచితల్లు లెట్లగుదురు? మంచితల్లులు లేక దేశ మెట్లభివృద్ధి జెందును? దేశాభివృద్ధి కేమి కావలయునని యొకరు ప్రశ్నవేయఁగా, మంచితల్లులు కావలెనని పూర్వము నెపోలియన్ చక్రవర్తి యుత్తరము చెప్పెనఁట! విద్యావతులు గాని మూఢమాతలు తమబిడ్డలకు విలువబట్టలను దొడుగఁ జూతురు గాని విమలవస్త్రములను తొడుగఁజూడరు; బయలఁదిరిగిన పంజుని పిట్టలుపాఱునని గదులలో మూసిపెట్టఁజూతురుగాని బిడ్డలను మంచిగాలిలోఁ ద్రిప్పఁజూడరు; ఆఱవనెల నన్నప్రాశనము చేయింపఁ జూతురుగాని పాలు త్రాగింపఁ జూడరు. శిశువులకు రెండుసంవత్సరములు దాటువఱకు ద్రవపదార్థము లఱుగునుగాని అన్నము మొదలయిన ఘనపదార్థములు జీర్ణములు కావు. ఆఱవనెలనే యన్నప్రాశనము చేసి పప్పుముద్దలు బలవంతముగా మ్రింగించుటయేకాక తల్లి భోజనము చేయునప్పుడు తల్లి యొద్దను తండ్రిభోజనము చేయునప్పుడు తండ్రియొద్దను తాముతినునది మెల్లమ్రింగఁబెట్టుచు వచ్చినచో తిన్నది యఱుగించుకోలేనిశిశువు లెట్లు దుర్బలులు కాకుండ నేర్తురు? ఇట్లు శిశువులు దుర్బలు లగుచున్నను విచారము నొందక విద్యాహీనలైనమానినులు తమకువలెనే తమ బిడ్డలకును దేహముల నిండ నాభరణముల నుంచఁ జూతురు. దేహమున కారోగ్యమే యమూల్యాలంకారముగాని లోహ

పుత్రోడవు లలంకారములు గావు. మూఢురాండ్రుమాత్రమే తమనగలను జూచుకొని విశ్వము మఱచి గర్వపడుదురు. ఈవిషయమున మీకొక్కచిన్నకథ చెప్పెదను. ఇటలీదేశమునందు “కార్నీలియా” అను పేరుగలయొకయుత్తమమాత యుండెను. ఆమెను జూచుటకయి యొకప్రభుభార్య యొకనాఁ డామె యింటికిఁబోయి తననగలను జూచుకొని సంతోషించుచు గర్వముతో “ఏవీ ? నీనగలు నాకుచూపుము” అని యడిగెను. “ఒకనిమిషము తాళుము. చూపెదను.” అనిపలికి, బడినుండి రాఁగానే దృఢసుందరగాత్రు లయిన తనయిరువురు బిడ్డలను గొనివచ్చి యామెముందు నిలిపి “ఇవిగో! నాయమూల్యాలంకారములు చూడుము.” అని చూపెను. ఆప్రభుభార్య తనయవివేకమునకు సిగ్గుపడి యింటికిఁ బోయెను. ఈదేశమునందలి సుందరీమతల్లులయినతల్లు లెల్లరా మిటువంటి యమూల్యాభరణములను లోకమునకుఁ జూపఁ బ్రయత్నింతురు గాక !

ఈవఱకును బిడ్డల నారోగ్యవంతులనుగాఁ జేయవలసిన ప్రథమధర్మమునుగూర్చి కొంతచెప్పితిని. ఇఁక వారిని సద్వర్తనము గలవారినిగాఁ జేయవలసిన రెండవమాతృధర్మమునుగూర్చి కొంత ముచ్చటించెదను. వరుసనుబట్టి దీనిని రెండవధర్మమునుగాఁ జెప్పినను గుణగౌరవమునుబట్టి యిదియే ప్రథమధర్మ మని చెప్పవచ్చును. తల్లులు నడచినట్లు పిల్లలు నడతురు. తల్లిని జూచి పిల్లను గైకొనవలె నన్నసామెత మీ రందఱును విన్నదే కదా? కాఁబట్టి పిల్లలను సద్వర్తనము గలవారినిగాఁ జేయుటకు ముందుగాతల్లులు తాముసద్వర్తనము కలవారు కావలెను. తల్లి శాంతస్వభావయు, మృదుభాషిణియు, సత్యవ్రతయు, అయినయెడల బిడ్డలు నట్లేయగుదురు. అట్లుగాక యామె కోపశీలయు, పరుషభాషిణియు, అసత్యవాదినియు, అయినచో బిడ్డలు సహిత మట్టివారే యగుదురు. తల్లియొక్కదినవర్తనమే బిడ్డలకు దినపాఠముగానుండును.

ఉపాధ్యాయులు నూఱుగురికంటెను నొక్కసన్మాత యెక్కువవిలువ చేయును. తల్లి యజ్ఞానమువలనను దుర్వర్తనమువలనను పాడయినపుత్రుని వేవు రుపాధ్యాయు లయినను బాగుపఱుపఁజాలరు. తల్లి దురాగ్రహముకలదియైన బిడ్డలు కోపిష్ఠు లగుదురు; తల్లి దుర్భాషలాడునదియైన బిడ్డలు తిట్టుఁబోతు లగుదురు; తల్లి కల్లలమారియైన బిడ్డలు కల్లరు లగుదురు; ఇవి యవి యని వేఱుగఁ జెప్ప నేల? తల్లులయం దేయేయవలక్షణము లుండునో బిడ్డల కాయాయవలక్షణములు పట్టుపడును. కాఁబట్టి బిడ్డల మేలుగోరుమాత లందఱును స్వప్రవర్తనవిషయమున మిగుల జాగరూకురాండ్రయి యుండవలెను.

జనని తనశిశువునకు నేర్పవలసిన మొదటిసుగుణము విధేయత. విధేయత లేనిచో నితరసుగుణములు పట్టుపడవు. శిశువులు ప్రతివిషయములోను తల్లియాజ్ఞకు పరమవిధేయులయి నడుచుకొనునట్లు చేయవలెను. తమమనసువచ్చినట్లు చేయఁగూడదనియు, తామెప్పుడును తల్లిదండ్రులకు లోఁబడి వారుచెప్పినట్లు చేయవలయు ననియు, బిడ్డలు గ్రహించునట్లు చేయవలెను. ఆలోచన లేఁబిడ్డ లొకప్పుడు తల్లి చెప్పినట్లు చేయక తమయిచ్చవచ్చినట్లు చేయఁ జూతురు. అట్టిసమయములయందు పిల్లల పంతము గెలువనియ్యక, ఆవశ్యక మయినచో దండించియైనను జనని తనయాజ్ఞాప్రకారముగా వారు నడుచునట్లు చేయవలెను. ఒకసారి వారిమాట సాగనిచ్చినపక్షమున పిల్లలు తల్లులమాట వినక తిరుగఁబాటు చేయుచుందురు. తమమాటసాగదని పిల్ల లొకసారి దృఢముగా తెలిసికొన్నయెడల తరువాత వా రెన్నఁడును తల్లిదండ్రులయాజ్ఞను మీఱక విధేయులయి వర్తింతురు. కొందఱు తల్లులు బిడ్డలు తమమాట వినరని చెప్పుదురు. అట్లయినచో నది స్వయంకృతాపరాధమే కాని వేఱుకాదు. తల్లి శిశువుల కొకయాజ్ఞ యిచ్చునప్పుడు వా రది చేయఁదగినదియు, చేయక నిరాకరించినప్పుడు తాను వారిచేత చేయింప

నిశ్చయముగా తలఁచుకొన్నదియు, అయిన యాజ్ఞనే యియ్యవలెను. వారది చేయనిచో నుపేక్షించి యూరకుండఁదలఁచుకొన్న యాజ్ఞ నెప్పుడు నియ్యఁగూడదు. ఒకసారి చేయఁగూడ దన్నపని వారప్పుడు మానివేసి మఱియొకసారి చేసినను తల్లి యుపేక్షించి యూరకుండఁ గూడదు. అట్లూరకుండుటకంటె నవిధేయతను నేర్పుటకు బలవత్తర మయినమార్గము లేదు. ఇట్టి యుపేక్షామూలమున నలవాటు పడిన కార్యమును మాన్పుటకు తరువాత బతిమాలుకొనుటగాని బెదరించుట గాని పనిచేయదు. ఇచ్చినయాజ్ఞను బిడ్డలు వెంటనే చేయునట్లు చేయవలెను. ఎందుచేత చేయవలెనని వారి నడుగనియ్యఁ గూడదు; ఆయాజ్ఞను చెల్లించుటకు వారిని భయపెట్టుటగాని లంచమిచ్చుటగాని కూడదు; వారు తన్నేలక్ష్యము చేయునట్లుచేయవలెనుగాని, చేయకపోయి నచో నాయనతోఁ జెప్పి కొట్టించెద ననఁగూడదు. బిడ్డలు తల్లిదండ్రుల కిద్దఱకును సమానముగానే విధేయులు కావలెను. ఈవిధేయతను తల్లి శైశవమునుండియు నేర్పవలెనుగాని తరువాత నేర్పుట సాధ్యముకాదు. బిడ్డలకు విధేయత నభ్యాసము చేయించినచో సమస్తసుగుణములను సులభముగా నేర్పవచ్చును.

ఉత్తమురాలయిన మాత తా నసత్యము నెప్పుడును పలుకకుండవలెను. లోకములో నసత్యమును మించినపాపకార్యము వేఱొకటి లేదు. తల్లి యెప్పుడును బిడ్డలను సత్యము పలుకునట్లు ప్రోత్సాహపఱుపవలెను. అమెరికాఖండములోని "యూనైటెడ్డుస్టేట్సు" నకు మహోపకారముచేసి మహోన్నతస్థితిని బొందిన జార్జి వాషింగ్టను నాతఁడు పసివాఁడుగా నున్నప్పు డతని కొకరు పోటకత్తిని బహుమానము చేసిరి. ఆ బాలుఁడు కత్తిదొరకినదన్న సంతోషముచేత తోఁటచొచ్చి చెట్లకొమ్మలను నఱకుచు, తనతండ్రిప్రాణపదముగా పెంచుకొనుచుండిన యొక పూలమొక్కను మొదలంట నఱికివేసెను. తండ్రి మఱునాఁడు వాడుక

ప్పొద్దున తోఁటకుఁ బోయి చూచునప్పటికి తనప్రియమైనచెట్టు ఖండింపఁబడి చచ్చిపడియుండెను. అదిచూచి యాతఁడు ఖిన్నుఁడయి యా పని తన తోఁటవాండ్రెవ్వరో చేసియుందురని వారిమీఁద కోపపడుచుండెను. ఆసమయమునందు కత్తి చేతఁ బట్టుకొని యాబాలుఁ డక్కడకు వచ్చెను. "ఈచెట్టెవ్వరు నఱికినారో యెఱుఁగుదువా?" అని యాతఁడు కుమారుని నడిగెను. ఆబాలుఁడు క్షణ మూరకుండి తండ్రి కోపమును జూచియు భయపడక "నానోటినుండి యసత్యము రాదు. నేనే నఱికితిని." అని నిశ్శంకముగా పలికెను. అప్పుడు తండ్రి వెంటనే కోపమును శాంతపఱచుకొని "వెండిపూవులును బంగారుపండ్లును గల వేయిచెట్లకంటెను సత్య మెక్కువ విలువగలది" అని పలుకుచుఁబోయి కుమారుని కౌఁగలించుకొనెను. ఆబాలునితల్లియు సుగుణసంపదయందు తండ్రికి తీసిపోవునది కాదు. తండ్రి బాల్యముననే లోకాంతరగతుఁడు కాఁగా తల్లియొక్క శిక్షవలననే యాబాలుఁడు మహనీయుఁడయి మహోన్నతదశను బొందెనని చరిత్రకారులు వ్రాసియున్నారు. ఇట్టి తల్లిదండ్రు లనేకులు కలిగినప్పుడుగదా దేశ మున్నతస్థితికి వచ్చును! బాలుఁడు తాను జేసిన తప్పిదము నొప్పుకొని పరితాపపడినచో దండింపక క్షమించి సత్యమును ప్రోత్సాహపఱుపవలెను. విద్యావిహీనురాండ్రయిన యవివేకినులు కొందఱు తాము కల్లలాడి బిడ్డలకు కల్లలు నేర్పుదురు. బిడ్డలు తప్పుచేసినప్పుడు కప్పిపుచ్చఁజూచుట, వారితప్పులను మఱుఁగుపఱుపఁజూచుట, నేరము చేయునట్టు తండ్రితోఁ జెప్పఁడని బోధించుట, వారిచే నొకకార్యమును జేయించుటకయి యసత్యములు పలుకుట, ఇవి బిడ్డలకు బొంకులు నేర్పెడుమార్గములు. ఇటువంటిపనికి మాలిన ప్రేమవలనను, బుజ్జగింపులవలనను, బిడ్డలు పాడగుదురు. ఇట్టి తల్లి బిడ్డలకు శత్రువుగాని ప్రేమ చూపునది కాదు. తప్పు చేసినప్పుడు దండించుటయే బిడ్డలయెడలఁ జూపవలసిన నిజమయిన ప్రేమము; అదియే వారికి శ్రేయస్కరము. మందు మ్రింగించుటకయి చేదుమందు

తీయమం దని బొంకి యొకసారి వంచింపఁగలిగినను, బిడ్డఁడు తోడనే సత్యమును తెలిసికొని తల్లిమాటయెడ గౌరవము చెడినవాఁడయి నిజము చెప్పినను నమ్మకుండును. శిశు వొకయుద్దమును ముట్టఁబోయినప్పుడు వల దని యాజ్ఞాపింపక ముట్టుకొన్నచో బూచి కఱచు నని వంచించి మాన్పించినచో వంచనమును శీఘ్రముగానే తెలిసికొని తల్లియెడల గౌరవము లేనివాఁడును అవిధేయుఁడును అగును. కాఁబట్టి యసత్యము లాడియు, వంచించియు, శిశువులచేత పనిచేయించుటకు తల్లు లెప్పుడును బ్రయత్నింపరాదు. లంచములు చవి చూపియు చెప్పినపనిని చేయునట్లు బిడ్డలనొడఁబఱుపరాదు. ఒకపని చేయుటకయి యొకసారి పండో భక్ష్యమో యిచ్చినయెడల రుచిమరగినవారయి యేపని చేయవలసి వచ్చినను లంచ మడుగుచు, ఇయ్యనిచో చేయక నిరాకరించి యేడ్చుచు, అవిధేయత కలవాటుపడుదురు.

కొందఱు మూఢవనితలు తమబిడ్డలు తప్పు చేసినప్పుడు ముద్దుచే దండింపక నవ్వుచు నూరకుందురు; కొంద ఱతిప్రేమచేత బిడ్డలను యథేచ్ఛముగా నడవనిచ్చి వారి తప్పిదములనే గ్రహింపఁజాలరు; కొందఱు గ్రహించినను, అవి చిన్నతనపుచేష్ట లని పలుకుచు నుపేక్షించి తప్పు చెప్పినవారినే నిందింతురు. ఇట్టివా రందఱును దమ యుపేక్షవలన బిడ్డలు చెడిపోయి పెద్దవారయి దుష్టు లయినప్పు డాఫలము ననుభవించుచు ననుతాపపడవలసినవా రగుదురు. అనేకులు తమబిడ్డలు చక్కనివారయినప్పుడును, దుర్బలు లయినప్పుడును, పలువురు పుట్టి చచ్చినప్పుడును, ఏకపుత్రుఁ డయినప్పుడును, గారాబముచేత నిట్టియుపేక్ష చేయుదురు. కొందఱిట్టివి స్వల్పాంశము లనుకొన్నను, వానివలనఁ గలుగు చెడుగుమాత్రము స్వల్పము కాదు. ఇట్టి స్వల్పాంశములే యభ్యాసములయి కాలక్రమమున పెరిగి దుర్వృత్తికి దింపును. కాఁబట్టి స్వల్పాంశములలోసహితము

జాగరూకత వహించి తప్పెంత చిన్నదియైనను ప్రారంభములోనే మాన్పఁ బ్రయత్నింపవలెను.

తప్పెప్పుడు చేసినను, ఎంత చిన్నతప్పయినను, తగినశిక్ష చేయవలెను. చేసిన శిక్ష కఠినమయినదిగా నుండక యపరాధనివారణమునకుఁ జాలినంత యల్పమయినదిగా నుండవలెను. ఒకసారి బిడ్డవంక కోపదృష్టితో చూచుటయే చాలియుండును; ఒకప్పు డొక చిన్నమాటయే చాలియుండును ; ఒకమాఱు కొంచెము మందలింపు చాలియుండును; ఒకసమయమున నొకతిట్టు చాలియుండును; వీనిలో వేనివలనను బ్రయోజనములేక శిశువు చేసిన నేరమునే మరలఁ జేసినప్పుడు మాత్రమే యొకదెబ్బ కావలసియుండును. చేసిన నేరము బుద్ధిపూర్వము గాక ప్రమాదజనిత మయినపక్షమున దండింపనేకూడదు. బిడ్డలస్వభావమునుబట్టికూడ దండనము వేఱువేఱువిధముగా నుండవలెను. సాధుస్వభావము గలవారికి మంచిమాటలే చాలును; దుష్టస్వభావము గలవారికి కొంచెము కఠినముగా ప్రవర్తింపవలసియుండును. నేరముల స్వభావమునుబట్టియు దండనము మాఱుచుండవలెను. బంతితో సోదరునిఁ గొట్టినయెడల బంతిని లాగుకొనుటయే శిక్ష ; అజాగ్రత్తవలన నొకవస్తువును పోఁగొట్టుకొన్నయెడల, మరల దానిని కొని యియ్యకుండుటయే శిక్ష ; ఇంకొకరివస్తువును పాడుచేసినయెడల, వానివస్తువు నాతని కిప్పించుటయే శిక్ష; పిల్ల లొండొరులతో కలహ మాడినయెడల, మరలఁ గలసియాడుకోకుండ దూరముగా తొలఁగించుటయే శిక్ష. అతికౄరతవలనను, అతిప్రేమమువలననుకూడ బిడ్డలు చెడుదురుగాన దండించుటలోను దయచూపుటలోను హద్దుమీఱకుండవలెను. బిడ్డలను పలుమాఱు దూషించుచుండను గూడదు; భూషించుచుండనుగూడదు. ప్రతిస్వల్పవిషయమునకునుతిట్టుచున్నను మెచ్చుకొనుచున్ననువానివిలువ తగ్గిపోవును. అట్లనిబిడ్డలెంతటి శ్లాఘాపాత్రమయినపని చేసినను మెచ్చుకొనఁగూడదని నాయభి

ప్రియముకాదు. బిడ్డ లేదియైనను మెచ్చఁదగిన విశేషకార్యమును జేసి నప్పుడుమాత్రమే విశేషాదరమునుజూపి శ్లాఘింపవలెను. అటువంటి సమయములలో జనని యొక్కసారి కౌఁగలించుకొన్నను ముద్దు పెట్టుకొన్నను సత్కార్యాచరణమందది బిడ్డలకెంతో యుత్సాహకరముగాను సంతోషదాయకముగాను ఉండును. ఒకసుప్రసిద్ధుఁడయిన చిత్రకారుఁడు తనతల్లిముద్దే తన్నంతవానిఁగాఁ జేసెనని వ్రాసియున్నాఁడు. చదువు మొద లయినవానియందు విశేషపరిశ్రమమును చాతుర్యమును జూపిన పక్షమున బిడ్డలకు బొమ్మలు పుస్తకములు మొద లయినవి బహుమానము జేయుట మంచిదిగాని మధురాహారములు, ఫలములు, రొక్కము, ఇచ్చుట యంత మంచిది కాదు. లడ్డువలు మొదలయినవి తఱుచుగా నిచ్చుచు వచ్చినచో బిడ్డలు తిండిపోతు లగుటయేకాక యారోగ్య హీనులుసహిత మగుదురు.

ఎవ్వరియందును బక్షపాతము చూపక యందఱిని సమానముగాఁ జూచుచు తల్లి బిడ్డలకు న్యాయవర్తనము నేర్పవలెను. తమవస్తువు లితరులు తీసికొన్నప్పుడు తమ కెంత దుఃఖము కలుగునో యట్లే యితరుల వస్తువులు తాము తీసికొన్నప్పుడు వారికిని నంత దుఃఖము కలుగునని బోధించి బిడ్డ లితరులవస్తువుల కాసింపకుండునట్లు చేయవలయును. బిడ్డ లొండొరులపై దయచూపునట్లును, స్వప్రయోజనపరత్వమును విడుచునట్లును జేసి శైశవమునందే పరోపకారబుద్ధిని బుట్టింపవలెను.

మూఢస్త్రీలలోఁ గలదుర్గుణ మొక్కటి యీసందర్భమునఁ జెప్పవలసియున్నది. కొందఱు వేడుకకొఱకు బిడ్డలకు తిట్లు నేర్పి, వారిచే నితరులను దిట్టించి యానందింతురు. ఇది యెంతయు దూష్యమయిన పని. బిడ్డలకు అమ్మను తిట్టు, నాయనను కొట్టు, అని బుద్ధులు నేర్పు తండ్రియు తల్లియు తాము వహించిన యాపవిత్రనామముల కగౌరవము

తెచ్చువారని వేఱె చెప్పవలయునా? యోగ్యులయిన తల్లిదండ్రులెప్పుడును మోటుమాట తమనోట వెడలనియ్యరాదు ; నోటినుండి పరుషోక్తి వెడలినచో బిడ్డలను మందలించుచు, ఒండొరులను తిట్టుకొనకుండునట్లు చేయుచు, వారాటలయందుసహితము మృదుత్వము తప్పిన మాటలాడుకొనకుండునట్లు చేయవలెను.

తన బిడ్డలను జ్ఞానవంతులనుగాఁ జేయుట తల్లియొక్క మూడవ ధర్మము. తల్లి విద్యావతియైనఁగాని బిడ్డలను విద్యావంతులనుగాఁ జేయఁజాలదుగదా. మంచితల్లి బిడ్డల కుగ్గుపాలనుండియు సమస్తవిషయములలోను జ్ఞానమును గఱపుచుండును. బిడ్డల శ్రేయస్సు గోరినతల్లి యీశ్వరభక్తియు పాపభీతియు మొదటినుండియు వారికిఁ గలిగించుచుండును. బిడ్డలను చనుబాలతోఁగూడ భగవద్గుణామృతమును త్రాగింపవలెనని యొకానొకరు వ్రాసియున్నారు. బాలురకు విద్యకూడదనువారు లేక పోయినను బాలికలకు విశేషవిద్య యక్కఱలేదనువా రిప్పటికిని విద్యాధికులలోనే కొంద అందందుఁ గానఁబడుచున్నారు. విద్యాగంధము లేనివారికిఁ బుట్టి వారిచేఁ బెంపఁబడినవారి కెంతచదువుకొన్నను చిన్ననాఁటి వాసన బొత్తిగా పోనేరదు. పురుషులకువలెనే స్త్రీలకును విద్య సర్వశుభప్రదమనుట నిర్వివాదాంశము గనుక స్త్రీలకు విద్యయావశ్యకమని యిచ్చటఁ జర్చింపవలసిన పనిలేదు. బాలురకువలెనే బాలికలకును విద్య సమానముగాఁ జెప్పింపవలెను. బాలునికి విద్య నేర్పుట వలన విద్యాసంపన్నుఁ డొక్కఁడే కలుగుననియు బాలికకు విద్య నేర్పుట వలన విద్యాసంపన్నమైన కుటుంబము కలుగుననియు నొకబుద్ధిమంతుఁడు నుడివి యున్నాఁడు. ఒకవిధమునఁ జూడఁగా పురుషుల విద్యకంటె స్త్రీలవిద్యయే యెక్కువ యుపయోగకరమయినట్టు కనఁబడుచున్నది. విద్యాభావమువలననే మనలోని స్త్రీ లిప్పుడు శిశువులను చక్కఁగా పెంచఁజాలకయు, సమయానుగుణముగా భర్తలకు హితము చెప్ప నేరక

యు, సద్విషయములయందు కాలము పుచ్చఁ జేతఁగాకయు, జగడములతోను పరదోష కథలతోను పనికిమాలిన యుపవాసములతోను, నోములతోను, వ్రతములతోను, మూఢవిశ్వాసములతోను కాలము గడుపుచున్నారని తెలిసినవారు చెప్పుచున్నారు. స్త్రీలు విద్యావతులయినచో నిట్టిదోషము లన్నియు తొలఁగి దేశము బాగుపడుననుటకు సందేహము లేదు.

గృహమునకు తల్లియే రాణియనియు, అందుచేత నామె సాధ్యమైనంత యధిక విద్యావతిగా నుండవలె ననియు, ఈవఱకే చెప్పియున్నాను. లోకములో నధిక విద్యావతులైన తల్లులుమాత్రమే యుత్తమ మాతలగుదురు. విద్యాగంధము లేనిమూఢురాలెట్లు గృహమునకు రాణియయి కుటుంబపరిపాలనము చేయఁగలుగును? శిశుపరిపాలనము ప్రజాపరిపాలనముకంటె సులభమయినపనికాదు. తల్లి శిశువులయొక్క గుణశక్తి సామర్థ్యములను గ్రహించి, వారిలో నేది ప్రబలమో యేది దుర్బలమో, వారి యాధిక్యము లేవో న్యూనతలేవో, వారి కేవిషయమున సాయము కావలెనో యేవిషయమున అసహాయకార్యనిర్వాహకశక్తిగలదో, తెలిసి తగినట్లు నడపుట విద్యావతికిఁగాక యితరులకు సాధ్యమగునా? సన్మాత సాధుస్వభావముకలదయ్యును దృఢచిత్తతకలదిగానుండవలెను; వాఙ్మాధుర్యమును మృదువర్తనమును దయార్ద్రహృదయమును గలదయి బిడ్డలమనస్సులను దనవంక కాకర్షింప శక్తికలదిగా నుండవలెను; ధర్మమును సరిగా గ్రహించి యోర్పుతో ననుసరించునదిగానుండవలెను; తానెప్పుడు లోఁబడవలెనో యెప్పుడు ప్రతిఘటింపవలెనో, ఎప్పుడు పట్టు విడువవలెనో యెప్పుడు బిగింపవలెనో యెఱిఁగినదయి తాను నేర్పుటలోను నేర్చుకొనుటలోను శ్రద్ధకలదయి యుండవలెను; త్వరపడక కార్యాంశమును చక్కఁగా నాలోచింపఁగలదిగాను, సునిశ్చితమయిన కార్యమును యుక్తసమయమున నేర్పుతో నడపఁగలదిగాను, కోపము నడఁచుకొని నిశ్చలచిత్తకాఁ గలదిగాను, ఉండ

వలెను; బిడ్డల యాటలలో తాను శ్రద్ధ చూపుచు, ఆటలలోనే వినోదకరముగా పాటను నేర్పుచు, పాటను వారికి హృదయాకర్షకముగాఁ జేయవలెను; కసరక బిడ్డలు చెప్పినదానినెల్ల నత్యాదరముతో విని తగిన యాలోచన చెప్పుచు, వారిని మంచికిఁ బ్రోత్సాహపఱుచుచు, పరోపకారబుద్ధి కలవారగునట్లు చేయవలెను; తనముందట బిడ్డలు తమమనస్సులను స్వేచ్ఛముగా విప్పి చెప్పునట్టు దయతో వర్తించి వారి విశ్వాసమునకు పాత్రురాలు కావలెను; బిడ్డలు తనయందు పరిపూర్ణవిశ్వాస ముంచునట్లు నేర్పి, తాను వారి విశ్వాసమున కర్హురాలగునట్లుగా వర్తింపవలెను; సమస్తవిషయములలోను బిడ్డల గౌరవమునువలెనే వారియనురాగమును సమాకర్షింపవలెను; అన్నిటికంటెను ముఖ్యముగా బిడ్డలయం దవ్యాజప్రేమను జూపుచుండవలెను. ప్రేమయే సమస్తమును పవిత్రముచేసి, సమస్తవిషయములలోను విజయము కలిగించునది. తల్లియొక్క ప్రేమమే పిల్లలను సదా సుఖవంతులనుగాఁ జేయునది.

గ్రేస్ డార్లింగు కన్య.

తీవ్రప్రభంజనము క్రూరముగా వీచుచు తరంగములు తాళప్రమాణములుగా లేచుచు నల్లకల్లోలముగా నున్న సముద్రమునకంటె నధికభయంకర మయినది వేఱొకటి యేదియు లోకములోఁ గనుపట్టదు. మహావాత్యలు విజృంభించి సముద్రతరంగముల నాకాశపథమున కెగయించుచుండఁగా, కాలమేఘములు కాఱుక్రమ్ముకొని సూర్యరశ్మి నడఁచి యుఱుములతోను మెఱుములతోను సంతతధారగా జడివాన కురియుచుండఁగా, దారునిర్మితనగరము లన నొప్పు మహానౌకలు సహితము స్వవశములు గాక ప్రచండమారుతాధీనములై పూరిపుడకలవలె మహార్ణవమధ్యమున నిటునటు సంచలించుచుండఁగా, బాల్యావస్థనుండియు సముద్రయాత్రలయం దాఱితేఱి గాలివానల కలవాటుపడి యోడలుగడప సమర్థులయిన ప్రౌఢనావికులును సముద్రముపయి నడుగిడ భయపడుచుండఁగా, అటువంటి సంక్షోభసమయమునం దల్పవయస్కురాలయిన యొకయబల స్వప్రాణములను సరకుగొనక పరప్రాణరక్షణార్థమయి యొకచిన్న పడవలో నెక్కి సముద్రసంచారమునకు వెడల సాహసించెననుట యనేకుల కూహింపను విశ్వసింపను రాని యత్యద్భుతకథగాఁ దోఁపవచ్చును. అయినను. గ్రేస్ డార్లింగనెడు కన్యకామణి యొకతె నిజముగానే యిట్టి ఘనకార్యమును నిర్వహించినది.

మనకథానాయికయైన గ్రేస్ డార్లింగు 1815 వ సంవత్సరము నవంబరు నెల 24 వ తేదీని జననమొందినది. ఆమె తండ్రిపేరు విల్లియమ్ డార్లింగు. ఆమె యాతని కేడవబిడ్డ. అతఁ డింగ్లండు దేశములోని నార్తంబ్రియా మండలమునకు తూర్పువైపుననున్న సముద్రమునందలి

ఫారన్ ద్వీపములలో నొకటియైన "లాంగ్ స్టోన్" ద్వీపమునందుఁ గట్టఁబడిన దీపగృహమునకు రక్షకుఁడుగా నుండెను. దీనిం జదువువారికిఁ గొందఱికి దీపగృహమన నేమో తెలిసియుండక పోవచ్చును. సముద్రమునం దోడలు నడపువారికి రేవుస్థలము లేవో, తాము తప్పించుకొని దూరముగాఁ దొలఁగవలసిన యపాయస్థలము లేవో, తెలుపుటకయి సముద్రతీరపట్టణములయందును ద్వీపములయందును స్తంభములవలె రాతితో మహోన్నతముగా నిర్మింపఁబడి, శిఖరములందు సముద్రముపైని బహుదూరమువఱకును గనఁబడునట్లుగా దీపము లుంచుటకయి యద్దపుటిండ్లు కట్టఁబడినగోపురములు దీపగృహము లనఁబడును. చెన్నపట్టణము, కాకినాడ మొదలయిన రేవుస్థలములకుఁ బోవఁ దటస్థించినవా రీదీపగృహములనుజూచి యుండవచ్చును. దీపగృహముయొక్క స్వరూప మీప్రక్క పటమునఁ జూపఁబడియున్నది.—

ఈ ఫారన్ ద్వీపములు నిర్మానుష్యము లయిన వంధ్యప్రదేశములు; ఇవి శిలామయములై చెట్టుచేమలు లేనివిగానున్నవి. ఈప్రాంతమునందలిసముద్రము మిక్కిలి యపాయకర మయినది. సముద్ర మిక్కడ సర్వదా తరంగాకులమయి, పాటువేళ సంఖ్యయం దిరువదింటికంటె నెక్కువగా నుండెడి యీద్వీపముల నడుమను వడిగాఁ బాఱుచుండెడి ప్రవాహములు గలదయి, యున్నది. అనేకనౌకలిచ్చట మునిఁగి పోవుచు వచ్చినవి. నూటయేఁబది సంవత్సరములకుమునుపు నలువది ఫిరంగులుగల డచ్చివారియోడ యొక్కటి యీదీవులలోఁ జిక్కుకొని నావికజనసహితముగా నడుగంటి నశించినది. 1782 వ సంవత్సరమునం దమెరికాఖండమునుండి తిరిగి వచ్చుచుండిన వర్తకులయోడ యొక్కటి యిక్కడ ఖండఖండములుగా పగిలిపోయెను. 1823 వ సంవత్సరము జనవరి ఫిబ్రవరి నెలలో నాలుగైదోడ లీసమీపమున సముద్రము పాలైనవి. ఇట్టి యపాయములనుబట్టి యిచ్చటిదీపగృహము మిక్కిలి ముఖ్య

మయిన దయినందున, దానికి పాలకుఁడుగా నుండువాఁడు సమర్థుఁడును బుద్ధికుశలతయు జాగరూకతయుఁ గలవాఁడును నయియుండవలసియుండెను. అట్టి యోగ్యతలన్నియుఁ గలవాఁడగుటచేత విల్లియమ్ డార్లింగు దీనికి రక్షకుఁడుగా నియమింపఁబడెను. ఇతఁడు స్వకృత్యనిర్వహణమునందు నిపుణుఁడయి జాగరూకుఁడయి యుండుటయేకాక యవకాశము చేసికొని తనబిడ్డల విద్యాబుద్ధుల విషయమునను శ్రద్ధాళువయి పాటుపడుచుండెను. అందుచేత నీతనిబిడ్డ లందఱును సామాన్యముగా విద్యావంతులయి యుండిరి. మనకథానాయికయైన గ్రేస్ డార్లింగు సదా శాంతస్వభావమును ముఖవికాసమును గలదయి మితభాషిణియు పరోపకారశీలయు నయియుండెను; ఆమె మిక్కిలి సూక్ష్మబుద్ధిగలదయి చక్కఁగా వ్రాయుటకును చదువుటకును నేర్చినది; ఆమె యావఱకెన్నఁడును పడవను నడపుటలో తండ్రికి సాయముచేయ నలవాటుపడి యుండినదికాదు. గృహకృత్యము లన్నియు నీమెతల్లియే చక్కపెట్టుచుండెడిది. ఇట్లుండఁగా నీమె నాకస్మికముగా లోకప్రసిద్ధురాలినిగాఁ జేసినవృత్తము 1838 వ సంవత్సరము సెప్టెంబరు నెల యేడవ తేదిని జరగుట తటస్థించెను. అప్పటి కామెప్రాయము మిరువది రెండు సంవత్సరములు.

1838 వ సంవత్సరము సెప్టెంబరు నెల 5 వ తేది సాయంకాలము "ఫోర్ ఫార్ షైర్" అను ధూమనౌక హల్ నగరమును విడిచి బైలుదేఱెను. 'జాన్ హంబుల్' అనునతఁడు దానికి నాయకుఁడుగా నుండెను. ఆపొగయోడయందు విశేషముగా విలువగల వాణిజ్యపుసరకులును గదులు పుచ్చుకొన్నట్టియు పయినున్నట్టియు పథికులును నుండిరి. [illegible]నున్న[illegible] యిరువదియిద్దఱును పయినున్నవారు పందొమ్మండ్రును పథికులు నలువది[illegible]క్కరును, ఓడనాయకుఁడును భార్యయు నిరువురును, నావికులును యంత్రకారులును బొగ్గువేయువారును గలిసి

యిరువండ్రును, అందఱును జేరి యప్పు డాయోడలో నఱువదిముగ్గురు జను లుండిరి. రెండు సంవత్సరములక్రిందటనే కట్టఁబడిన దగుటచేత నోడ క్రొత్తదే కాని దాని యావిరి నీటిబానలును యంత్రములును మాత్రము మంచిస్థితిలో నుండలేదు. గురువారమునాఁటిరాత్రి యావిరినీటి యినుపబానలనుండి నీరుకాఱ నారంభించెను; కొట్టములతో నీరెక్కించి మెంత ప్రయాసపడినను, నీ రందు నిలువలేదు. నాటిరాత్రి 12 గంటలలోపలనే గాలి యధికమయి సముద్ర మెంతో యెత్తుగ కులేచెను; 12 గంటలగునప్పటి కది గొప్పగాలివాన యయ్యెను. ఆవిరినీటిబానలలోని నీరు కాఱిపోవుచురాఁగా యంత్రము పనిచేయక నిలిచిపోయి చక్రము లాడుట మానివేసినందున ఓడ కర్ణధారునికి వశముగాక ప్రవాహమును గాలియు నీడ్చినట్లెల్లఁ బోవఁ దొడఁగెను. ఓడలోనుండిన యాత్రికుల యంతరంగములు భయాకులములయినందున నెల్లవారును దిగ్భ్రమనొంది ప్రాణములమీఁదియాశ వదలుకొని గొల్లున గోలపెట్ట మొదలుపెట్టిరి. ధూమనౌక గట్టుపంకఁ గొట్టుకొనిపోవుచున్నట్టు పొడకట్టినంతన నోడనాయకుఁడు మనసు చెదరనీయక ధైర్యమవలంబించి తెరచాప నెత్తించి మరలింపఁ బనిచేసెనుగాని యాతనికృషి విఫలమయ్యెను. ప్రవాహము దక్షిణపువైపునకు బలముగాఁ బాఱుచున్నందున నిరాధారమైన యాయోడ దానిలోఁబడి కొట్టుకొనిపోయి తుదకు విఱిగెడిభంగములలోఁ బడెను. ఫారన్ ద్వీపములలోని దీపగృహముయొక్క వెలుతురెకుట స్పష్టముగాఁ గనఁబడుచుండెను. అందుచేతఁ దా మప్పు డున్న స్థలమేదో యెంత యపాయకరమైనదో యెల్లవారికిని దెల్లమయ్యెను. ఓడనాయకుఁడైన హంబుల్ దొర యోడ నాద్వీపముల నడిమికి నడపవలెనని కడపటిప్రయత్న మొకటి చేసి చూచెనుగాని దా[illegible]లనను ప్ర[illegible]జనము లేకపోయెను. తెల్లవాఱుజామున నాలు[illegible] మైన యాయోడయొక్క ముందుభాగ మొ[illegible] కొండమీఁద[illegible] దగ్గుల్లు

48882

కొనఁగా వెనుకటిభాగ మలలతాఁకున వెనుకకును ముందుకును నూఁగు లాడుచుండెను. ఈసమయమునందు స్వప్రయోజనపరులైన నావికులు కొంద ఱాత్మరక్షణార్థమయి యోడకు వ్రేలగట్టియున్న పడవ నొక దానిని క్రిందికిదింపి దానిలో నెక్కి తప్పించుకొని తొలఁగిపోయిరి. ఓడను నేర్పుతో నడపి యాపత్సమయమునందు యాత్రికులప్రాణములు కాపాడ వలసినవారయిన నావికులు తమ్మునమ్మి యాత్ర వెడలివచ్చిన యసహాయులగు పథికులను సముద్రమధ్యమున నోటియోడలో దిగవిడిచి తమ దేహములను నిలుపుకొనుటకయి పాఱిపోవుట యవమానకరమే యైనను లోకములో నెవరిప్రాణములు వారికి తీపియగుట భావించి వారి నిప్పు డంతగా నిందింపవలసిన పనిలేదు. వారు పడవను దింపుచప్పుడు చెవిని బడఁగానే గదిలోనున్న 'యాత్వన్ రిచ్చె' యను పాంథుఁడొకఁడు వేవేగ లేచి వస్త్రములు వేసికొనివచ్చి వెడలిపోవుచున్న యాపడవలో నెట్లో దుమికెను. గదులలోనుండిన పథికులలో బ్రతికి బయలఁబడినవాఁ డితఁ డొక్కఁడే. అతనిని జూచి యాతని పినతండ్రియు పినతల్లియు నాతని వెంట బైలు వెడలివచ్చి పడవలోఁ బడవలెనని దుమికిరిగాని గుఱి తప్పి నందున సముద్రములోఁబడి యాతని కన్నుల యెదుటనే యధోగతు లైరి! ఓడలోఁ బయినున్న పాంథులయొక్క దురవస్థ యిట్టిదట్టిదని వర్ణించుటకు భాషచాలదు. స్త్రీలయొక్కయు శిశువులయొక్కయు రోదనములును ప్రార్థనములును భంగములయొక్కయు ప్రభంజనముల యొక్కయు ధ్వనులతోఁ గలిసి మిన్నుముట్టుచుండెను. ఇటువంటి వ్యాకులసమయములో మహాతరంగ మొకటివచ్చి యమాంతముగా నోడ నంతను బైకెత్తి యాకొండమీఁద నురుపడితోఁ గూలవేసెను. ఆదెబ్బతో నోడ నడిమికి రెం[illegible]క్కలుకాఁగా వెనుకటిభాగము విశేషజనములతో మునిఁగి యడుగంటి [illegible]శ్యమయ్యెను. గదులన్నియు నీభాగములోనే యుండెను. [illegible]ను భార్యయు నిందేయుండి మడిసిరి.

చాపకొయ్యలును యంత్రములును చక్రములును గల ముందు భాగ మింకను కొండలలో చిక్కుకొని నిలిచియుండెను. ఈహతశేష పోతము నంటిపట్టుకొని నిరాశులయిన జీవులు తొమ్మండ్రుగురు ప్రాణములు చిక్కఁబట్టుకొని నిలిచియుండిరి. వీరిలో నైదుగురు పాంథులు, నలుగురు నావికులు. ఆపాంథబృందములో సారా డాసన్ అను పేరు గల సుందరియు నొకతె యుండెను. ఆమె తన యిరువురు బిడ్డలను రెండుచేతులలోను బట్టుకొని ఱొమ్మున కదముకొని యుండెను. సాయము వచ్చునప్పటి కామెదేహములో ప్రాణము గాలిలోనిదీపమువలె సంచలించుచు నిలిచియుండెనుగాని చేతులలోని బిడ్డ లిరువురును శవములై బిట్ట బిగిసికొనియుండిరి. బొందిలో ప్రాణమున్నంతవఱ కాశ వదలిపోదు గనుక, ఆపన్నులైన యాతొమ్మండ్రును నాత్మరక్షణాశ మాత్రగొని ప్రాణములఱచేతఁ బట్టుకొనియుండిరి. పయి నింకను ప్రచండవాయువులు వీచుచుండినను, గాలివాన కొంత తగ్గినట్లుండెను; సముద్రముమాత్రము భయంకరమయి యింకను మహోన్నతముగా లేచుచునే యుండెను. ఇంతలో ప్రభాతమయి నలువంకలు కనఁబడ నారంభింపఁగా, ఏదిక్కునుండియు సాయము వచ్చుట యసాధ్యమని తోఁచినందున మందభాగ్యులైన యాహతశేషుల కావఱకున్న యల్పాశ క్షీణించి యడుగంటఁ జొచ్చెను. అయినను వా రెప్పుడును నెఱుఁగ చూడఁ జాలని యొకదిక్కునుండి వారికప్పుడు సాయము రా సంసిద్ధమై యుండెను. ముఖ్యముగా నొక బీదబాలికయొక్క నిరుపమానధైర్యసాహసములచేత వారికి మరణోపద్రవమునుండి విముక్తి గలుగవలసినట్లుగా నేర్పడియుండెను. విపన్నులైన యాపాంథులయొక్క యార్తనాదములు తెల్లవాఱుజామున గ్రేస్ డార్లింగుకన్యయొక్క చెవినిబడఁగా నామె వెంటనేపోయి తండ్రిని మేలుకొలిపెను. అయినను గాఢాంధకార బంధురముగా నుండిన యాసమయ మేవిధమైన తోడ్పాటుచేయు

టకును నసాధ్యమైనదిగా నుండెను. కాఁబట్టి వారు కొంతసేపు వేచి యుండి ప్రభాతమగుచున్నప్పు డార్తనాదము వచ్చినదిక్కునకు చూపు నిగిడించి చూడఁగా, పగిలిపోయిన యోడభాగ మొకటి వారికంటఁ బడెను. వారు భూతదర్పణమును గొని నిపుణముగాఁ బరీక్షింపఁగా వారి కాభగ్నపోతమునం దింకను బ్రాణములతో నున్నవారు కొందఱున్నట్టు గోచరమయ్యెను. ఇఁక వారిని రక్షించుమార్గ మెట్లు? గాలి కొంచెము తగ్గిన ట్లున్నను సముద్ర మింకను మహాతరంగాకులమయి యతిభయం కరముగానే యుండెను. ఆదినము మఱింత ప్రొద్దెక్కినతరువాత పగటి పూఁట 'స్మెడిల్' అను పెద్దమనుష్యుఁ డయిదుపౌనుల (75 రూపాయల) నిచ్చెదనని చెప్పి ప్రార్థించి తీరమునుండి కొందఱు చేఁపలవాం డ్రను సాయమునంప సర్వప్రయత్నములు చేసినను, సముద్రతరంగ ములను లక్ష్యము చేయక చిన్న దోనెలలో నెక్కి సదా చేఁపలవలె నీటిలోఁబడి మునిఁగి తేలుచు కొట్టుకొనుచుండెడు చేఁపలవాండ్రు సహిత మెవ్వరును ధనాశచేతనైనను పడవలోఁ బోవఁ దెగింపలేనప్పు డప్పటి సముద్రపుస్థితి యెట్లుండెనో యితరు లట్టిపనికిఁ బూనుకొనుట యెంత ప్రాణాపాయకరమో సులభముగా నూహించి తెలిసికొనవచ్చును. ఇటువంటి ప్రతిబంధములను పరిగణింపక యిట్టి యపాయసమయమునం దొక చిన్నపడవలో సముద్రముపై వెడల సాహసించుట సముద్రయాన కుశలులైన ప్రౌఢనావికులకు సహితము ప్రతిష్ఠావహమని చెప్పవలసి యున్నప్పుడు ముగ్ధయైన యొక్కయబలయే యట్టి సాహసిక కార్య మున కడుగిడినచోఁ జెప్పవలసిన దేమున్నది? సముద్ర సంక్షోభమును జూచి తెగువచేయుటకు మొట్టమొదట డార్లింగుదొర యించుక సంశ యించెనఁట గానితనకొమారిత ముందడుగిడఁగానే యతఁడును ప్రయాణ మునకు సంసిద్ధుఁడయ్యెను. తల్లియొక్క తోడ్పాటుతో పడవయొకటి నీటిలోనికిఁ ద్రోయఁబడఁగానే కూఁతురును దండ్రియు చెఱియొక

తెడ్డును చేతఁబట్టుకొని దానిలోనికి దుమికిరి. డార్లింగుకన్య యా వఱ కెన్నఁడును తెడ్డు చేతఁబూని పడవనడపి యెఱిఁగినది కాదని చదు వరుల కీసందర్భమునఁ దెలుపవలసియున్నది. ఏది యెట్లున్నను లోపల నెల్లఁ దానయయి యితరచింతల నెల్ల మఱపించిన యామెయొక్క దృఢమైన యార్తరక్షణపరాయత్తచిత్తమే యామె మృదుహస్తముల కసాధారణబలమును గలిగించి క్షుబ్ధసముద్రముమీఁద పడవను గడపు సామర్థ్యము నొసఁగెను, వారిట్లు తెడ్లువేసికొని కర్కశతరంగములతో లేచుచు క్రుంగుచు పడవ నడపుకొనుచుఁబోయి యెన్నియో కష్టములు గడచి కొంతసేపటి కెట్లో పగిలినయోడ యున్నకొండను సమీపించిరి. కాని వారికన్నుల కప్పుడు ముందు గడచిన కష్టము లన్నిటికంటెను గొప్పదైన కష్టమొకటి యనివార్యముగాఁ గానిపించెను. ఓడలోనున్న వారిని రక్షించుటకయి తాము ముందుగా కొండమీఁద దిగవలెను; తా మెక్కివచ్చిన పడవను పగులకుండ కాపాడవలెను. ఆయలలతాఁ కున కొండకు తగిలినపక్షమున తమ పడవ ముక్కముక్క లగుననుట నిశ్చయము. పడవ పగిలినపక్షమునఁ దా మావిపన్నులను రక్షింపలేక పోవుటయే కాక తామును నందు చిక్కుకొని చిక్కుపడవలసినవా రగు దురు. ఇటువంటిస్థితిలో నపాయకరమును సాహసికమునైన యొక యుపాయముచేత పడవ కొండదగ్గరకుఁబట్టి తండ్రి యందులోనుండి కొండమీఁదికి దుముకఁగానే కూఁతురు తెడ్లువేసి పడవను మహావేగ ముతో వెనుకకు లోఁతు నీటిలోనికి నడపి తన నేర్పుచేత పడవ యచ్చ ట తేలి యాడుచుండునట్లు చేసెను. ఇట్లు శ్రమపడి తండ్రి బిడ్డ లెంతో కష్టముమీఁద నోడపైనున్న తొమ్మండ్రను తమపడవలో నెక్కించు కొని సురక్షితముగాఁ గొనివచ్చి వారిని తమ దీపగృహమునఁ జేర్చిరి. డార్లింగుకన్య యావిపన్నుల ప్రాణములను రక్షించుటయం దెంత దయచూపినదో తరువాత సహిత మంతదయనేచూపి మూఁడ సెహా

రాత్రులు సదా వారిని కనిపెట్టుకొనియుండి, వారికిఁ గావలసినవాని నెల్ల సమకూర్చి, వారిమనోవేదనలను చాలవఱకు శాంతపఱిచెను. ఆదంపతులును కొమారితయు నాయాపన్నులయెడలఁ జూపిన యాదర మింతంతయని చెప్పశక్యముకాదు. డార్లింగుకన్య తన పడవును బిడ్డలను గోలుపోయి విలపించుచున్న డాసన్ దొరసానికిచ్చి తా నొకకటికి బల్లమీఁద పరుండెను. తీరమునుండి యాయాపన్నులను రక్షించుటకయి తరువాత వచ్చిన పడవలోనివారుకూడ సముద్రముయొక్క క్రౌర్యమునుబట్టి యచ్చటనే నిలువవలసినవారయినందున డార్లింగు కుటుంబమున కప్పు డతిథు లిరువదినూఁదివఱకు నయిరి.

ఘనకార్యము నెంత తక్కువవంశమువారు చేసినను ప్రజలహృదయముల నది యాకర్షింపక మానదు. నిర్జనమై యప్రసిద్ధమైన యొక దీవియందున్న దీపగృహమునకు నాయకుఁడుగా నుండినవాఁ డుత్తమవంశసంజాతుఁడును విత్తోపేతుఁడును నయియుండుట సాధారణముగా సంభవింపదు; అట్టివానికూఁతురు పేరులేని పేదది యయియుండునని వేఱుగఁ జెప్పవలసిన పనిలేదు. కీర్తిగౌరవములు చేసిన ఘనకార్యములనుబట్టి వచ్చును గాని పుట్టుకనుబట్టియు స్థితినిబట్టియు రావు. కాఁబట్టి యెంత హీనస్థితియందున్న వారయినను స్వశక్త్యనుసారముగా శ్లాఘ్యకార్యములను నిర్వహింపఁ బ్రయత్నింపవలెను. డార్లింగు కన్యయొక్క యీవృత్తాంతము జలమధ్యమునఁ జేయఁబడినదయినను వెంటనే జనమధ్యమున వ్యాపించెను. ఈమహాకార్యము నొకటి తరువాత నొకటిగా వృత్తాంతపత్రికలెల్లను బ్రకటించి యీకన్యకారత్నముయొక్క ధైర్యకారుణ్యములను సహస్రముఖముల శ్లాఘాపూర్వకముగా ఘోషింపఁ జొచ్చెను. ధనికులనక దరిద్రులనక పండితులనక పామరులనక వృద్ధులనక బాలురనక స్త్రీలనక పురుషులనక గొప్పవారనక కొలఁదివారనక యెల్లవారినోళ్ళలోను గొంతకాల మీయామె పేరే యుండెను. ఆమెను

జూచుటకయి యెల్లవారును కుతూహలపడుచుండిరి. పలువురు పనికట్టుకొనివచ్చి యామెను సందర్శించి పోవుచువచ్చిరి. ఇట్లామెను దర్శింప నపేక్షించినవారు సామాన్యజనులు మాత్రమే కాక ప్రభువులలోను బలువు రుండిరి. అనేకు లామెను శ్లాఘించుచు లేఖలు వ్రాసి సర్వస్థలములనుండియు ధనాధికములైన బహుమతులను బంపఁదొడఁగిరి. నార్తంబరులాండుప్రభువును ప్రభ్వియు నామెను తండ్రిని తమ దుర్గమునకుఁ బిలిపించి యాదరించి యామెకు బంగారు గడియారమును బహుమాన మొనర్చిరి. తన్నెవరైనను గొప్పవారు చూడవచ్చినప్పు డామె యాగడియారమును ధరించి సంతోషముతోఁ గూర్చుండుచు వచ్చెడిది. ఇట్లొక్కొక్కరుగా నంపిన పారితోషికములు గాక యొకసంఘము చేరి యీయామె యుపయోగము నిమిత్తమయి చందాల పట్టికను బ్రచురించినప్పుడు 700 పౌనులు (10,500 ల రూపాయలు) చందాలు పడినవి. ఇట్లామె పొగడ్త లెల్లయెడలను మిన్ను ముట్టుచుండినప్పుడు, నాటకసంఘములవా రనేకు లామెచేసిన యీఘనకార్యమును నాటకరూపమున రచించి ప్రయోగించుట కుద్యోగించిరి. అట్టి నాటకమును నేత్రోత్సవముగా నెప్పుడు చూతుమాయని జనులును నాత్రపడుచుండిరి. నాటకశాలాధికారులు కొందఱు తాము నాటకమును ప్రదర్శించునప్పుడు నాటకరంగమునకు వచ్చి కొంచెముసేపొక్క పడవలోఁ గూర్చుండినపక్షమున నెంతో సొమ్మిచ్చెద మని యామెరాకను మహోత్సుకతతోఁ బ్రార్థించిరి. ఇచ్చెదమన్న విత్తపుమొత్తము లెంత చిత్తాకర్షకములుగా నున్నను, చేసిన ప్రార్థనలెంత యనిలంఘనీయములుగాఁ గానఁబడినను, ఆమె స్తోత్రపాత్రములయం దెంతమాత్రమును నిష్టము లేనిదయి మానినీజనాలంకారమైనవినీతిని వహించి వారి ప్రార్థనలన్నిటిని తృణప్రాయముగా నిరాకరించెను. స్వభావముచేతనే యామె యత్యంత వినమ్రయు లజ్జాశీలయు నయి స్తోత్రప్రియురాలు గాకుండెను. ఎంద

ఇన్నివిధముల నామెను స్తుతిపాఠములతో శ్లాఘించినను, మనస్సులో గర్వపడుటగాని యాత్మస్తుతి చేసికొనుటగాని తాను జేసినకార్యము గొప్పదని భావించుటగాని యామెకుమాత్ర మెప్పుడును నరిపడినవిగా నుండలేదు. అనంతర మామె తల్లిదండ్రులతో మూఁడుసంవత్సరములు సుఖముగా కాలము గడపెను. ఈకాలములో నెందఱో యామెను వివాహమాడవలెనన్న యిచ్ఛను దెలిపిరిగాని తల్లిదండ్రులు సజీవులయి యున్నంతవఱకును దాను వారిని విడువనొల్లనని యామె వారిప్రార్థనల నన్నిటిని నిరాకరించెను.

ఈలోకములో మంచివస్తువు చిరకాలముండదని పెద్దలు చెప్పుదురు. సుకృతిగతాయువన్న లోలోక్తి మనము పలుమాఱు విన్నదే కదా. 1841 వ సంవత్సరాంతమున నామెకు క్షయరోగ చిహ్నములు కనఁబడెను. అవి యంతకంతకు ప్రబలి తల్లిదండ్రులకును బంధువులకును మిత్రవర్గమునకును మిగుల దుఃఖమును గలిగించెను. ఈమె కొంతటి ఘనవైద్యులచేత నెన్నిచికిత్సలు చేయించినను గుణ మగపడలేదు. మరణమునకు ముం దామె స్వబంధువుల నెల్లఁ దనయొద్దకు రప్పించుకొని తన నామస్మృత్యర్థముగా వారి కందఱికి నేదో యొకవస్తువిచ్చెను. ఇట్లు చేసి యామె 1842 వ సంవత్సరము అక్టోబరు నెల 20 వ తేదీని బాంబరోనగరమున పరమపదము నొందెను. ఆమెశవమును శ్మశానమునకుఁ గొనిపోవునప్పుడు తీర్థప్రజవలె లెక్కలేనిజనులు వెంటఁబోయిరి. ఒకరి జీవితకాల మత్యల్పమైనదేయైనను పరోపకారకార్యపూరితమయిన పక్షమున నదియే దీర్ఘమును సార్థకమును నైనది. ఉపకారశూన్యమైన జీవితము శతసంవత్సరపరిమితమయిన దయినను, అది యత్యల్పమును నిరర్థకము నైనదే. ఈ యుత్తమాంగనయొక్క వృత్తాంతమును జదివెదుసుందరు లందఱును నీమెవలెఁ బరార్థపరత్వశీల లగుటకుఁ బ్రయత్నింతురుగాక!

JOAN OF ARC--MAID OF ORLEANS.

"ఆర్లియన్సుకన్య" యనఁబడు జోన్ ఆఫ్ ఆర్కు.

ఏనూఁగుసంవత్సరములక్రిందట ఫ్రాన్సురాష్ట్రములోని విశేష భాగము ఇంగ్లండుదేశపురాజుల పరిపాలనమునకు లోఁబడియుండెను. ఫ్రాన్సులోని యొకభాగమగు నార్మండీదేశముయొక్క ప్రభువు విల్లియమను నతఁ డింగ్లండు దేశముమీఁదికి దండెత్తి విజయమునొంది దానికి రాజయినతరువాత నార్మండీదేశమును గూడఁ దనయధీనము లోనే యుంచుకొనెను. తదనంతరము రాజ్యమునకు వచ్చిన యతని సంతతివారు నార్మండీదేశమును తమ ముఖ్యస్థానముగాఁ జేసికొని యేదో మిష కల్పించుకొని యుద్ధముల నారంభించి ఫ్రాన్సురాజ్యము లోని యితరదేశముల నాక్రమింపఁ జొచ్చిరి. ఫ్రాన్సుదేశపు రాజయిన యాఱవ ఛార్లెస్ యొక్క కూఁతు రింగ్లండుదేశపురాజయిన యైదవ హెన్రీకి వివాహము చేయఁబడెను. ఆఱవ ఛార్లెస్ ౧౪౨౨ వ సంవత్సరమునందు మృతుఁడైనప్పు డాతని కుమారుఁడైనఁ ఛార్లెస్ దుర్బలుఁడైనందున రాజ్యభార మాతనియల్లుఁడైన యైదవహెన్రీ వహించునట్లేర్పాటు చేయఁబడెను. అయినను హెన్రీ ఫ్రాన్సుదేశమునకువచ్చి రాజ్యాభిషిక్తుఁడు కాకముందే పరమపదము నొందినందున నింగ్లీషువా రాతనికుమారుఁడైన యాఱవహెన్రీ యను బాలుని ఫ్రాన్సుదేశమునకుఁ దీసికొనివచ్చి పారీసునగరమునందు పట్టాభిషేకముచేసి యతఁడే ఫ్రాన్సుదేశమునకు రాజని ప్రకటించిరి. బాలుఁడైన హెన్రీ స్వయముగా కార్యనిర్వాహణము కావించుకొనుటకు సమర్థుఁడు కానందున నాతనిపక్షమున బెడ్‌ఫోర్డుప్రభువును ఫ్రాన్సుదేశ సంస్థానముల యొక్క రాజకార్యనిర్వాహణమును నడుపుచుండిరి. ఫ్రాన్సుదేశము లోని ప్రభువు లంతశ్ఛిద్రములచేత దేశాభిమానహీనులయ్యి యన్యో

స్వద్వేషపరాయణులయి యైకమత్యము లేనివారైనను గొందఱు మాత్రము స్వదేశాభిమానమును రాజభక్తియు విడువక తమరాష్ట్రమునకు ఛార్లెస్సే న్యాయమైన యుత్తరాధికారియని యాతనిపక్షము నవలంబించియుండిరి. ప్రబలుఁడైన బర్గండీప్రభు వింగ్లీషువారిపక్షమును వహించియుండినందునను, ప్రధానదుర్గములును ముఖ్యపట్టణములును ఇంగ్లీషుసేనలచే నాక్రమింపఁబడి యుండినందునను, ఫ్రాన్సుదేశ మన్యాక్రాంతమయి యింగ్లీషువారి పాలనమునకుఁ బోవున ట్లుండెను. అట్టి సందిగ్ధసమయమునం దాకస్మికముగా నొకకాపుకన్య ప్రభుభక్తియుక్తయు దేశాభిమానమానసియు నయి బయలువెడలిపరాధీనము కాకుండఁ గాపాడి స్వదేశము నుద్ధరింపఁ గలిగెను. ధైర్యశౌర్యభక్తియుక్తురా లయిన యాయుత్తమకన్యయే మనకథానాయిక. ఆమె పేరు జోన్.

జోన్ ఆఫ్ ఆర్కు ౧౪౧౨ వ సంవత్సరమునందు జనన మొందెను. ఆమె తండ్రిపేరు జేకస్‌అర్కు; తల్లిపేరు ఇసబిల్లా. ఈపేద దంపతులు డోమ్రెమీ యను పల్లెయందు వసించుచుండెడివారు. ఈ వధూవరులకు జోన్‌గాక మఱి యొక కొమారితయు ముగ్గురు కుమారులును నుండిరిగాని యాకొమారిత బాల్యములోనే మృతినొందెను. భార్యాభర్తలు తమకున్నదానితోనే సంతుష్టు లయి యీశ్వరభక్తియు న్యాయప్రవర్తనమును గలవారయి తమబిడ్డలను మంచిమార్గమునఁ బెంచుచుండిరి. జోన్ చదువుటకును వ్రాయుటకును నేర్చినదికాదు. ఆకాలమునందు మతాచార్యులకుఁ దక్క సాధారణముగాఁ బురుషులకే విద్యలేకుండినప్పుడు బీదబాలికకు విద్యలేకపోవుట వింతగాదు. ఆచిన్నదానికి తల్లి నూలువడుకుటకును కుట్టుటకును నేర్పినది; తండ్రి క్రైస్తవమతధర్మములను బోధించెను. ఆమె స్వభావముచేతనే మంచి దగుటనుబట్టి బాల్యమునుండియు భగవద్భక్తియు వినయాదిగుణసంపత్తియు

దయార్ద్రచిత్తవృత్తియుఁ గలదయి సదా పాటుపడుటయం దిష్టముగలదయి యుండెను. ఆమె తనయీడుబాలికలతోడి యాటపాటలను విడిచి యుపాసనసమయమునందు దేవాలయమునకుఁబోయి శ్రద్ధతో ధర్మోపదేశములను వినుచు భక్తిపారవశ్యము నొంది యానందించును, పొలములోఁ గలుపుతీయుట పైరుకోయుట మొదలగుపనులలో నున్నప్పుడు సహితము తోడివారిని విడిచి కొంచెముసేపేదోయొక యేకాంతస్థలమునకుఁబోయి యొంటిగాఁ బ్రార్థనచేసి వచ్చుచు నుండెడిది. ఆమె సదా లజ్జాశీలయు భీరుస్వభావయు మితభాషిణియు నయి యుండెను. ఆమె కొంత పెద్దదయిన తరువాత సహిత మింట గృహకృత్యములను చక్కఁబెట్టుచు బయట గుఱ్ఱములను పశువులను మేపుచు నశ్వారోహణము చేసి గుఱ్ఱములను నీళ్ళకుఁ గొనిపోవుచు నిరంతరమును పాటుపడుచుండెను. ఆకాలమునందు యుద్ధములమూలమున జనులకాపదయమున నడచుచున్న క్రౌర్యములను తనదేశమునకును రాజునకును సంభవించిన యన్యాయములను తఱచుగా వినుచు వచ్చుటచేత నామెమనస్సునందు పరితాపమును దేశాభిమానమును నుదయించినందున నామె స్వదేశోద్ధారణార్థమయి పలుమాఱు దేవునిఁ బ్రార్థించుచువచ్చెను. ఆచింతయే చిత్తమును విడువక సదా తలపించుచుండుటచేత నామె పదమూఁడు పదునాలుగు సంవత్సరములప్రాయమప్పుడు దేవదూతలు తన్నావేశించి ఫ్రాన్సుదేశమును పునరుద్ధారణము చేయవలసినదని తనకాజ్ఞాపించినట్లామె స్వప్నాదిదర్శనములను బొందుచు వచ్చెను. అవి యన్నియు నీశ్వరుని యాజ్ఞలే యని యామె యన్నది నిశ్చయముగా నమ్మినదనుట కణుమాత్రమును సందేహము లేదు.

'క్రివాంటు' 'వెర్న్యూ' అను స్థలములయందు జరిగిన యుద్ధములవలన ఛార్లెస్‌యొక్కయాశ పూర్ణముగా నిరాశ యయినట్లు కానవచ్చెను. ఆసమయమునందే మన కథానాయిక యయిన యీకాపు

చిన్నది తనకు దేవతాసాక్షాత్కారము లయినట్లు భావించి యానందింప నారంభించెను. ఒకనాఁ డామె తనతండ్రిపొలములోఁ గూరుచుండి యుండఁగా నెదుట నొకవెలుఁగు గానవచ్చి, యందుండి 'నీవు భక్తురాలవుగాను మంచిదానవుగాను నున్నయెడల దేవుఁడు నీకు మేలు చేయు' నని పలికిన ట్లశరీరవాక్యొక్కటి వినవచ్చెను. ఇంకొకసారి యామె పొలములో పశువులను మేపుచుండఁగా వెనుకటివలెనే వెలుఁగొకటి గానవచ్చి యందులోనుండి రెండు దివ్యసుందరవిగ్రహములు "నీవింగ్లీషువారిబంధమునుండి విముక్తి కలిగించి ఫ్రాన్సుదేశము నుద్ధరింపవలసిన" దని పలికినట్లు భావగోచరమయ్యెను. ఈరెండును మూఢభక్త్యావేశవివశురాలయిన యాకన్యయొక్క చిత్తభ్రమనైకమూలకములే యయి యుండవచ్చునుగాని శుద్ధాంతఃకరణయైన యాకన్యకవి సత్యమైన యీశ్వరాదేశములే యయ్యెను. ఈకడపటిదర్శనమువలన హృదయ ముప్పొంగి యుప్పడుచు వీరావేశపరవశయయ్యెను. ఆక్షణముననే యామె తా నవివాహితయయి యావజ్జీవమును కన్యగానే యుండునట్లును, దేవాధిదేవుఁడైన యీశ్వరుఁడు దీనాతిదీనమైన తన కనుగ్రహించినయాజ్ఞను జెల్లించుటకయి తనజీవమున ధార పోయునట్లును, కృతప్రతిజ్ఞురాలయ్యెను. ఈసంగతి తండ్రికిఁ దెలిసినప్పు డతఁడు తనకూఁతున కున్మాదము కలిగినదని భావించి, ఆమెను దండువెంట విడుచుటకంటెఁ దనచేతులతో లోఁతునీటిలో నట్టేట విడిచెద నని పలికెను.

బెడ్‌ఫోర్డు ప్రభువు బర్గండీప్రభువుయొక్క సాహాయ్యమును బొంది ఛార్లెస్సును జయించుటకు గొప్ప సేనను బంపెను. దానికి శాలిస్బరీప్రభువు సేనాధిపతిగా నుండెను. అతఁడు చిన్నకోటలను పట్టణములను స్వాధీనము చేసికొని, "ఆర్లియన్స" అను గొప్ప దుర్గమును ముట్టడి వేసెను. ఈపట్టణము శత్రువుల పాలయినపక్షమున, ఛార్లెస్ తనరాజ్యమును విడిచి స్వపక్షజనసహితముగా నడవులపాలు గావలసినవాఁడే. ఈపట్టణముయొక్క ముట్టడి 1428 వ సంవత్సరము అక్టోబరు నెలలో నారంభమయ్యెను. ఈపట్టణము ముట్టడింపఁబడునని ముందుగానే తెలిసినందున రాజసేనలును పురజనులును దానిని గాపాడుటకయి సర్వసన్నాహములును యుక్తసమయముననే చేసికొని యుద్ధమునకు సంసిద్ధులయి యుండిరి. ముట్టడించిన యింగ్లీషుసైనికు లెంతధైర్యోత్సాహములతోఁ బయిఁబడినను ముట్టడింపఁబడిన రాజభటులును పౌరవీరులును నిరుపమానదేశాభిమానమహితులయి ప్రాణముల కాశింపక పోరాడి యహితులను బురము చొరనీక దూరమున నిలిపిరి. పురబహిర్ద్వారమునఁ గలిగిన యాఘోరసమరమునం దింగ్లీషుసేనానాయకుఁ డగు శాలిస్బరీ ప్రభువు నిహతుఁడుకాఁగా నాతనిస్థానమున సఫోకుప్రభువు సేనాధిపత్యమును వహించెను.

ఈసమయమునం దామెకుఁ బూర్వరీతినే దేవతాదేశము లగుచునే యుండెను. ఆర్లియన్సుపట్టణముయొక్క ముట్టడిని విడిపించుట యొకటియు, ఛార్లెస్సును రీమ్సునగరమునందు పట్టాభిషిక్తునిగాఁ జేయుటయొక్కటియు, ఈరెండును దనకు దేవుఁడు విధించిన యాజ్ఞ లని యామెహృదయఫలకమునందు శిలాక్షరములవలె దృఢముగా నాటుకొనియుండెను. తనకొసఁగబడిన యీశ్వరాదేశమునుగూర్చి తల్లిదండ్రులతోఁ జెప్పుటవలనఁ బ్రయోజనము లేదని యెంచినదయి, యామె సమీపగ్రామమునందు నివసించియుండెడు తన మేనమామయింటికిఁ బోయి యాతనికడ తనమనస్సును విప్పి తనకు విధింపఁబడిన కృత్యమునుగూర్చి వివరముగాఁ జెప్పెను. ఆచిన్నదానియొక్క నిష్కళంకచరిత్రమునుబట్టియు సత్యసంధతనుబట్టియు నవ్యాజదైవభక్తినిబట్టియు నామెమేనమామ యైన లాక్సార్టు శైశవమునుండియు నామెను ప్రాణాధికమైన ప్రేమతోఁ జూచుచుండెను. అందుచేత నాతఁ డామెచెప్పి

నదంతయు విశ్వసించి యామె సందేశమును దెలుపుటకయి సమీపపట్ట
ణమయిన 'వౌకౌలియరు' నకుఁ బరిపాలకుఁడైన 'బొడ్రికోర్టు' దొర
యొద్దకుఁ బోయెను. ఆపరిపాలకుఁ డాతనిమాటలను విని పరిహసించి
"యాపిచ్చిపిల్లదానిని రెండుచెంపకాయలు వేసి శీఘ్రముగాఁ దల్లిదండ్రు
లయొద్దకుఁ బంపివేయుము" అని హితోపదేశము చేసి యాతనిని బంపి
వేసెను. విఫలమనోరథుఁడయి మరలి వచ్చి మేనమామ యచ్చట
జరిగినవృత్తాంతమును జెప్పినను, ఆమె యొంతమాత్రమును నిరుత్సాహు
రాలు గాక తానే స్వయముగాఁ బోయి బొడ్రికోర్టును దర్శించి
మాటాడెదనని వౌకౌలియరుపట్టణమునకు బైలుదేఱెను. మేనమామ
యు నామెవెంటఁ బోయెను. ఆమె యాపట్టణమును జేరినతరువాత
విచారించి యొకదొడ్డయిల్లాలిగృహమునందుఁ బ్రవేశించి మేనమామ
వెంటరానప్పుడు తా నెక్కడకుఁ బోవలసి వచ్చినను నొంటిగాఁ బోవక
యాగృహిణిని వెంటఁ గొనిపోవుచు వచ్చెను. ఇచ్చటనేకాక మఱి
యెచ్చటకుఁ బోయినను ప్రతిగ్రామమునందును విశుద్ధచరిత్రురాలైన
యొకయుత్తమాంగనను దనకు సహాయురాలినిగాను సంరక్షకురాలిని
గాను జేసికొని యామెవెంట మెలఁగుచువచ్చెను. ఈపట్టణము చేరిన
తరువాత మొట్టమొదట నామె కొమండలపరిపాలకునిదర్శనము దొరకు
టయే కష్టమయ్యెను. దర్శనము లభించినతరువాత నాతఁ డామెవిన్న
పమును సావధానముగాఁ జెవి యిచ్చి వినుట యంతకంటెను గష్ట
మయ్యెను. విన్నతరువాత నాతనిని తోడుపడున ట్లొప్పించుట కష్టము
లలోనెల్ల నధికకష్ట మయ్యెను. ఆమెనిశ్చలభక్తియు నేకాగ్రచిత్తత
యుఁ గపటములేని నిర్మలవర్తనమును జూచి పట్టణములోనివారందఱును
నాకన్య నిజముగా నీశ్వరసాక్షాత్కారము గల భక్తురాలని నమ్మిరి.
వారిలో ముఖ్యముగా బ్రముఖులయినగృహస్థు లిద్దఱు తా మామెకు
సాయముచేయునట్లు పూనుకొని యాపురపరిపాలకునిచేత రాజున కొక

విజ్ఞాపనపత్రమును వ్రాయించిరి. ఆపరిపాలకుఁ డామెను రాజునొద్దకుఁ
బంపుటలోఁ జేసిన సాయమంతయు నొక్కఖడ్గము నిచ్చుటతప్ప వేఱే
దియు లేదు. ఆమె మేనమామయు నాతనిమిత్రుఁ డొకఁడును ఋణ
ము చేసి యామె కొకశ్వేతాశ్వమును గొనియిచ్చిరి. ఆమెకుఁ దోడు
పడిన పురవాస్తవ్యులలో నొకఁ డామెప్రయాణవ్యయములను భరిం
చెను. తా నప్పటినుండి పురుషవస్త్రములను ధరించున ట్లీశ్వరాజ్ఞయైన
దని చెప్పి యామె యిట్టివస్త్రములను ధరించెను. ఇట్లామె పురుషవే
షమును దాల్చి యశ్వారోహణము చేసి యీశ్వరచిహ్నిత మైన ధ్వజ
మును భుజమున ధరించి రాజసందర్శనార్థము బయలు వెడలెను. ఈచరి
త్రారంభమునందు వేయఁబడినది యీయామె యిప్పటిరూపమే.

ఈపట్టణమునకు వచ్చినప్పటినుండియు తోడుపడుచుండినయిద్దఱు
పెద్దమనుష్యులును మఱి నలుగురును నామె కంగరక్షకులుగా నామె
వెంట బైలుదేఱిరి. చుట్టుపట్ల ప్రదేశములన్నియు శత్రుమయములై
యహితపక్ష మవలంబించినవయి యుండినందున శత్రువులచేతిలోఁ
జిక్కుదుమన్న భయముచేత వా రప్పుడు సాధ్యమైనంతవఱకు రాజమా
ర్గములను గ్రామములను తొలఁగి, మనుష్యులు సాధారణముగా నడవని
పెడదారులలోను మహారణ్యములలో బడి పోవలసినవా రయిరి. ఇట్లు
ప్రయాసపడి కొంతదూరము పోయినపిమ్మట లోయిరునదిని దాఁటి
రాజున కనుకూలురయియున్న ప్రజలుగల దేశమును బ్రవేశించిరి.
అప్పు డామె తా నార్లియన్సునగరమును విడిపించుటకును ఛార్లెస్సును
సింహాసనాసీనునిఁగాఁ జేయుటకును దేవునిచేఁ బంపఁబడినట్లు బహిరంగ
ముగాఁ జెప్ప నారంభించెను. అది మూఢవిశ్వాస మత్యధికముగా నుం
డిన కాలమగుటచేత నాచిన్నది చెప్పెడుకథ యెంత యద్భుతముగాను
విశ్వాసానర్హముగాను గానఁబడినను సందేహపడక యెల్లవారును దా
నిని నమ్మి మనదేశమును రక్షించుటకయి దేవునిచేఁ బంపఁబడినదేవ

దూతి వచ్చుచున్నదని త్రోవపొడుగునను గుంపులుగుంపులుగా వచ్చి చూచి సంతోషించుచుండిరి. ఆసమయమునందు రాజు చినాన్‌కోట యందుండి, శత్రువులు తానున్న దుర్గమును ముట్టడింతురన్న భీతిచేత నార్లియన్ పురరక్షణయత్నమును విడిచిపెట్టి తాను గహనదేశములకుఁ బాఱిపోఁదలఁచెనుగాని కొందఱు దేశాభిమానుల ప్రోత్సాహముచేతఁ గొంతధైర్యము వహించి యప్పటి కచ్చటనే నిలిచియుండెను. ఇట్టిస్థితిలో జోన్‌కన్య చేరువగ్రామమును జేరి తాను వచ్చుచున్నవార్తను ముందుగా రాజునకుఁ జెప్పిపుచ్చెను. ఆమె చినాఁదుర్గమునకు వచ్చుటకుత్తరువు వెంటనే పుట్టెనుగానియామెకు దర్శనమిచ్చుటమాత్రము మాలోచనలోఁబడెను. మంత్రులలోఁ గొంద ఱామెక్షుద్రదేవతోపాసకురాలైన మాయలమారి యని పలికిరి; కొంద ఱామె చిత్తభ్రమణముగలయున్మాదినియని పలికిరి; పలువు రామె యెట్టి దయినను మన కిట్టిసమయమునందు సన్నిధికివచ్చిన సాహాయ్యమును నిరాకరించుట యవివేకమని పలికిరి. కడపట నామెను గొన్ని ప్రశ్న లడిగి యుత్తరములను బడయుటకయి యొకసభ నియమింపఁబడెను. ఆమెను బరీక్షించి యా సభవారిచ్చినయభిప్రాయ మామె కనుకూలముగా నుండినందున డోలాయమానమానసుఁడయియుండిన యాచిఱుతరాజు తుద కామెకు దర్శనమిచ్చుట కంగీకరించెను. రా జామెను మోసపుచ్చవలెనన్న యుద్దేశముతో నామె తనదర్శనమునకు వచ్చినప్పుడు తాను సామాన్యవస్త్రములను ధరించుకొని దిగువను గూర్చుండియుండి తనయాస్థానములోని దొరలకు గొప్పవేషములు వేసి వారినున్నతస్థానములయందుఁ గూర్చుండఁబెట్టియుండెనఁట. ఆమె తత్పూర్వము రాజు మొగ మెప్పుడును జూచి యెఱుఁగనిదైనను వేషమాత్రముచేత భ్రమపడక తిన్నగా రాజుకడకేఁ బోయి యాతనికి మ్రొక్కి "ఓ మహాప్రభూ! నీకును నీ రాష్ట్రమునకును సాయము చేయుటకు దేవునిచేతఁ బంపఁబడిన జోనకన్యను నేను;

రీమ్సునగరమునందు నీ వభిషిక్తుఁడ వగుదువని ప్రకటించుటకు నేనాజ్ఞాపింపఁబడినదానను. ఇంగ్లీషువారితోఁ బ్రతిఘటించి యుద్ధము చేయుటకు నేను సంసిద్ధురాల నయియున్నదానను." అని ధీరస్వరముతోఁ బలికెను. ఆమాటలవలన రాజునకును సభ్యులకును నత్యద్భుతప్రమోదములు కలిగెను. ఈయద్భుత మిట్లుండఁగా జనులవిశ్వాసమును బురికొల్పినవింత యప్పు డింకొకటి నడచెను. తనసమీపమునుండి యామె నడచుచుండినప్పుడు సైనికుఁ డొకఁ డామెనుగూర్చి మోటుగా మాటాడఁగా, "ఓయీ! మృత్యు వత్యాసన్నమయియుండ నీకింత త్రుళ్ళుపాటుతగునా?" యని యామె వానిని మందలించెను. ఆభటుఁ డాదినముననే నదిని దాఁటునప్పుడు మునిఁగిపోయి మరణమునొందెను. ఈదైవఘటననుబట్టి యామె యనాగతము తెలిసినమహాత్మురాలని యెల్లవారికిని నమ్మకము కలిగెను. ఆమెవర్తనమును నిపుణముగా పరిశీలించిన కొలఁదిని భక్త్యుత్సాహాదులయందు నిష్కళంకురాలని తేటపడినను యుద్ధతంత్రములయందుఁ గాని రాజ్యాంగవ్యవహారములయందుఁ గాని విశారదురాలుకాదని మంత్రివర్గమున కభిప్రాయము కలిగెను. అందుచేత ఛార్లెస్ మరల సందేహాందోళితమనస్కుఁడయి యామెసాహాయ్యము నంగీకరించుటనుగూర్చి యాచార్యసభవారికి విజ్ఞాపనమును బంపెను. వా రామెజన్మస్థలమైన డోమ్రిమీగ్రామమునకు మనుష్యులను బంపి యామె పూర్వవృత్తమును పూర్ణముగా విమర్శించి యామెచరిత్రము శంకరహితమయినదని తెలిసికొని రాజా పుణ్యకన్యయొక్క తోడ్పాటును నిస్సంశయముగా నంగీకరింపవచ్చునని శ్రీముఖమును బంపిరి. ఈయాలోచనలతోను సందేహములతోను రెండుమాసములుగడచిన తరువాతఁ దగినయేర్పాటులు చేసి కవచ మొకటియు నొక దేవాలయమునందుఁ జిరకాలమునుండి మూలఁబడియుండిన పవిత్రఖడ్గ మొకటియు తదభీష్టానుసారముగా జీసస్‌యొక్కయు తల్లియొక్కయు విగ్రహములు

వేయఁబడిన ధవళధ్వజమొకటియు రా జామెకిచ్చి యుద్ధయాత్ర కనుజ్ఞ యిచ్చెను. ఆమెప్రాయ మిప్పుడు పదునేడుసంవత్సరములు. విశ్వాసపాత్రులయిన కతిపయవీరభటు లామె కంగరక్షకులుగా నియమింపఁబడిరి. ఆమె యశ్వారోహణము చేసి కవచాదులు ధరించి వీరభటునివలెఁ బురుషవేషముతో బైలువెడలఁగానే యావఱకు నిరాశులయి పలాయితులైన సైనికులందఱును నామె కీశ్వరసాహాయ్య మున్నదన్న సంపూర్ణవిశ్వాసముతో ధైర్యోత్సాహములుగలవారయి వీరావేశము నొంది మరల నామెచుట్టును జేరసాగిరి. ఇట్లు చేరిన వీరవార మత్యల్పకాలములోనే యాఱువేలవఱకును బెరిఁగెను.

ఈవఱకును సేనానాయకులుగా నుండినవారే యీసేనను నడపవలయునో జోన్‌కన్యయే నడపవలయునో యని శంక గలిగినప్పు డామెయే నడుపవలయునని జనసంఘము పట్టుపట్టుటచేత లోపల నిష్టము లేనివారయినను సేనాధిపతులు పయి కామెకు లోఁబడి యామెయాజ్ఞానుసారముగా నడవవలసినవారైరి. ఆమె మొట్టమొదటఁ జేసినపని తనదండువెంట వచ్చినచెడునడతగలపడఁతుల నందఱిని వెడలఁగొట్టివేసి, సైనికులనందఱిని తమదోషముల నీశ్వరునకి నివేదించి క్షమింప వేడుకొనునట్లు చేసి యుద్ధమునకు సంసిద్ధులను జేయుట. ఆమె బ్లాయిస్‌పట్టణమును జేరి యక్కడనుండి యార్లియన్సుపురమునకు ముట్టడివేసియున్న యింగ్లీషుసేనాధిపతులకు దేవునియాగ్రహమునకు పాత్రులుగాక శీఘ్రముగా పట్టణమును విడిచి తొలఁగవలసినదని యాజ్ఞాపించుచు లేఖను బంపెను. ఇంగ్లీషుసేనానాయకు లామెయుత్తరమును తిరస్కారభావముతోఁ జూచినట్టునటించిరి. కాని యామె యమానుషశక్తినిగూర్చిన యద్భుతకథ లనేకము లీవఱకే వినియున్నందున నామె యీశ్వరసాక్షాత్కారబలమో క్షుద్రదేవతావశీకరణశక్తియో కలయవిజేయురాలని హృదయములలో నమ్మియుండిరి. ఆమె యాపట్టణమును జేరునప్పటికి

చీఁకటిపడెను ; గాలి ప్రతికూలముగా వీచుచుండెను ; వాన జోరునఁ గుఱియుచుండెను. అటువంటి యీసమయమునందు నదిని దాఁటుటకు సేనాధిపతు లిష్టము లేనివారుగా నుండిరి. ఆమె సర్వమును ననుకూలముగా నుండునని పలికి పడవలెక్కి తత్క్షణమే నదిని దాఁటుట కాజ్ఞాపించెను. ధ్వజపటమును జేతఁబట్టుకొని ముందుగా నామె యొకపడవలోనికి దుముకఁగానే సంశయింపక యామెవెంబడినే సైనికు లెల్లరును మహోత్సాహముతో పడవలవంక నడచిరి. ఇట్లు పడవలెక్కి యార్లియన్సుపురవాసులనిమిత్తమయి తెచ్చిన భోజనపదార్థములను గొని నదిని తరించి సైనికు లామె చెప్పినట్లొక్కగడియలో సురక్షితముగా నావలియొడ్డును జేరఁగలిగిరి. ఆమె యీప్రకారముగా శత్రువులశిబిరములచెంతనుండియే తనసేనలతో నడచి వారిని తప్పించుకొనిపోయి 1829 వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెల 29 వ తేది రాత్రి యెల్లవారు నద్భుతపడునట్లుగా నార్లియన్సుపురము సంప్రవేశించెను. ఆమె యట్లు పురప్రవేశము చేయఁగానే రక్షకురాలు వచ్చెనని పరమానందభరితులయి పౌరులందఱు నాబాలగోపాలము నొండొరులను ద్రోచికొనుచు నడచి యామెను సందర్శింపవలెనన్న కుతూహలముతో నామెచుట్టును మూఁగిరి. అప్పటి కర్ధరాత్రి మయినను మార్గాయాసముచేతఁ గడు బడలి యున్నను విశ్రాంతి నొందఁగోరక యామె కరదీపికలు వెలుఁగ ముందుగా దేవాలయమునకుఁ బోయి యచ్చట భక్తిపూర్వకముగా దేవునిఁ బ్రార్థించి కృతజ్ఞతాభివందనములు సమర్పించి, యటుపిమ్మట నాపట్టణములో సత్యంతపుణ్యశీల యని ప్రఖ్యాతిగన్న యొకయుత్తమగృహిణిగృహమునకుఁ బోయి యామెయొద్ద శయనించెను.

మఱునాఁటి ప్రాతఃకాలమునందు నిద్రనుండి లేచినతరువాత నామె యుద్ధమునకు సంసిద్ధురాలయి బయలు వెడలెనుగాని జాలిగుండె గలది యగుటచేత నిష్కారణముగా ప్రాణహాని కలుగుట కిష్టము లేని

దయి లోఁబడవలసినదని శత్రుసేనాధిపతి కొకయుత్తరమును వ్రాయించి దానినొక బాణాగ్రమునఁ గట్టించి వింట సంధించి శత్రుసేనామధ్యమునఁ బడునట్లు విడిపించెను. అంతేకాక తాను వంతెనపొడుగునను నడచుచు నుచ్చైస్స్వనముతో ముట్టడినివిడిచి తొలఁగిపోవలసినదని యింగ్లీషుసేనలకు వినఁబడునట్లుగాఁ గేకలువేసెను. అయినను శత్రుసేనాధిపతు లివ్విధమున వెనుకటివలెనే యామెయుత్తరములను గాని మాటలనుగాని సరకుచేయక యవమానవాక్యములు పలికి యామెను బరిహాసించిరి. పయికి వారెంతబింకమును జూపినను లోపల వారు భయభ్రాంతులు కాకుండినవారు కారు. జోన్‌కన్య తన విజయధ్వజమును బైకెత్తుకొని ధనుర్విముక్తమైన బాణమువలె సెంటులూపుకోటవైపు శత్రుసైన్యములమీఁదికి గుఱ్ఱమును దుమికించెను. సైనికులును ధైర్యోత్సాహములతోఁ బరుగిడి వైరివారమును దలపడిరి. మూఁడుగంటలకాలము ఘోరయుద్ధము జరగినతరువాత నింగ్లీషువారు పరాజితు లయిరి. జోన్‌కన్య దయార్ద్రహృదయముతో నడ్డుపడి కాపాడినవారు నలువదియేఁబదిమంది గాక కోటలోనియింగ్లీషుసైనికు లందఱును సంహరింపఁబడిరి. మఱునాఁడు పండుగుదిన మగుటచేత యుద్ధమునిలుపఁబడినందున, జోన్ తనపక్షమువారితోఁగలిసి యీశ్వరప్రార్థనలతోను భజనలతోను నాఁడు కాలము గడపెను. మఱునాఁటియుషఃకాలమున నెప్పటియట్ల తనజయపతాకతో జయలక్ష్మి సాకారయయినట్లు సేనాముఖము నలంకరింపఁగా లాహైర్ మొదలగు ఫ్రెంచి సేనానాయకులు తమసైన్యములతో శత్రువుల కభిముఖముగా నడిచిరి. నాఁడు పగలంతయు మహాహవము జరగి యెక్కడఁజూచినను జోన్ సేనలకే జయము కలుగుచు రాఁగా సాయంకాల మగునప్పటికి బాస్టిల్‌దుర్గ మొక్కటి తక్క శత్రువులకోట లన్నియు ఫ్రెంచివారియధీనము లయ్యెను. ఆమె యారాత్రి పట్టణమునకుఁబోయి సుఖనిద్రపొంది తెల్లవాఱుజామున మరల

యుద్ధయాత్రకు వెడలెను. బాస్టిల్ దుర్గమును సాధించుట యసాధ్యము గనుక స్వల్పసైన్యముతో దానిపై వెడలుట కర్తవ్యము కాదని హితముచెప్పి సేనాధిపతు లామెను నిరుత్సాహపఱిచినను, ఆమె యణుమాత్రమును వెనుకంజవేయక లగ్గలుపట్టి యాకోట సాధించుటకు నిశ్చయించి యాకోటవంక నడచెను. కోటముం దామెవిగ్రహము కంటఁబడఁగానే ఫ్రెంచిసైనికులయొక్క దేహము లుప్పొంగి పోయెను; ఇంగ్లీషు సైనికులయొక్క గుండెలు పగిలిపోయెను. అది చదువుకొన్నవారును గూడ నేకరీతిగా మంత్రములను మహిమలను నమ్మినకాలమగుటచే, నామె క్షుద్రదేవతలతోడ్పాటు కలదని యింగ్లీషుసేనలలో నెల్లను నమ్మకము వ్యాపించెను. లగ్గలు పట్టుటకయి స్వయముగానే యామె నిచ్చెనయెక్కి కోటగోడమీఁదికిఁ బ్రాఁకుచుండెను. అప్పుడు శత్రువులచే విడువఁబడిన బాణమొకటివచ్చి కంఠమునందు గ్రుచ్చుకొనఁగా నామె పట్టువదలి జలపూర్ణమయిన క్రిందికందకములో తలక్రిందుగా కూలెను. ఇంగ్లీషువా రామెను బట్టుకొనుటకుఁ బ్రయత్నించిరిగాని యింతలో నామెపక్షమువారు వచ్చి యామెను సురక్షితమయిన స్థలమునకుఁ గొనిపోయిరి. గాయముయొక్క బాధచేత నామెకన్నులనుండి కొంచెము నీరు కాఱెనుగాని యామె వెంటనే ధైర్యమవలంబించి, తనచేతులతోనే బాణము నూడఁ బెఱికికొని కట్టు కట్టించుకొని మరల రణరంగమును బ్రవేశించెను. తాను గాయపడుదు నని యామె యీవఱకే చెప్పియుండినందున సైన్యములో నిందుమూలమునఁ గొందలపాటు పుట్టలేదు. ఆమె యాకస్మికముగా మరల సమరతలమునఁ బొడచూపఁగానే ఫ్రెంచిసైనికులయంతరంగము లద్భుతప్రమోదరసతరంగితము లయి ద్విగుణితోత్సాహవంతము లయ్యెను. తాము కోటగోడనుండి కూలఁద్రోయుటచే నరచచ్చిన దనుకొన్నకన్నె కన్నులయెదుట మరలఁ బ్రత్యక్షము కాఁగానే యింగ్లీషుసైనికులస్వాంతములు భయభ్రాంతము

లయి ద్విగుణీకృతనిరుత్సాహవంతము లయ్యెను. భయజ్వరావేశవివశులైన యీసైనికులు కొందఱు మృత్యువుతమమొగముల వ్రేలఁగా వివర్ణులయి ప్రతిపక్షపక్షమున దేవత లాయుధపాణులయి నిలిచి తమసేనలను తుత్తుమురుగా నఱకుచుఁ దమమ్రోలఁ గనఁబడుచున్నవా రని సంధి యెత్తినవారివలెఁ బ్రలపించుచుఁ గాలుచేతులాడక వెఱ్ఱిచూపులు చూచుచు తడఁబడఁ జొచ్చిరి. ఆసంక్షోభమును జూచి యింగ్లీషుసేనానాయకుఁ డగు గ్లాడ్సుడేలు తనసేనలో నెల్ల శూరాగ్రేసరు లనఁదగిన వీరభటులను వెంటఁగొని కోటలోపలఁ బ్రవేశించి పోరాడవలెనన్న చింతతో వంతెనమీఁదినుండి కోటగవనివంకఁ బోవుచుండఁగా, జోన్‌కన్య యాతనిని తారసించి యింతటనైనను లోఁబడవలసినదని యాజ్ఞాపించెను. అతఁడామెమాటలను లక్ష్యము చేయక ముందువంక నడచుచుండఁగా, ఫ్రెంచివారు వేసిన ఫిరంగిగుండొకటి తాఁకి వంతెన విఱిగి దానితో సేనాధిపతియు వీరభటులును నదిలోఁ గూలి సంఘాతమరణము నొందిరి. ఇంతటితో సంపూర్ణజయము ఫ్రెంచివారికిఁ గలిగెను. హతశేషు లెదిరింపనైనను బ్రయత్నింపక కాలుచేతులు కట్టి యొప్పింపఁబడినవారివలె ఫ్రెంచిసైనికులకు దాసులయి లోఁబడిరి. ఈమూఁడు దినములయుద్ధములోను నింగ్లీషుసైనికులు దాదాపుగా నేడెనిమిదివేలు మృతినొందిరి. ఇట్లు నిరుపమానవిజయశోభితయయి యామె స్వసైన్యముతోఁ బురప్రవేశము చేయునప్పుడు పౌరుల జయజయనినాదములు మిన్ను ముట్టెను; ప్రతిదేవాలయమునందును విజయసూచకములైన జయఘంటలు మ్రోగెను. ఆమె యిట్లు ప్రజలసాధువాదములతో దేవాలయమునకుఁ జని సవినయముగా దేవునిఁ బ్రార్థించి కృతజ్ఞతాపూర్వకవందనశతము లర్పించెను. ఇప్పటికి జోన్ చేసిన మొదటి ప్రతిజ్ఞ నెఱవేఱినది. ఈశ్వరునియెడల నవ్యాజభక్తివిశ్వాసములు గలయొకప్రాణి లోకములో నెంతటియద్భుతకార్యములను నిర్వహింపఁ గలుగునో దీని

వలనఁ దేటపడెను గదా! ఈవిజయదినము మొదలుకొని జనులామెను “ఆర్లియన్సుకన్య” యని పిలువఁజొచ్చిరి.

జోన్‌కన్య యార్లియన్సునగరముయొక్క ముట్టడిని విడిపించిన మఱునాఁడే తనప్రతిజ్ఞాశేషమును నెఱవేర్చుటకయి బైలుదేఱఁ బ్రయత్నముచేయ నారంభించెను. రీమ్సునగరమునందు ఛార్లెసును పట్టాభిషిక్తునిగాఁ జేయువఱకును తనకీశ్వరుఁ డిచ్చినయాజ్ఞను తాను చెల్లించినట్లు కాదని యామె దృఢముగా నమ్మియుండెను. అందుచేతఁ దనకుఁ గలిగిన గెలుపున కుబ్బకయు దారిఁబడలికను గణనచేయకయు మెయినెల పదవ తేదీనే యామె యార్లెన్సునగరమును విడిచి బ్లాయిస్ పట్టణమును జేరెను. అక్కడనుండి యామె యెంతదినముగాఁ బ్రార్థించుచు లేఖల నంపినను ఛార్లెస్సు త్రోవపొడుగునను బహుస్థలము లింగ్లీషుసేనలచే నాక్రమింపఁబడియున్నందున తానున్నతావు కదలి రీమ్సునగరమునకు వెడల సాహసింపకుండెను. అది యట్లుండ నిచ్చట నార్లియన్సునగరములోని సేనాధిపతులు తాముకూడఁ గొన్నివిజయముల నొంది పేరు పడవలయు నని యింగ్లీషు సేనాధిపతియైన సఫ్ఫోకుప్రభువుచే రక్షింపఁబడుచుండిన జార్గోదుర్గమును సాధించుటకయి సేనలతో వెడలి బహుదినములు పోరాడియు నేమియు చేయలేకపోయిరి. ఈవార్త తెలియఁగానే జోన్‌కన్య వారిసాయము నిమిత్తమయి వచ్చెను. ఆమె రాకవలన ఫ్రెంచి సేనలలో నుత్సాహ మపరిమితముకాఁగా నవలీలగా విజయము కలిగెను. అక్కడ జరిగిన ఘోరయుద్ధమునందు సఫ్ఫోకుప్రభువు పట్టుకోఁబడి కారాబద్ధుఁడుగాఁ జేయఁబడెను. ఇట్లు జార్గోదుర్గము లోఁబడఁగానే యితరదుర్గములను రక్షించుచున్న ఇంగ్లీషుసైనికులు శత్రువుల నెదిరించుటకైనఁ బ్రయత్నింపక యింతవఱకును మహాధైర్యశాలి యని ప్రసిద్ధిగన్న టాల్బాటనుతమసేనానాయకునితోఁ గలిసి పలాయితులయిరి. పాటే

యను గ్రామమువద్ద జరిగినమహాయుద్ధములో స్కేల్సుప్రభువు, హంగరుఫోర్డుప్రభువు, టాల్బాటు మొదలైన ప్రసిద్ధులయిన ఇంగ్లీషు సేనానాయకులు జోన్సుకన్యకు లోఁబడిరి. దైవమాయయేమోగాని యీయుద్ధమునం దింగ్లీషుసైనికులు రెండుమూడువేలమంది చంపఁబడినను ఫ్రెంచిసేనలో నొక్కఁడే హతుఁడయ్యెనఁట! జయము సంపూర్ణముకాఁగానే జోన్‌కన్య తనసైనికులనువారించి వృథాసంహారమును మాన్పి గాయపడినవారిగాయములకు చికిత్సలు చేయుచు, ప్రాణోత్క్రమణదశయందున్నవారి కీశ్వరభక్తిని గఱపి చిత్తశాంతిని గలిగించుచు, నుత్సాహముతోఁ బనిచేయఁజొచ్చెను. తరువాత నామె సల్లే యను స్థలమునందున్న రాజును గలిసికొని యీనూతనవిజయవార్తను స్వయముగాఁ దెలిపి, పట్టాభిషేకార్థము తత్క్షణమే బైలువెడలునట్లు రాజును బురికొల్పెను. ఛార్లెస్సు మనస్సులో భయము విడువనివాఁడయినను, ఆమెకు మాఱుమాట చెప్పలేక జీన్‌పురమువద్ద పదిపండ్రెండువేల సేనలను గూర్చుకొని యామెవెంట రీమ్సునగరమునకుఁ బోవఁ బ్రయాణమయ్యెను. అతఁడు జోన్‌కన్యయొక్క యమూల్యసాహాయ్యముచేత త్రోవపొడుగునను నున్నట్రాయిస్ మొదలయిన పట్టణముల ననాయాసముగా స్వాధీనము చేసికొనుచుఁబోయి జూలయినెల 16 వ తేది సాయంకాలము జోన్‌కన్య యశ్వారూఢయయి తనప్రక్కను జనఁగా సురక్షితముగా రీమ్సునగరమునందుఁ బ్రవేశించెను. ఆమఱునాఁడే రాజుయొక్క పట్టాభిషేకమహోత్సవము మహావైభవముతో నడచెను. పవిత్రమైన యీసంస్కారము జరుగుచున్నంతవఱకును జోన్‌కన్య తనధ్వజపటమును జేతఁబట్టుకొని రాజుప్రక్కను వేదికడ నిలువఁబడియుండెను. ఈవైదికకర్మ ముగియఁగానే యాకన్యదేహము పులకింప కన్నులనానందబాష్పములుగార వినయముతో రాజుపాదములమీఁదఁబడి "ఓమహారాజా! ఆర్లియన్సునగరముయొక్కముట్టడి విడుటయు మీకిక్కడ పట్టాభిషిక్తు

లగుటయు నామూలమున జరగవలెనని యుద్దేశించిన భగవత్సంకల్పము నెఱవేఱి, నేను ధన్యురాలనైతిని." అని విన్నవించెను. ఈశ్వరుఁడు తనకు నియమించినయాజ్ఞ పూర్ణముగా నెఱవేఱినందునఁ దా నిఁకఁదన యూరికిఁ బోయి తొంటియట్ల యుండుటకయి యామె యభిలషించెను. ఆమె యక్కడనున్న సమయములో నామెతండ్రియు మేనమామయు నచ్చటికివచ్చిరి. వారిని జూడఁగానే స్వగ్రామమునకుఁ బోవలెనన్నయభిలాషము మఱింత హెచ్చఁగా వారివెంట స్వామిగ్రామమునకుఁ బోవ ననుజ్ఞయియ్యవలసినదని యామె రాజును బ్రార్థించెను. అయినను రాజామెవలన నింకను మేలును బొందవలెనన్న యాశతో నామె కోరికను మన్నింపక పోయెను. అందుచేత లోపలఁ దన కెంతయిష్టము లేకపోయినను, ఈశ్వరుఁడు తన్నుఁ జేయుమన్నపని యంతే యని నమ్మినదైనను, రాజాజ్ఞ నుల్లంఘింపఁజాలక యందు నిలువవలసినవయ్యెను. రాజు మూఁడుదినములు రీమ్సునగరమునందుండి యచ్చటనుండి జోన్‌కన్య వెంటరాఁగా నైదుక్రోసులదూరములోనున్న యొక పుణ్యస్థలమునకు తనకృతజ్ఞతను దెలిపి యీశ్వరునికి వందనములు సమర్పించుటకయి పోయెను. అతఁ డచ్చటనున్నప్పుడు జోన్‌కన్యను బిలిచి కావలసినవరములను గోరుమని ప్రార్థించెను. ఆమె తనగ్రామము నిమిత్తమయి యియ్యఁదలఁచిన బిరుదులను బహుమానములను సమస్తమును నిరాకరించి తనగ్రామమువారి కప్పటినుండి పన్నులు లేకుండ ననుగ్రహింపవలసినదని వేఁడెను. ఆమె కోరినట్లప్పుడనుగ్రహింపఁబడిన రాజశాసనము తరువాత నన్నూఱు సంవత్సరములవఱకు నవిచ్ఛిన్నముగాఁ జెల్లెను.

రాజిట్లు విజయయాత్రలు చేయుచు ఫ్రాన్సుదేశమునకు రాజధానియైన పారీసునగరమును సమీపించెను. జోన్ యుద్ధములయందు మునుపటివలెనే ధైర్యసాహసములను సహనమును గనఁబఱచుచుండి

ననుఁ, తా నీశ్వరాజ్ఞానుసారముగా వర్తించుచున్నదానవని భావింపనిదయి యప్పటియుత్సాహమును మాత్రము లేనిదయి యుండెను. రాజు సెంటు డెనిస్ దుర్గమునుండి తనపూర్వరాజధానిని జూచెను. రాజా మార్గమును విడిచి కదల నొల్లకున్నను జోన్‌కన్య సేనలను నడుపుకొనిపోయి మొదటియగడితను దాఁటెను. అప్పు డాపట్టణము నింగ్లీషుసేనాధిపతులును బర్గండీప్రభువును పదివేలసేనలతోఁ గాపాడుచుండిరి. ఆమె యగడితను దాఁటి కొంతదూరము సాఁగఁగానే ముందు జలపూర్ణమయి దుస్తరమైన మహాపరిఖ యింకొకటి కావచ్చెను. ఆమె యక్కడనుండి పూర్వరీతినే పట్టణమును ఫ్రెంచిరాజునకధీనము చేసి లోఁబడవలసిన దని యింగ్లీషుసేనాధిపతుల కాజ్ఞాపించినను, వా రామాటలను సరకుసేయక గేలి సేయుచు శరవర్షమును గురిపింప నారంభించిరి. అక్కడనుండి వెనుక మరల వలసినదని ఫ్రెంచి సైనికు లామెను ప్రార్థించిరి గాని యామె వెనుకంజ వేసినదికాదు. ఆమెకాలి కొక గొప్పగాయము తగిలినను బాధ దుస్సహముగా నుండినను కాలుగదలుపక యొకదిబ్బచాటున నిలుచుండి సేనలను ముందుకు నడవ నుత్సాహపఱచుచుండెను. చీఁకటిపడినతరువాత ఫ్రెంచిసేనానాయకుఁ డామె వద్దకు వచ్చి యామెను వెనుకకుఁ బంపివేసెను. ఈయపజయమువలన హృదయము చెదరినదయి యామె తా నిప్పు డీశ్వరాజ్ఞకు విరుద్ధముగా నడుచుచున్నందున ముందుగా దేవుఁడు తన కీయాపద్రూపమున హితోపదేశము చేయుచున్నాఁడని తలఁచి యింక ముందు యుద్ధసంబంధమును వదలుకొన నిశ్చయించుకొనెను. ఆమె రాజసన్నిధినుండి తొలఁగి స్వగ్రామమునకుఁ బోవఁదలఁచెనుగాని రాజును తదాస్థానమునందలి ప్రముఖులును సమ్మతింపక యందే కొంతకాల ముండునట్లు బహువిధములఁ బ్రార్థించి యొడఁబఱిచిరి. అంతట రా జక్కడనుండి వెనుక మరలి బోర్జెస్ పట్టణమునందు శీతకాలము గడచువఱకును నిలిచెను.

ఇక్కడనున్న కాలములో రాజామెకు ప్రభ్వీపట్టమును నామె కుటుంబమునకంతకు ప్రభుపట్టమును నొసఁగి గౌరవించెను. ఇట్లెన్ని గౌరవములు వచ్చినను జోన్ తనపూర్వవేషమును మార్చుకొనక, శుద్ధహృదయురాలై తనకాలము నీశ్వరసేవయందుఁ గడపుచుండెను.

ఇంగ్లీషు సేనలును బర్గండీప్రభువు సేనలును వచ్చి ఫ్రెంచివారిదైన కాంపేనుదుర్గమును ముట్టడించిరి. ఆపట్టణమును విడిపించుటకయి కొంతసేనతోఁ బోయి జోన్‌కన్య శత్రువులను తలపడెను. ఆమె యుద్ధమునం దనన్యసాధారణశౌర్యమును గనఁబఱిచి పోరాడినను, కడపట శత్రువులచేఁ బట్టుపడి కారాబద్ధురాలుగాఁ జేయఁబడెను. ఆమెపాటును జూచి తమప్రాణములైన నిచ్చి యాధీరురాలిని విడిపింపవలసిన ఫ్రెంచిసైనికులు పౌరుషమును విడనాడి స్వప్రాణరక్షణార్థము పాఱిపోయిరి. అప్పు డింగ్లీషుసేనలలో ఫ్రెంచిరాజ్యమంతయుఁ దమకు లోఁబడినంత సంతోషము కలిగెను. ఆమె వచ్చునంతవఱకును తా మెక్కడఁ జూచినను జయము పొందుచుంటిమనియు, తమయాపదల కెల్ల నామెయే మూలమనియు, ఆమె దయ్యములసాహాయ్యమునఁ దమ్ము పరాజితులను జేయుచువచ్చినదనియు, ఆమెను మరల ప్రాణములతో విడిచినపక్షమున తమముప్పు నిశ్చయ మనియు, ఇంగ్లీషువారు నమ్మి యామెయెడల నత్యంతక్రోధులయి యుండిరి. అందుచేత నొకస్త్రీ యామె మంచిక్రైస్తవభక్తురాలనియు నీశ్వరప్రసాదముగలదనియు చెప్పినంతమాత్రమున పారీసునగరమునం దా స్త్రీని బ్రతికియుండఁగా బట్టలకు నిప్పంటించి కాల్చి చంపిరి.

ఆఱుమాసములు చెఱసాలయందున్నతరువాత జోన్‌కన్య నాకాలమునం దింగ్లీషురాజయిన హెన్రీ యున్నటువంటి రుయాన్ పట్టణమునకుఁ గొనిపోయిరి. యుద్ధమునందుఁ బట్టుపడిన శత్రువీరుల నాదరముతోఁ జూచుట యాచారమయినను, ఇంగ్లీషువారు యుద్ధధర్మము

లను పాటింపక నీతిమాలినవారయి జోన్‌కన్యయెడల మిక్కిలి క్రూరముగాఁ బ్రవర్తించిరి; ఈమెకాళ్ళకు సంకెలలు వేసి పగలెల్లను బంధించి యుంచుచు వచ్చిరి; రాత్రిలు మొలకు బలమైన యినుపగొలుసును జుట్టి కట్టి కదల మెదల నవకాశము లేకుండఁ జేయుచువచ్చిరి. వా రామెప్రాణముల నేలాగునైనఁ దీయ నిశ్చయించుకొన్నందున, దయ్యములను వశపఱచుకొని యీశ్వరద్రోహిణి యయ్యెనన్న మహాదోషము నామెయం దారోపించి విచారణనిమిత్త మామెను మతాచార్యులయధికారమున కొప్పగించిరి. లౌకికవ్యవహారానుసారముగా విమర్శించెడుపక్షమున నామెయం దారోపింపఁదగిననేరమేదియులేదు. వారు చేయఁదగినదంతయుఁ గొంతవిడుదల సొమ్మును స్వీకరించియో శత్రువులచేఁ బట్టుపడిన తమవారికి పరివర్తనముగానో యామెను విడువవలయుటతప్ప వేఱేదియు నుండదు. ఈవిమర్శ పయికి న్యాయముగాఁ గనఁబడుటకయి పన్నినతంత్రమేగాని న్యాయాధికారులుగా నిర్ణయింపఁబడిన యాచార్యపీఠమువా రావఱకే యామెకు ప్రాణాంతదండనమును విధింప నిశ్చయించుకొని యుండిరి.

ఆమె నావఱకు రహస్యముగా పదునేనుమాఱులు విమర్శించినను, బహిరంగముగా విచారణచేయుటకయి 1431 వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరినెల 21 వ తేదిని ధర్మాధికారులవద్దకుఁ దెచ్చి నిలిపిరి. ఆమె పక్షమున వాదించుటకయి న్యాయవాదుల నెవ్వరి నంగీకరింపలేదు. ఆమె కప్పుడున్న బలమంతయు తాను నిర్దోషురాలనని దృఢముగా నమ్మియుండుటచేఁ గలిగిన ధైర్యబలమును పరమేశ్వరభక్తిబలమును. ఈరెండుబలములును గలిగియుండుటచేత నణుమాత్రమును జంకక విపక్షులముందు నిశ్చలురాలయి నిలిచియుండెను. వక్రస్వభావులైన యా ధర్మాధికారు లామె నేమాయోపాయముచేతనైనను వంచించి ప్రశ్నలువేసి పట్టఁదోసి దోషురాలనిపింపవలెనని కుతంత్రములు పన్ని

కుయుక్తులు చూపి యేమేమో ప్రశ్నలువేసిరిగాని యామె చెప్పిన యుత్తరములలో దేనివలనను నామెయందు దోషారోపణము చేయుటకవకాశము దొరకలేదు. నీవు పురుషవేషము నేలవేసితివని వా రడిగినప్పు డామె యీశ్వరాజ్ఞానుసారముగా వేసితినని యుత్తరమిచ్చెను. ఆమె యీశ్వరద్రోహిణి యని సిద్ధాంతము చేయుటకై యీయంశమే ప్రబలముయినట్టు వివేకహీనులైన యామతాచార్యులదృష్టి కప్పుడు కనుపట్టెను. విచారణసమయమునం దామెవర్తనమును జూచుచుండిన యొకయింగ్లీషువాఁడు "ఈయుత్తమకన్య యింగ్లీషుజాతి దయ్యెనా యెంతటి శ్లాఘాస్పదురాలుగా నుండును!" అని పలుకుచు నాశ్చర్యపడెను. అప్పుడు ధర్మాధికారు లామెకు దయ్యాలమారితనము నారోపించుచు పండ్రెండు నేరములు మోపిరి. పారీసునగరవిద్యాగురుపీఠమువారు వారితీర్పును స్థిరపఱిచిరి. ఆమె చెఱసాలయం దుంచఁబడిన తరువాత సంవత్సరమున కనఁగా 1831 వ సంవత్సరము మెయినెల 24వ తేదిని మతాచార్యు లామె యపరాధినిగా నిర్ధారణము చేయఁబడెనని బహిరంగముగాఁ దెలిపిరి. తరువాత వారము దినములకు మతాచార్యుఁడు ధర్మాధికారులచే నియమింపఁబడి యామె యున్న కారాగృహమునకుఁ బోయి యాదినముననే యామె రుయాన్ పురియందలి యంగళ్ళవాడవద్ద తగులఁబెట్టఁబడునట్లు తీర్పు చేయఁబడెనని చెప్పెను. తనకు విధింపఁబడిన యాక్రూరమరణదండనవార్తను వినఁగానే ధైర్యమును గోలుపోయి యామె దీనముగా విలపించెనుగాని శీఘ్రముగానే మరల ధైర్యమవలంబించి శాంతచిత్తయయ్యెను. ఆయుధపాణులైన యెనిమిదివందల యింగ్లీషుభటు లామెను కాచి రాఁగా నామె వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోఁబడెను. ఆమె త్రోవపొడుగునను తనయాత్మ నీశ్వరసమర్పణము చేయుచు భక్తిపూర్వకముగా నొనర్చిన నిష్కళంకప్రార్థనలను విని చూడవచ్చినవారనేకులు కంటఁ దడి పెట్టి యేసువ

సాగిరి; ఆమెకీశిక్ష కలిగించుటలో సహకారులయి యామె చావును జూచి సంతోషింపవలెనని బైలుదేఱినవారు సహిత మనేకులు గుండెలు పగిలి నడిదారినుండి వెనుకకు మరలిపోయిరి. ఆమె వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోఁబడునప్పటికే నిర్దయులైన మతాచార్యులక్కడ కాష్ఠములను జేర్పించి చితి నమర్చి తమక్రూరకిరాతకృత్యమును నెఱపుటకు సంసిద్ధులయి తమద్వేషాగ్నికి బలిపెట్టఁదలఁచిన యానిర్దోషురాలిరాకను వేచి యుండిరి. దుఃఖకరమయిన తరువాతి క్రూరహింసాకర్మమును పెంచి చెప్పుట యుచితము కాదు. ఆమె చితిపయి కెక్కి, వెనుకవైపున పాతిపెట్టఁబడిన నిలువుగుంజ కంటఁగట్టఁబడి నిలిచి, విస్పష్టమయిన కంఠస్వరముతో తనదోషములను మన్నింప నీశ్వరుని ప్రార్థించి, తనయెడల నపరాధులైనవారి నందఱిని క్షమింప భగవంతుని వేఁడి, యీశ్వరేచ్ఛ నెఱవేఱును గాక యని పలికి యూరకుండెను. ఆమాటలు చెవినిబడఁగానే యామె నపహసింప నిశ్చయించుకొనివచ్చినవారు సహిత మనేకులు కన్నుల నీరుకార రోదనము చేయఁజొచ్చిరి; ఆమెక్రూరవధను గన్నులారఁ జూచి సంతోషింపవలెనని వచ్చి యున్నతాసనముల నలంకరించియున్న దయాశూన్యులైన మతాచార్యులనేకు లచ్చట నిలువలేక బలివేదికను డిగ్గి వెడలిపోయిరఁట! మతపిశాచావేశపరవశులయి దయాధర్మదూరులయి యుండు మతాచార్యకిరాతులను మించుప్రకృష్టరాక్షసులు లోకములో వేఱొక రుండఁజాలరుగదా! కాష్ఠమునకు నిప్పంటింపఁబడిన యల్పకాలములోనే త్రేతాగ్నులని చెప్పఁదగిన విరోధులగు నింగ్లీషువారి క్రోధాగ్నికిని మతాచార్యుల ద్వేషాగ్నికిని ప్రజ్వలితమయిన కాష్ఠాగ్నికిని నిర్మలచరితయయిన యాసాధ్వీమణియొక్క యనిత్య[illegible] మాహుతి యయ్యెను. ఈక్రూరహత్య ముగియునప్పటికెల్ల నెల్లవారి మనస్సుల[illegible]ను తాము దేవదూతను నిష్కారణముగాఁ జంపి పాపము కట్టికొం[illegible] విచారము కలిగెను. కొందఱామెదేహము

దహింపఁబడుటకు మాఱుగా తమదేహములు దహింపఁబడిన మేలుగ నుండుననని తలఁచిరి. మూఢవిశ్వాసములను మతోన్మాదమును మనుష్యులమానుషత్వమును రూపుమాపి వారిచే నెటువంటి క్రూరకృత్యములను జేయింపఁజాలవు? అటువంటి యమానుషశౌర్యమే యీకాలమునందుఁ జూపఁబడినపక్షమున శత్రువులు సహిత మామెను శ్లాఘించి పూజించి యుందురుగదా! ఈనరహత్య కొడిగట్టిన స్వదేశీయులైన మతాచార్యులకును పరదేశీయులయిన యింగ్లీషువారికిని నిది తీఱని యపకీర్తిగా నున్నది. పాపకార్య మెప్పుడును జయప్రదము కాదు. స్వప్రయోజనార్థముగాఁ దమపక్షము చేరినబర్గండీప్రభు వెనుదు తిరుగుటచేతను క్షంతవ్యముగాని యీక్రూరహత్యవలనఁ గలిగిన జనద్వేషముచేతను క్రమక్రమముగా నింగ్లీషువారు ఫ్రాన్సుదేశములోని తమ రాజ్యమునంతను నల్పావశిష్టముగాఁ గోలుపోయి స్వదేశమునకు మరల వలసినవారయిరి. ఆకన్యకామణివలనఁ దా నంత మహోపకారము నొందియుఁ దనయుపకర్త్రి తననిమిత్తమయి శత్రువులపాలయి సంవత్సరకాలము చెఱసాలయం దుండినప్పు డామెను విడిపించుటకయి ప్రయత్నింపక యుపేక్షించిన ఛార్లెస్ రాజును మిత్రద్రోహియు మహాపాపియు నని చెప్పవచ్చును. ఇట్లు ఛార్లెస్ రాజ్యలాభమునుబొంది చిరకాలము పాలనము చేసినవాఁడయ్యును మనశ్శాంతి లేక తుదకుఁ దన కొడుకే తనకు విషము పెట్టునన్న భీతిచేత నాహారమును విసర్జించి పస్తుపడి కృతఘ్నున కర్హమయిన యపాత్రపుచావే చచ్చెను. విమర్శకుని పేరుపెట్టి న్యాయాధికారులమని ధర్మస్థానమునఁ గూరుచుండి యన్యాయముగా నిరపరాధికి మరణదండనమును విధించిన పాపము మనస్సులను బాధింపఁగా మతాచార్యసంఘమువారు 1456 వ సంవత్సరమున మరల రీమ్సునగరమునందుఁ గూడి పునర్విమర్శచేసి వెనుకటి[illegible]వేసి జోన్ నిరపరాధినియని తీర్పుచెప్పిరి. దొంగలుపడి[illegible]యాఱునెలలకు

కుక్క మొఱిగినదన్నట్లు నిర్దోషిణి చంపఁబడిన యిరువదియైదు సంవత్సరములకు గురుపీఠమువారు చేసిన యీతీర్పు నెంతని మెచ్చుకోవచ్చును! ఈసాధ్వియొక్క యత్యద్భుతకార్యములను వర్ణించుచుఁ దరువాత కవులు ప్రబంధములను జేసిరి; విద్వద్గాయకులు నాటకములను గీతములను రచించి యాడి పాడిరి; దేశమందంతటను బహుస్థలములయందామెకు ప్రజలును ప్రభువులును ప్రతిరూపములనునిలిపిరి. రుయాఁ పురమునం దామె యగ్నిలో నాహుతి చేయఁబడిన వేదికయందు సుందరమయిన మందిరము కట్టఁబడి యామె గుణవర్ణనము శిలాక్షరములుగా నిగనిగలాడు పాలఱాలపయిని చిత్రింపఁబడెను.

Mrs. ELIZABETH FRY.

ఎలిజబెత్ ఫ్రైదొరసాని.

ఫ్రైదొరసాని 1780 సంవత్సరము మెయినెల 21 వ తేదిని ఇంగ్లండుదేశమునందు జనన మొందెను. ఆమెతండ్రిపేరు జాన్ గర్నీ; తల్లిపేరు కేథరైన్ బెల్. ఆమెతల్లిదండ్రు లిరువురును ధనసంపన్ను లయి సుప్రసిద్ధము లయినవంశములయందు జనియించినవారు. తండ్రి మహాధనసంపన్నుఁడు; తల్లి విద్యారూపగుణసంపన్నురాలు. ఎలిజబెత్తనునది పసితనములో జననీజనకులీమెకుఁబెట్టిన కన్యకానామము; ఫ్రైయనునది వివాహబంధమువలనఁ గలిగిననామము. తల్లిదండ్రులకుఁ గలిగిన పండ్రెండుగురు బిడ్డలలో నీమె మూడవది. ఈమెకు తోడఁబుట్టినవాండ్రు నలుగురును తోడఁబుట్టినపడుచు లేడుగురును నుండిరి. బాల్యమునందీమె చురుకుఁదనమును సూక్ష్మబుద్ధియుఁ గలదియే యైనను విద్యయందంతగా శ్రద్ధవహించి పేరుపొందినదికాదు. శైశవమునందీమె పుష్పములయందును సృష్టివైచిత్ర్యములయందును ప్రీతికలదయి, తల్లివెంట నుద్యానవనమునందుఁ దిరుగునప్పుడు వృక్షలతాదులయొక్కయు పుష్పపల్లవాదులయొక్కయు సౌందర్యమున కాశ్చర్యపడుచు డెందమునందానందించుచుండెను. ఉత్తమప్రవర్తనము గలదియు విద్యావతియు నైన తల్లియొక్క సుగుణసంపదనుబట్టి యీచిన్నది దయార్ద్రహృదయయయి బీదలయొక్కయు వ్యాధిగ్రస్తులయొక్కయు నిండ్లకుఁ బోయి యుపచారములచేతను మంచిమాటలచేతను వారి నాదరించుచు వచ్చెను. ఉగ్గుపాలనాటినుండియు పరోపకారచింతను గఱపిన యీయుత్తమమాతను గోలుపోవలసినదురవస్థ పండ్రెండేండ్లయీడుననే యీబాలికకు సంభవించెను. ఇట్లు 1792 వ సంవత్సరమునందు మాతృమరణదుఃఖము సంభవించునప్పటికి తల్లికడుపునఁ బుట్టిన పండ్రెండుగురిలో నగ్రసంతానమునకు పదునేడేండ్లప్రాయమును కనిష్టసంతానమునకు రెండేండ్లయీడునున్నుండెను.

ఈమెతండ్రి తనబిడ్డలు మంచివారును సమర్థులును గావలెనన్నయభిలాషతో వారికి విద్యాబుద్ధులు నేర్పించుటయం దత్యంతశ్రద్ధవహించుచుండెను. ఈమె చిత్రలేఖనమునందును సంగీతమునందును నాట్యమునందును మహాసమర్థురాలయ్యెను. ఈమె కంఠస్వరము కిన్నరస్వరమువలె నత్యంత మధురమై వినువారివీనులకు విందుగొల్పుచుండెను. అశ్వారోహణమునందుసహిత మీమెకు నిరుపమానమైన ప్రవీణత కలిగియుండెను. ఈమె తనయక్కలిద్దఱివలె నంతచక్కనిది కాకపోయినను, పలుచని పొడవైన శరీరమును పట్టువలె మృదువైనదీర్ఘ శిరోజములును కలకలలాడెడు నవ్వుమొగమును గలదైయుత్తమమీఁద రూపవతి యనఁదగినదిగానేయుండెను. ఈమె బాల్యావస్థలో తాను పట్టినపట్టేకాని యితరులు చెప్పినమాట వినకుండెడుస్వభావము కలదిగా నుండెనఁట! పెంకెపట్టని యాకాలములో నెల్లవారును భావించి గర్హించినయాగుణమే పెద్దపెరిగినతరువాత సత్కార్యాచరణమునందలి నిర్నిరోధ మైనపూనికగా మాఱి యీమె కమూల్యగుణాలంకార మయి యెల్లవారలశ్లాఘనకును యోగ్యమయ్యెను. పదునాఱుసంవత్సరములప్రాయమప్పు డీమెకు వచ్చిన యొక గొప్పవ్యాధివలననే యీమెకు పరార్థపరత్వ మధిక మయినను, 1798వ సంవత్సరారంభమున వినఁదటస్థించిన యొక మతగురువుయొక్క ధర్మోపన్యాసమువలన నీమె పునస్సృష్టియైనట్లు పూర్ణముగా మాఱిపోయెను. పదునేడేండ్లప్రాయమునందుండినయామె యప్పుడు తన గ్రామములోని బీదబిడ్డల విద్యాభివృద్ధినిమిత్తమయి యొకపాఠశాలను ప్రథమమున నొక్కపేదబాలునితో నారంభించెను. ఆపాఠశాల దినదినాభివృద్ధినొంది యల్పకాలములోనే పెద్దదయి, ఆమె వివాహానంతరమున పితృగృహమును విడిచి భర్తృగృహమునకుఁ బోవలసివచ్చినప్పటి కెనుబది యేడుగురు బాలురను బాలికలను గలది యయ్యెను. ఆపాఠశాలయందలి పిల్లలు విద్యాబుద్ధులయందు వృద్ధిఁ బొందుటయేకాక యామెయంద

త్యంతానురాగము గలవారయి యామె వియోగమునకు తల్లిని విడువవలసినబిడ్డలవలెఁ బరితపించిరి. అంతపెద్దపాఠశాల నన్యులసాహాయ్యమును గోరక యొక్కతెయు నామె యెట్లు సమర్థతతో నిర్వహింపగలిగినదో యాశ్చర్యకరముగా నున్నది.

ఈమె తనకు పందొమ్మిదియేండ్లు నిండిన తరువాత 1810వ సంవత్సరమునందు ఆగష్టునెల 19వ తేదిని జోసఫ్ ఫ్రై యనునాతనిని వరించి వివాహము చేసికొనెను అతఁ డొకగొప్పవార్యసంఘమునందు భాగస్థుఁడుగా నుండెను. ఈవధూవరు లిరువురును పరస్పరానురాగము గలవారయి, శరీరములు వేఱైనను మనస్సొక్కటియే యైనసైకమత్యముతోఁ గలసిమెలసి వర్తించుచుండిరి. భర్తయం దవ్యాజానురాగము గలది యగుటచేత భార్య హృదయపూర్వకముగా భర్తకు విధేయురాలయి తదాజ్ఞానుసారముగా మెలఁగుచుండెను; భార్యయందు విశుద్ధప్రేమము గలవాఁ డగుటచేత భర్తయు భార్యమాటయం దాదరము గలవాఁడయి యామెమనసు కనిపెట్టి యనుకూలుఁ డయి ప్రవర్తించు చుండెను. ఇట్లు ప్రతివిషయమునందును దంపతులమనస్సులొక్కటి యయి యేకీభవించుచుండుటవలన గృహము నిరంతరసుఖదాయక మయి భూతలస్వర్గమువలె నుండెను. ఆమె గృహవ్యయములను గూర్చి సరియైనలెక్కలుంచి, భోజనవ్యయములు, వస్త్రములు, తోఁట ఖర్చులు, సేవకులజీతములు, ధర్మము మొదలయినవి వేఱువేఱుగా పద్దులు వ్రాయుచు నేమియు దుర్వ్యయము కాకుండ నాదాయవ్యయములను చక్కఁగా విమర్శించుచుండెను; సేవకులయం దనురాగము గలదయి వారిమనస్సులు నొప్పింపక వారివలన నేర్పుతోఁ బనులు గొనుచు వారిప్రేమకుఁ బాత్రురా లయ్యెను. విద్యావతు లయిన యువతులు భర్తల కడఁగియుండరనియు గృహకృత్యములను నిర్వహింపఁజాలరనియు ప్రలపించెడు మనయార్యావర్తములోని యపూర్వబుద్ధిమంతులీకాం

తావణియొక్క పవిత్ర చరిత్రమును జదివియైనను విదుషీవిదూషకులు
గాక బుద్ధి తెచ్చుకొందురుగాక!

భర్తవలన నీమెకు పదునొకొండుగురుబిడ్డలు పుట్టిరి. బిడ్డలయం
దీమె యపారప్రేమము గలదయి వారిసంరక్షణము నితరులకు విడిచి
పెట్టక స్వయముగా తానే చేయుచు, కొంతయీడు వచ్చువఱకును
రాత్రిందివములు వారి నెప్పుడు నేమఱక కంటికి రెప్పవలె సదా
కాపాడుచుండెను. వారిలో నెవ్వరి కెంతచిన్నజబ్బు చేసినను వారి
యల్పబాధను సహితము చూచి సహింపలేక శోకించుచు, కావలసిన
యుపచారములను పథ్యపానములను తానే చేయుచు, వారు స్వస్థ
పడువఱకును మనశ్శాంతిలేక పరితపించుచుండును. పిల్లలును తల్లియె
డల నపరిమితప్రేమగలవారయి, తల్లి యొక్కనిమిషము తమకంటఁ
బడకపోయిన పక్షమున మిన్ను విఱిగి మీదఁబడినట్టు లేమియుఁదోఁపక
విచారగ్రస్తులయి యుండి దూరమునుండి యామెకంఠస్వరము
వినఁబడఁగానే పట్టరానియానందముతో నెమరుగా పరుగెత్తుకొని
పోయి తల్లిని కౌఁగిలించుకొనుచుందురు. ఇట్లీమె బిడ్డలయం దింతప్రేమ
చూపునదిగా నుండినను; పిల్లల నల్లరిచేయనీయక వారి నెల్లప్పుడును
నాజ్ఞాబద్ధులనుగానే యుంచు చుండెడిది. వారిని తనకిష్టములేనిపని
నుండి మరలించుటకయి యొక్క పరుషోక్తిసహితము నోటినుండి
వెడలవలసిన యక్కఱలేక ప్రేమాస్పదములయిన కన్నులనుండి
వెలువడి యనంగీకారసూచకమైనయొక్కచుఱుకుచూపో భ్రూసంజ్ఞ
యో చాలియుండును. ఇట్లు ప్రేమానుబంధముచేత బద్ధులయి యామె
కాజ్ఞానువర్తులయి భయభక్తులుచూపుచు మెలఁగుచుండెడివా రొక్క
బిడ్డలుమాత్రమేకారు, దాసదాసీజనులును ఆమెయెడల మాతృభక్తి
కలవారయి, స్వకృత్యముల నణుమాత్రము నేమఱక, ఆమెయాజ్ఞలనతి
క్రమింపక పరమవిధేయులయి శ్రద్ధాభక్తులతో జరుపుచుండెడివారు.

ఆమె తన పరివారమును స్వకుటుంబములోనివారిని గానే భావించి
ప్రేమించుచు, వారు ప్రమాదవశమునఁ జేసినతప్పులను క్షమించుచు,
వారిని తనబిడ్డలవలెనే యాదరించుచుండినను, వారిని మనస్సువచ్చి
నట్టు తిరుగనీయక యెప్పుడును తగినకట్టుపాటులోనే యుంచుచుండెను.
అందుచేత వారు తమయజమానురాలియెడల భక్తివిశ్వాసములు కల
వారయి సర్వదా వినయవిధేయతలతో సేవించుచు, తమపనుల నత్యంత
శ్రద్ధాళువులయి యుక్తకాలములో నిర్వహించుచు, ఆమెయాజ్ఞలనెల్ల
శిరసావహించి హృదయపూర్వకముగాఁ జేయుచు, ఆమె నిమిత్తమయి
యావశ్యకమైనయెడలఁ దమప్రాణములనైన సమర్పించుటకు సంసిద్ధ
లయియుండునంత యనురాగము గలవారయి యుండెడివారు.

1813 వ సంవత్సరమునందు లండన్ నగరమునందలి 'న్యూగేట్'
(నూతనద్వారము) అను పేరుగల ప్రధానకారాగృహములో నుంచఁ
బడియుండు స్త్రీలయొక్క దుస్థితినిగూర్చి శోచనీయము లయినకథలు
ఫ్రైదొరసానియొక్క చెవి సోఁకెను. వారి దుఃఖకథలను విని యామె
మనస్సునందు సంతాప మొంది తనసహోదరీతుల్య లయిన యాయ
భాగ్యురాండ్రయొక్క దౌర్భాగ్యమును గొంతవఱకైనను దొలఁగించి
వారిని మంచిస్థితికిఁ దెచ్చుట యెట్లు సాధ్యమగునా యని యామె తల
పోయఁజొచ్చెను. ఆచెరసాలలోని యిన్నూఱు ఘనగజముల వైశా
ల్యముగల నాలుగు చిన్నగదులలో మున్నూఱుగురు కారాబద్ధురాండ్రు
వారివారి బిడ్డలతోడఁ గూడ నుంచఁబడిరి. వారిలోఁ గొంద ఱప
రాధినులు; కొందఱు నిరపరాధినులు; కొందఱు విమర్శింపఁబడి దోష
స్థాపనానంతరమున శిక్షింపఁబడినవారు; కొందఱింకను దోషనిర్ధారణము
లేక విమర్శార్థము తేఁబడినవారు; కొందఱు నరహత్యాది ఘోరపాప
ముల కొడిగట్టిన కఠినచిత్తురాండ్రు; కొందఱు దారిద్ర్యదోషముచేత
నల్పాహారవస్తుచౌర్యాదులకు లోఁబడవలసినవా రయినపశ్చాత్తప్త

బత్తురాండ్రు. ఇట్టి నానావిధవిశేషగుణములవా రందఱు తారతమ్య విభేదము లేక యేకసమూహముగా నక్కడఁ జేర్పఁబడియుండిరి. వారికిఁ బ్రొద్దు గడచుట కక్కడ పని యేమియు లేదు; వారు యుక్తముగా నడచుచున్నారో లేరో చూచుటకుఁ దగినపయిపరామర్శయు లేదు. అందఱిపైని కారాగృహాధికారి యొకఁడును వానికి సహాయుఁడుగా బాలుఁడయిన యాతనికొడు కొకఁడును అధికారము చెల్లించుచుండిరి. వారిలోఁ బెక్కండ్రకు మఱికి పేలికలును చింపిగుడ్డలును దక్క నంగములను గప్పుకొనుటకుఁ దగినవస్త్రములైనను లేవు. వారు వంటచేసికొన్నను, భుజించినను, వసించినను, కూరుచున్నను, శయనించినను, మఱి యేమిచేసికొన్నను, ఆనాలుగు చిన్నగదులలోనే చేయవలెను. వా రక్కడ సామాన్యముగా నొండొరులను తిట్టుకొనుచు, శపించుచు, అవాచ్యములు పలుకుచు, అసహ్యములయిన పాటలుపాడుచు, కాలముగడపుచుందురు. కారాగృహమును సందర్శింపవచ్చినవా రెవ్వరైన నామార్గమునఁబోవఁ దటస్థించినపక్షమున వారందఱును గుంపుగా ద్వారములకడఁ జేరి "ఆఁకలి" "అన్నము" అని యఱచుచు, కడుపులు నోళ్లు బాదుకొనుచు, డబ్బునిమిత్తము మినుపకడ్డీల సందులలోనుండి చేతులు చాచుచుందురు; వచ్చినపుణ్యాత్ములలో నెవ్వరైన జాలి పడి చేతులలోఁ గాసుపైసము లేవియైనఁ బెట్టినపక్షమున వానిని వెంటనే చెఱసాలలోని కల్లుంగడికిఁ బంపి మద్యము తెప్పించుకొని త్రాగుచుందురు. వారిపరిభాషయం దన్న మనుమాటకు కల్లనియే యర్థము. వారిలో సాహసికురాండ్రు కొందఱు ద్వారముల సమీపమునకు వచ్చినవారివస్తువులను చేతులు చాచి బలవంతముగా నూడఁబెఱికికొనుటయుఁ గలదు.

ఒకనాఁడు మాననీయులైన సుందరు లిద్దఱా కారాగారమును జూడఁబోయిరి. వారు కొంతసే పితరవిషయములనుగూర్చి మాటాడిన

తరువాత చెఱసాలలోనిస్త్రీలస్థితిని బాగుపఱుచుటనుగూర్చి ప్రస్తావన చేయఁగా కారాగృహాధికారి "వారు బాగుపడుట యసాధ్యము. నామాట నమ్ముఁడు. వారు బాగుపడుటకు శక్యముకానంతదుర్వృత్తిలోను పాపములోను మునిఁగియున్నారు." అని గంభీరస్వరముతోఁ జెప్పెను. అప్పటికారాగారాధిపతులు చిరకాలాగతాచారప్రభావమును బట్టి దయావిహీనహృదయు లయి, కారాబద్ధులసంస్కారమునుగూర్చి యెవ్వరైన ముచ్చటించినను వారిమాటల నాదరింపక వారిని తిరస్కారదృష్టితోఁ జూచి పరిహసించునంతటికఠినదశకు వచ్చి యుండిరి. అప్పుడా సుందరులలోనుండి మృదుమధురస్వరముతో "దేవుఁడు తలఁచుకొన్నను వారు బాగుపడరా? వారు దేవునిశక్తికి మించియున్నవారని మీయభిప్రాయము కాదనుకొనెదను." అని యొకవాక్యము వెలువడెను. ఆమాట విని యులికిపడి యతఁ డావాక్యములు వచ్చిన వంకకు దృష్టిపఱపి, దీర్ఘశిరోజములతోను దయారస మొలుకుచున్న శాంతముఖముతోను మహోత్సాహముచేతఁ బ్రజ్వరిల్లుచున్న వెలితళుకుఁ గన్నులతోను నిలుచుండి ధీరత్వము మూర్తీభవించినట్టున్న పొడవైన సుందరవిగ్రహమును బొడగాంచి, క్షణకాల మేమి చెప్పుటకును తోఁచక యూరకుండి కడపట "నాయభిప్రాయ మది కాదు. ఈ కారాగృహమునందు మతబోధచేయుటకయి నియమింపఁబడియున్న మతాచార్యునకు వీరిని బాగుచేయుట యసాధ్యమైనదని చెప్పుటతప్ప నాయభిప్రాయము వేఱొకటి కాదు." అని తడఁబడుచుఁ బలికెను. పయి యట్లు పలికినయామె మసఫ్రైదొరసానియే యని దీనిం జదువువారికి వేఱుగఁ దెలుపవలసినయావశ్యక ముండదుగదా! ఆనాటి కాచెలికత్తె లిద్దఱును వారియొద్ద సెలవు గైకొని వెడలిపోయిరి. ఇట్లు వెంటఁబోయిన రెండవయామె ఫ్రైదొరసానియొక్క యక్కపెనిమిటియు పరోపకారములయం దసమానదీక్ష వహించినవాఁడును నయిన సర్ ఫవెల్ బక్ స్టన్ దొరవారిసహోదరి యగు అనాబక్ స్టన్ కన్య

తరువాతఁ గొన్నిదినములకు ఫ్రైదొరసాని యొక్కతెయు నొంటిగా మరల కారాగృహమునకు వచ్చెను. ఆమెచేతిలో నప్పు డొక్క పుస్తక ముండెను. ఈసారి కారాగృహాధికారు లామె నెక్కువగౌరవముతోఁ జూచి యాదరించిరి. వారియాదరణకు సంతోషించి యామె కారాబద్ధురాండ్రయి యున్నస్త్రీలలోఁ గొంతసేపు తన్నొంటిగా విడిచి వారితో మాటాడుట కంగీకరింపుఁడని వారిని ప్రార్థించెను. వారిని బాగుచేయఁ బ్రయత్నించుట నిష్ఫలమనియు, వారితో నొంటిగానుండుట యపాయకరమనియు చెప్పి, కారాగృహాధికారియు మతాచార్యుఁడును ఇతర రాజపురుషులును ఆమెను నిరుత్సాహపఱచి యామెయుద్యమమును వారింపఁజూచిరి గాని వారిమాటలామెచెవులలో దూఱినవి కావు. ఆమాటలవలన నామె యెంతమాత్రమును భయపడక, భగవంతుఁడు తనకు రక్షకుఁడయి యుండఁగా నితరులవలనఁ దన కపాయము రాఁజాలదని పలుకుచు, కృతనిశ్చయురాలయి తనపట్టును విడువకుండెను. అంతటిదృఢమనస్కురాలయి యున్న యామెప్రార్థనను త్రోసివేయఁ జాలక తుదకు, బందీశాలాధ్యక్షు లంగీకరింపవలసినవారైరి. ఎంతచెడి హీనదశయందున్నవారయినను తనకువలెనే నిత్యములైనయాత్మలు గలవారయి, అజ్ఞానాంధకారముచేతఁ గన్నుగానక పాపపంకమునఁ బడినవారైనను పశ్చాత్తాపావలంబదండముచే మరల లేవఁ దగినవారయి, అరివర్గపిశాచావేశముచేత మతిచెడి ధర్మముతోడి పోరాటమునకుఁ బూనినవారయినను దయనీయలైనయబలలేయయి, తనసోదరీతుల్యలయిన యీశ్వరపుత్రికల వద్దకుఁ బోవునప్పు డాత్మసంరక్షణార్థముగా నామె కేమిసాధనములు కావలెను? ఈశ్వరభక్తియే యామెకు వజ్రకవచము; ప్రేమార్ద్రమైన పరిశుద్ధహృదయమే యామె కభేద్యఖేటము; దయాధర్మాదులే యామె కమోఘాయుధములు. ఇటువంటి యప్రతిహతసాధనములచే సాయ

ముగాఁ గొని యప్పు డామె నిర్భయముగా కారాబద్ధురాండ్రయి యున్నమదవతులయొద్దకు నడచెను. ఆమె సమీపింపఁగానే యామదవతు లామెను జూచి యన్నమునకు డబ్బులు డబ్బు లని యొక్కపెట్టున నఱవఁ దొడఁగిరి. వారిపరిభాషయందు దన్న మన్నపదమున కర్థమేమో యీవఱకే తెలుపఁబడినది. అప్పు డాకారాగారము మనుష్యనివాస మయిన మందిరమువలెఁ గాక యడవిమృగములతో నిండియున్న గుహావలెనే కానఁబడెను. ఆకేకలలోను సమ్మర్దములోను తా నావఱకుపోద్ఘాతముగా వారికి బోధింపనుద్దేశించికొని వచ్చినమాటలను మఱచిపోయెనుగాని యామె ధైర్యమును మాత్రము విడిచిపెట్టక, తనచేతిలో నున్నబైబిలులోని నూతననిబంధన గ్రంథమును విప్పి, వారికిఁ జదివి వినిపింపఁ దలఁచుకొని వచ్చినభాగమును దీసి, విస్పష్టమయి మధురమైనగంభీరస్వరముతో నుల్లములు పల్లవించునట్లు చదువఁదొడఁగెను. వారిలోఁ బలువుర కాయుత్తమగ్రంథమును వినుట యదియే ప్రథమమయి యుండును. ఆమె శ్రావ్యనాదముతోఁ జదువుచున్నకొలఁది నంతకంత కాసందడి యడఁగి, వారిలోఁ బలువురు హర్షపులకాంకితగాత్రలయి యావేదవాక్యముల నత్యంత భక్తితోను శ్రద్ధతోను వినుచుండిరి. వారిలో చిరకాలాభ్యస్తపాపకర్మాభ్యాసముచేతఁ గఠినచిత్తలయి మృగప్రాయ లయి యున్నవారుసహిత మావాక్యార్థమునం దాదరము చూపకపోయినను, తమమీఁది యవ్యాజప్రేమతో వచ్చి తమక్షేమమునే నిష్కళంకహృదయముతోఁ గాంక్షించుచు తమయాత్మోజ్జీవనముకొఱకే మాటాడుచున్న యాసాధ్వీమణియొక్క నిర్మలవాక్యామృతరసపానముచేత మెత్తిల్లి దేహములు పరవశములు కాఁగా నందడి మాని నిశ్శబ్దముగా నుండిరి. ఒకరిద్దఱింకను దమలోఁదాము మాటాడుకొనుచుండఁగా నత్యంత శ్రద్ధాళువయి వినుచుండినయంగన యొకతె చేయెత్తి "మాటాడకుఁడు. ఈదేవతావాక్యము వినఁబడ

కుండ సందడి చేయకుఁడు." అని హస్తసంజ్ఞతో వారిని వారించెను. ఆకారాగృహమంతయు నాసమయమున దుష్టాంగనల నెడఁబాసి పుణ్యాంగనలతో నిండినట్లును, రాక్షసస్త్రీలను బోనాడి దేవతాకాంతలను దెచ్చుకొన్నట్లును, అయ్యెను. ఆదివ్యవాక్యామృతరసప్రవాహముచేత ననేక కాంతల శిలాకఠినచిత్తములు కరఁగి నీరయ్యెను; అనేక కాంతల నేత్రములనుండి యానందబాష్పములు జాలుకట్టెను; అనేక కాంతల గాత్రములు గగురుపొడిచెను. అహా! సౌజన్యమున కెంతటి యద్భుతశక్తి యున్నది! గ్రంథపఠన మయినతరువాత నామె బిడ్డతల్లులను జూచి వారివలె తానును బిడ్డతల్లియే యగుటచేత బిడ్డల యెడల తల్లుల కెట్టివాత్సల్య ముండునో బిడ్డల సుఖమునిమిత్తము తల్లులెంత తల్లడిల్లుదురో తా నెఱుఁగుదు ననియు, యుక్తాహారమును శుద్ధవాయువును దేహపరిశ్రమమును లేకపోవుటచేత శుష్కించియున్న యాబిడ్డలను జూడఁగాఁ దనమనస్సు దహించుకొనిపోవుచున్న దనియు, అసహాయులయియున్న యాబిడ్డలను చక్కఁగా సంరక్షించి వారిని సన్మార్గమునకుఁ ద్రిప్పుట తల్లుల కెల్ల ధర్మమగుటచేత దుస్థితిలో నున్న యాబిడ్డలకొఱకయి చెఱసాలలోనే యొకపాఠశాల నుంచుట యుచితమనియు, నానావిధముల బోధించి పాఠశాలయం దిష్టముగల తల్లు లెల్లను చేతులెత్తవలసినదని యడిగెను. కృపారసము వెదచల్లెడి యామెచల్లని పలుకులవల్ల నుల్లములు కరఁగినవారయి కన్నులనుండి జొటజొట నీరుకారుచుండఁగా నొక్కసారిగా బిడ్డతల్లు లందఱును జేతులెత్తిరి. కొంతకాలమున కాచెఱసాలలోని బిడ్డలనిమిత్తము యొక పాఠశాల స్థాపింపఁ బడినది. ఆపాఠశాల కుపాధ్యాయినిగా కారాబద్ధురాండ్రలోని యొకయువతి యచ్చటివారందఱిచేతను కోరుకొనఁబడినది. ఆయువతి తాను యుక్తప్రవర్తనము కలదయియుండుటయే కాక పాఠ[illegible]లుగూడ చక్కఁగా నిర్వహించినందునఁ బదునేను మాస

ములయినతరువాత పయియధికారు లాయువతిని క్షమించి విడుదల చేసిరి. ఆమె యాదినమునఁ గొన్నిగంటలకాల మక్కడఁ గడపి యింటికిఁ బోయెను. తత్కాలమునకు తమ తొంటి యవగుణములను విడిచి మంచితనము పూనినట్లు కనఁబడినను, ఆకారాబద్ధురాండ్రబుద్ధులు మాఱుటకు చిరకాలము పట్టినది.

ఫ్రైదొరసాని తనబిడ్డలసంరక్షణమునిమిత్తము విశేషకాలముగడపవలసిన దయినందున 1816వ సంవత్సరమునఱకును వస్త్రహీనలయిన వారికి వస్త్రములు పంపుట యప్పుడప్పుడు పోయి బైబిలులోని భాగములు చదివి వినిపించుట మొదలయిన పనులుతప్ప చెఱసాలలోని స్త్రీలనిమిత్తమయి విశేషముగా నేమియుఁ జేయలేకపోయెను. ఆమె ప్రోత్సాహమువలన 1817 వ సంవత్సరమునందు న్యూగేట్ చెఱసాలలోని కారాబద్ధులగు స్త్రీలస్థితిని బాగుపఱచునిమిత్తమయి యొకసమాజము స్థాపింపఁబడెను. ఆమె నిరంతరప్రయాసమువలన చెఱసాలలోని స్త్రీలలో నల్పకాలముననే యద్భుతమైన మార్పుగలిగెను. ఆమార్పున కాశ్చర్యపడి కారాగృహాధికారు లామెకు సర్వవిధముల సహాయులయి యామెకర్తవ్యమని చెప్పినదానినెల్ల నంగీకరించి యామెకుఁ బ్రోత్సాహము కలిగించిరి. ఇట్లు చెప్పుటనుబట్టి యామె పూనిన ఘనకార్యము విశేషకష్ట మక్కఱలేక యనాయాసముగా నెఱవేఱినదని దీనిం జదువువారు భ్రమపడఁగూడదు. లోకములో కష్టముల కోర్చి ధైర్యమును సాహసమును నిరంతరోద్యమమును పూనని సుఖపరాయత్తచిత్తులలో నెప్పుడు నెవ్వరును ఘనకార్యమును దేనిని జేసినవారు లేరు. బురదలోదిగి బాహువులు నొప్పిపెట్ట దేహమునఁ జెమ్మటలుపట్ట ముక్కున నూర్పులుపుట్ట శ్రమపడినం గాని బురదకు వెఱచి పయినుండి పలుకువారి పంచదారపలుకులచేత నెప్పుడును పంకమున దిగఁబడినవాఁడు పైకి లేవడు. మంచిని జేయువలె నన్నపక్షమున సౌఖ్యమును త్యజించి

కష్టములకు సహించి యెడతెగనిపాటు పడవలెను. ఆచెఱసాల ఘాతుక మృగబహుళమైన గుహవంటిదిగాని గృహమువంటిది కాదని పైని వర్ణింపఁబడినదికదా. అట్టి యసహ్యస్థలము గొప్పవంశమునఁ బుట్టి యాబాల్యమును భోగముల ననుభవించుచు సుఖపడ మరగిన మన పైఁడిదొరసానివంటి పుష్పకోమలుల కెంత దుస్సహమయినదిగా నుండునో చెప్పుటకంటె నూహించుకొనుటయే సుకరము. కొంచెము కాలమయినతరువాత నచ్చటివారి చేష్టలనుగూర్చి యామె యిట్లు వ్రాసెను.—"మాలోఁ గొందఱ మించుమించుగాఁ బ్రతిదినమును బాలశాలను జూచుటకయి పోయిన సమయములలో చెఱసాలయందలి స్త్రీభాగములో నడచెడి దారుణములైన దుర్వ్యాపారములను జూచితిమి. పీడించుట, బాసలు చేయుట, జూదము లాడుట, పోట్లాడుట, దుర్భాషలాడుట, చెడుపాటలుపాడుట, గంతులువేయుట, పురుషవేషములు వేసికొని యల్లరిచేయుట, ఇట్టివే యనేకములు చెప్పను విననుదగినవి కావు. అందుచేత మేమది వయసువారిని వెంటఁబెట్టుకొనిపోవుట కర్తవ్యమయినతావు కాదని భావించితిమి." ఆస్థల మామెకు రోఁత పుట్టింపక పోలేదు. అయినను మంచిని జేయవలెనన్న యుత్సాహముచేతను భగవత్ప్రీతికర కార్యతత్పరత్వముచేతను నాసాధ్వి సమస్తమునకు నోర్చుకొన్నది. ఇట్టి హేయస్థలావలోకమునకు సహించి పదిమాసములు పనిచేసిన పిమ్మట నామె మరల నిట్లు వ్రాయఁగలిగెను—

"మే మేర్పఱచినవిధు లెప్పుడో యరుదుగాఁ గాని సామాన్యముగా నతిక్రమింపఁబడలేదు. వారు మేరమీఱక నియమించిన వ్యవస్థలోనే యుండిరి. వారు మాకు పరమవిధేయురాం డ్రయి వర్తించిరి. దయచూపుటతప్ప వేఱువిధముగా వారియెడల మేమెప్పుడును ప్రవర్తింపకపోయినను వారిలో నొక్కతె నాతో దండనాధికారియొద్దకు పోవుటకంటె నాయొద్దకు వచ్చుట కెక్కువ భయపడుచుండు మని చెప్పినది.

ఈకాలములో మేమెప్పుడును ఏస్త్రీని శిక్షింపను లేదు; శిక్షింపఁదలఁచుకొనులేదు. నేనుగాని నాసఖులుగాని విధించిన శాసనముల నతిక్రమింపక యింత చక్కఁగా ననువర్తించుట క్రమశిక్షితములయిన కుటుంబములలో సహిత మసాధ్యమని తలఁచెదను. పనివిషయమున నన్ననో వారిరువదివేల దుస్తులనుగుట్టిరి. ఈపనియంతయు చిన్నయంగడివాండ్రచే నియ్యఁబడినదగుటచేత వాండ్రిచ్చిన కూలి యత్యల్పమయినది. ఇన్నివేలలో మూఁడుదుస్తులుతప్ప కనఁబడక పోయినవి లేవు. అవియు స్త్రీల లోపమువలన పోయినట్టు తోఁచదు. వారు ప్రతిమాసమును అఱువది మొదలుకొని నూఱువఱకును మేజోళ్ళ నల్లుదురు. వారుకొంచెముగా నూలుసహితము వడుకుదురు. వారి యార్జనము మొత్తముమీఁద స్త్రీ యొకతెకు వారమునకు 18 పెన్సులు (రు 1-2-0) గిట్టుచున్నది. ఈ సొమ్ము సాధారణముగా వారి యన్నవస్త్రములకు వ్యయపఱుపఁబడును. ఇందు నిమిత్తమయి వారందఱును గలిసి నెలకు నాలుగు పౌనులు (రు 60 లు) ఇత్తురు; మేము సహాయద్రవ్యముగా నెనిమిది పౌనులు (రు 120 లు) ఇత్తుము. ఈరెండుమొత్తములును గలిసి వారికి తగిన మంచివస్త్రములకుఁ జాలియుండును. ఇంకొక ముఖ్యాంశము మతబోధవలన వారిలోఁ గలిగిన గొప్పలాభమయియున్నది. మేము ప్రతిదినమును రెండుసారులు వారికి బైబిలు చదువుచుందుము. వారిలో పలువురకు చదువునేర్పితిమి కాని కొందఱుమాత్రమే స్వయముగా కొంచెము చదువుటకు శక్తురాండ్రయినారు. దానివలనఁ గలిగినఫల మత్యద్భుతమైనదిగా నున్నది. అంత యాదరముతో బైబిలును స్వీకరించుట యితరస్థలములలో నేనెచ్చటను జూడలేదు. వారిలోఁ బెక్కండ్ర కాపుస్తకమును, అందుఁ జెప్పఁబడిన మతరీతియు నీతియు, అపూర్వముగా నున్నవి. తత్పఠనమువలన వారియాత్మలకుఁ గలిగిన ప్రయోజనము మిక్కిలి తృప్తికరముగా నున్నది. నేనప్పుడప్పుడు ప[illegible] చదువనుద్దే

శించితి నని చెప్పినప్పుడు, నేనేదో గొప్పసంతోషమును వారికిఁ గలుగఁ జేయఁబోవుచున్నట్టుగా వారు గుంపులుగుంపులుగా నావెంటఁబడుచుందురు."

ఈమెయొక్క కృషివలనఁ దత్పూర్వము త్రాగుబోతుతనమునకును దైవదూషణమునకును సోమరితనమునకును దౌర్జన్యమునకును నిలయమైయున కారాగృహ మిప్పుడు మద్యపానవర్జనమునకును దైవభక్తికిని కర్మశీలతకును సౌజన్యమునకును నివాస మయ్యెను. ఆశ్చర్యకరమయిన యీమార్పునకు సంతోషించి ప్రభుత్వమువా రీమె చేసిన యేర్పాటులను బ్రిటానియాదేశములోని చెఱసాలలలో నెల్ల నెలకొల్పిరి. అటుపిమ్మట నీయేర్పాటులు యూరపుఖండమునం దంతట నవలంబింపఁబడినవి. ఫ్రైదొరసాని బ్రిటానియాద్వీపములలోనున్న చెఱసాలలనుమాత్రమేకాక, ఫ్రాన్సు జర్మనీమొదలయిన దేశములకుఁగూడఁ బోయి యచ్చటి ప్రధానములైన కారాగృహములను పరీక్షించి యందలి స్త్రీలస్థితిని బాగుచేయుటకయి బహువిధములఁ గృషిచేసెను. ఇంతకుముందు చెఱసాలనుండి విడుదలనుబొందిన స్త్రీలు నీతిమాలినవారును జీవనాధారము లేనివారునయి, స్వోదరపోషణార్థముగా పూర్వపరిచితములైన పాపములనేమరలఁ జేయువారగుచుండిరి. ఇప్పుడు చెఱసాలలోఁ దగినవృత్తులు నేర్పఁబడుటవలన విముక్తిఁబడసినపిదప నావృత్తుల నవలంబించి పాటుపడి పాపముపొంతకుఁ బోక సుఖజీవనము చేయఁగలవారయిరి. పాపపాశములనుండి విడివడి యిట్లుత్తమజీవనము చేయుటకు శక్తురాండ్రయిన స్త్రీలు తమకృతజ్ఞతను దెలుపుచు నామెకు లేఖలు వ్రాయుచుండిరి.

ఫ్రైదొరసాని చేసిన మంచి కార్య మిది యొక్కటియే కాదు. ద్వీపాంతరవాసదండనము లొందిన స్త్రీలను గొనిపోయెడి యోడలలోనికిఁబోయి చూ[illegible] యావఱక సౌఖ్యమునకును క్రూరత్వమునకును

స్థానములయియుండినవానిని సౌఖ్యమునకును సమాదరణమునకును స్థానములనుగాఁ జేసెను. ఓడలలో నెక్కింపఁబడిన స్త్రీలను పశువుల మందలను దోలినట్టుగా నౌకగదిలోనికిఁ ద్రోయఁగా వా రచ్చట శాపములుపెట్టుచు, ఒట్లుపెట్టుకొనుచు, జగడములాడుచు, స్వీయపాపకథల నేకరువుపెట్టుచు, అవాచ్యప్రసంగములు చేయుచు, అకార్యకరణముల కుపాయములు రోయుచు, ప్రొద్దు పుచ్చుచుండెడివారు. ఆమె యట్టియోడలలోనికిఁబోయి బైబిలులోని యుత్తమవాక్యములను వారికి చదివివినిపించి హితబోధ చేయుచు, ఆప్రయాణములయందు వారికి ధర్మబోధచేయఁదగిన యుపాధ్యాయినుల నేర్పాటుచేయుచు, అధికారులతో మాటాడి వారిని దయతోఁ జూచునట్లు చేయుచు, గతిమాలిన దుర్మార్గగాములు లగు నాకామినుల కెన్నివిధములనో మేలు చేసెను. ఆమె యున్మత్తశరణాలయములకును వైద్యశాలలకును బోవుచు రోగుల సౌఖ్యములకొఱ కెన్నెన్నివిధములనో పనిచేసెను. ఒకనాఁ డామె యొక యున్మత్తశరణాలయమునకుఁ బోయినప్పుడు గదిలో గడ్డిమీఁద పడి పొరలుచున్న యొక పిచ్చిది యామెమాట విని లేచి తన్నుఁ గట్టియున్నగొలు సీడ్చుకొనుచు నామెవెనుకకు వచ్చెను. ఆమె దయావిశిష్టములయిన చల్లనిచూపులతోఁ జూచుచు తనహస్తము నాపిచ్చిదాని కందియ్యఁగా నది ప్రేమతో ననేకపర్యాయము లాహస్తమును ముద్దుపెట్టుకొనెను. ఆమె క్రైస్తవవేదగ్రంథములను ధర్మార్థముగా బీదలకు పంచిపెట్టుచుండెను. నావికులకును సైనికులకును కారాబద్ధులకును బీదలకును పుస్తకనిలయములను బెట్టించెను. ఆమె లోకోపకారార్థముగా వచనరూపమునను పద్యరూపమునను బహుగ్రంథములను రచియించెను. ఎక్కడ దుఃఖ ముండినదో, ఎక్కడ దారిద్ర్యపీడ యుండినదో, ఎక్కడ నజ్ఞానముండినదో, అక్కడ నెల్ల దుఃఖోపశమనమునకై యామె యేదోపనిచేయ వెదకుచుండెను. విపత్తు

లో నున్నవా రెవ్వరును నామెవద్దకు వచ్చి యాశాభంగము నొంది వెడలిపోయినవారు లేరు. ఒకనాఁ డామె గుఱ్ఱపుబండిలో నెక్కి పోవుచుండఁగా దారినడుమ నొకచోట నొకబండివాఁడు తలగాయముతో తనబండిప్రక్కను పడియుండుట కంటఁబడెను. ఆమె తత్క్షణమే తన బండిని నిలిపి యాబండివానియొద్దకుఁబోయి వాఁడు తనకడుపునఁ బుట్టిన కుమారుఁ డయినట్టుగా వాని తలగాయమునకు కట్టుకట్టి రక్తస్రావమును మాన్పి తరువాత బండినెక్కిపోయెను. ఆమె రోగుల కుపచారము చేయుటయందును గాయములకు కట్లుకట్టుటయందునుగూడ మహాసమర్థురాలు. 'పరోపకారార్థ మిదం శరీర' మన్నట్టుగా నామె పరుల నిమిత్తమే తాను జీవించుచున్నట్టుండెను. ఆమె పవిత్రచరిత్రము లోకమునకు పరోపకారమును బోధించు మహాకావ్యముగా నున్నది.

ఆమె యతిసుకుమారమయిన దుర్బలశరీరము కలదిగా నుండెననియు, భీరుస్వభావము కలదయి బాల్యమునం దెవ్వరైన గట్టిగా మాటాడినను కోపదృష్టితోఁ జూచినను బావురని యేడ్చుచుండెడి దనియు, ఆమెచరిత్రమును వ్రాసినవారు చెప్పుచున్నారు. అట్టి సహజదుర్బలయయినయీయబలకు ధైర్యసాహసములతో నిట్టిసత్కార్యముల నిర్వహింపఁ గలబల మెక్కడినుండివచ్చినది? ఈబల మంతయు నామెకు మతాభినివేశమునుండియు నీశ్వరునినుండియు వచ్చినదనుటకు సందేహము లేదు. ఆమెకు మత మంతయు కార్యాచరణములలో నుండినదికాని క్రియాశూన్యము లయిన శుష్కవాక్యపఠనములలోనుండినదికాదు. మతమునకెల్లను లోకజనకుఁడయిన యీశ్వరునియందలి పితృభావము, ఈశ్వరసృష్టిలోనివారగుటచేత సోదరులైన మానవులయందలి భ్రాతృభావము, ఈరెండును ప్రధానములు. ఇందు మొదటిదానివలన నేర్పడుధర్మ మీశ్వరునియందు దృఢభక్తియుంచి సమస్తవిషయములలోన నాజ్ఞననువర్తించుట; రెండవదానివలన నేర్పడు ధర్మము

స్వసుఖమునైనఁ బరిత్యజించి పరోపకారకరణమునందు వర్తించుట. ఈధర్మద్వయము నొకదానిని విడిచి యొకటి యుండునది కాదు. కావున రెండును నేకధర్మమే యని చెప్పనొప్పును. ఇదియే సర్వమతసారమయిన పరమధర్మము. దీని నొకసంస్కృతకవీశ్వరుఁ డీక్రిందిరీతిని జెప్పియున్నాఁడు—

శ్లో. శ్లోకార్ధేన ప్రవక్ష్యామి యదుక్తం గ్రంథకోటిభిః
పరోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనమ్.

గీ. గ్రంథకోటులచే నేది గఱపఁబడెనొ
దానిఁ బద్యార్ధమునఁ జెప్పెదను వినుండి-
అగుఁ బరోపకారంబు పుణ్యంబుకొఱకుఁ
బృథివిఁ బాపంబుకొఱ కన్యపీడనంబు.

ఆమె తాను బూనినమహాకార్య మీశ్వరాజ్ఞారూపమైనధర్మమని యాచరించెనేకాని పేరుకొఱకును ప్రసిద్ధికొఱకును గాదు. నిజమైన మతధర్మము లేక యెఱుఁగక పనికి మాలిననోములతోను వ్రతములతోను ఉపవాసములతోను ఉప్పిఁడులతోను కాలక్షేపము చేయుచుండెడు మనదేశపుస్త్రీలీసాధ్వీశిరోమణివలెఁ బరోపకారపరాయణలు కాఁ బ్రయత్నింతురుగాక! ఈమెవలె సందఱును చెఱసాలలను వైద్యశాలలును సంస్కరించువారు కాకపోవచ్చును; పుస్తకశాలలను స్థాపించువారు కాకపోవచ్చును. కాని, మనఃపూర్వకముగా కృషిచేసినచో తమ్మును తమకుటుంబములను సంస్కరింపఁగలవారును తమయిరుగుపొరుగులవారిని ప్రేమించి వారికి తోడుపడఁగలవారును కాకపోఁజాలరు. ప్రతిసత్కార్యానుష్ఠానమునందును కష్టములుండును. బంగారమునకు మేలిమిని దెచ్చుటకయి దాని నగ్నిహోత్రి

ములోఁ దప్తము చేయుట యావశ్యకమయినట్టే పరోపకారధూర్వహులగు పుణ్యాత్ములకు మేలిమిని దెచ్చుటకయి కష్టము లావశ్యకములని బుద్ధిమంతులు చెప్పుచున్నారు. తాను బైని వేసికొన్న ఘనకార్యవిషయమునందే కాక సంసారవిషయమునను మన ఫ్రైదొరసానిగారికిఁ గష్టము లనేకములు వచ్చినవి. మొట్టమొదట 1808 వ సంవత్సరమునందు కుటుంబమున కంతకు మూలాధారుఁడైన యామెమామగారు కాలధర్మము నొందిరి. తరువాత నామెప్రియసహోదరి యొకతె మృతి నొందెను. పిమ్మట నామెముద్దులమనుమఁ డొకఁడు స్వర్గస్థుఁడయ్యెను. అటుపిమ్మట కుమారుని రెండవకూఁతురు లోకాంతరగతురాలయ్యెను. ఆచిన్నది గతించిన పదునొక్కదినములకే యాచిన్నదాని తండ్రియైన పెద్దకుమారుఁడు పరమపదము నొందెను. తండ్రిపోయిన యెనిమిది దినముల కాతనికూఁతు రింకొకతె పరలోకగత యయ్యెను. ఒకదానిపై నొకటిగా వచ్చెడి యిటువంటి కష్టకథలను పెంచి చెప్పుట సంతాపకర మగుటచే నీయాపత్పరంపరాకథనము నింతటితో విడిచి పెట్టెదను. ఒకదానివెంట నొకటిగా వచ్చిన యీవిపత్పరంపరలవలన నామెమనస్సించుక చలించినను తోడనే నిశ్చలత వహించినందున సత్కార్యాచరణమునందలి ధైర్యోత్సాహము లించుకయు దగ్గక మఱింత పెంపు చెందినవి.

తాను బూనినపనిని దేనిని జనులలోఁ బేరు సంపాదింపవలెనన్న యపేక్షతో నామె చేయలేదనియు, తనపేరు బయలికి వచ్చుచున్నదని తెలిసికొన్నప్పు డామె దుఃఖితురాలయ్యెననియు, చరిత్రకారులు చెప్పినను, లోకములో సత్కార్యదీక్ష వహించి పనిచేయువారిపేరు ప్రసిద్ధికిరాక యడఁగిపోవుట యస్వాభావిక మగుటచేత ఫ్రైదొరసానిపేరును సర్వత్ర వ్యాపించి మంచివారిగౌరవాదరములకు పాత్రమయ్యెను.

ఉపకారచింతగలవా రనేకు లనేకస్థలములలో సంఘములుగాఁ జేరి యామెవలెఁ బుణ్యకార్యములు చేయుట కుద్యమింపఁదొడఁగిరి. ధనాధికారసంపన్నులైనఘను లనేకు లామెను సందర్శించి యామెతో సంభాషించి కృతార్థత నొంద యత్నింపఁ గడఁగిరి. డెన్మార్కుదేశపురాజును రాణియు నామెతో విందు గుడిచిరి. 1840 వ సంవత్సరమునందు శ్రీవిక్టోరియామహారాజ్ఞిగా రామెకు దర్శనమిచ్చి, చెల్సీనగరములోఁ బెట్టఁబడిన యనాథరక్షణశాలకు సహాయముగా నేఁబదిపౌనుల (రు750లు) నొసఁగిరి. 1842 వ సంవత్సరమునందు ప్రష్యాదేశపురాజామెయింటికిఁ బోయి యామెతో సహపంక్తిని భుజించెను. ఆరాజు నెదుర్కొని గౌరవించిన ప్రస్తావనలో నామె వ్రాసినదానిలోని కొన్నిపంక్తు లిచ్చటఁ బొందుపఱుప ననుజ్ఞ వేఁడుచున్నాను.—"నాభర్తగారును నేనును మాయల్లుండ్రును కుమారులలోను గొందఱితోఁబోయి రాజు నెదుర్కొని, ఉచితపీఠములతోను పుష్పములతోను చక్కఁగా నలంకరింపఁబడియున్న మాసభాసదనమునకుఁ దోడితెచ్చితిమి. అచ్చట మే మాయనకు మాయెనమండ్రుకొమార్తెలను కోడండ్రను మాయేనుగురు కుమారులను పెద్దపౌత్రుని నాసోదరీసోదరులను జూపితిమి......ఆయన కటుతరువాత మేము మామనుమలలోను మనుమరాండ్రలోను ఇరువదియేవురను జూపితిమి." పెద్దకుటుంబముండుట సత్కార్యానుష్ఠానమునకు ప్రతిబంధకమని కొందఱందురు. అది కల్లయని యీయామెదృష్టాంతముచే నెఱుఁగవచ్చును. మంచికార్యమునకు మన మెక్కడనుండునో మార్గ మక్కడ నేర్పడును. ఆమె తనయవసానదశలో నీయర్థము వచ్చు మాటలు వ్రాసినది—"పదునేడు సంవత్సరముల ప్రాయమప్పుడు నామనస్సు మాఱినది మొదలుకొని యారోగ్యదశలో నున్నను ఆమయదశలో నున్నను పగలైనను రాత్రియైనను నిద్రనుండి

లేవఁగానే దేవునికిఁ బ్రీతికరముగా నేను జేయవలసిన సేవయేది యని మొట్టమొదట చింతింపకుండిన దెప్పుడును లేదని నమ్ముచున్నాను."—అఱువది యైదేండ్లు నిండినతరువాత 1845 వ సంవత్సరము అక్టోబరు నెల 12 వ తేదిని ఆమె తనస్థూలశరీరమును విడిచి కీర్తిశేషురా లయ్యెను. ఆమెయాత్మ సుఖముగా పరలోకమునం దీశ్వరసన్నిధానమునం దున్నను, ఆమె చేసినసత్కార్యము లీలోకమున శాశ్వతముగా నిలిచి యనేకులను పరోపకారకృత్యములకు నిరంతరమును బురికొల్పుచున్నవి.

లేడీ జేన్ గ్రే.

లేడీ జేన్ గ్రే జీవించినకాల మల్పమేమైనను, అంత యల్పకాలము సుగుణము లన్నియు పూర్ణముగా వికాసము నొందుటకు చాలినది కాకపోయినను, ఆయల్పకాలములోని యామెచరిత్రమే సజ్జనుల స్తోత్రమునకు పాత్రమైనంత పవిత్రమైనదిగా నున్నది. ఆమె మితభాషిత్వమును, వినయమును, విశుద్ధహృదయమును, నిష్కళంకచరిత్రమును, సర్వజనశ్లాఘాపాత్రము లయినందున నామె కష్టములకు చింతపడనివారును దుర్మరణమునకు దుఃఖపడనివారును లేకుండిరి.

ఆమెతండ్రి నాల్గవయెడ్వర్డునకు దౌహిత్రుఁడయి యింగ్లండులోని పురాతనప్రసిద్ధ కుటుంబములోఁ బుట్టినవాఁడయి హెన్రీగ్రే యనునామధేయముగల డార్సెట్టుప్రభువు ; ఆమెతల్లి యింగ్లండు దేశాధిపతియైన యేడవహెన్రికి కూఁతురయి ఫ్రెంచిరాజునకు రాణియై భర్తృమరణానంతరమున సఫోకుప్రభువును పునర్వివాహము చేసికొన్న మేరీ యను నామెయొక్క జ్యేష్ఠపుత్రియైన లేడీ ఫ్రాన్సెస్ బ్రాండనను నామె. ఉభయపక్షములందు రాజబంధువులైన యాదంపతుల కీమె 1537 వ సంవత్సరమునందు లీసెస్టరుమండలములోని బ్రాడ్గేటుపట్టణమున జననమొందెను. పసితనమునందే యాచిన్నది విద్యయందత్యంతాసక్తురాలుగా నుండెను ; తల్లిదండ్రులును తమ కొమారితకు విద్య చెప్పించుటయం దత్యంతశ్రద్ధాళువులయి యామె నధికసమర్థురాలినిగాఁ జేయుటయం దతికుతూహలము గలవారుగా నుండిరి. అయినను వారు భయము చూపినఁగాని బాలికలు బాగుపడ రన్న నమ్మకముచేతనో మఱియే హేతువుచేతనో కాని తమపుత్రికయెడల నతికఠినముగాఁ బ్రవర్తించువారుగా నుండిరి. ఆమెకు మొదటఁ జిరకాలము పండితవర్యుఁడైన ఐల్మరనునతఁ డుపాధ్యాయుఁడుగా నుండెను ; [illegible] మహావిద్వాం

సుడును సుప్రసిద్ధుఁడును నైన రోజర్ ఆస్కామను నతఁడు విద్యా గురు వయ్యెను. ఆమె యద్భుత ప్రతిభావిశేషమును విద్యాభిలాషమును శాంతస్వభావమును సాధుభావమునుజూచి యుపాధ్యాయులిరువురును గూడ శిష్యురాలియం దత్యంతవాత్సల్యము గలవారయి యుండిరి.

ఆమె తనతోడ సమానవయస్కుఁడయి యింగ్లండునకు రాజయిన యాఱవయెడ్వర్డునకంటె సర్వవిధముల సమర్థతరురాలని యెల్లరచేఁ బరిగణింపఁబడుచుండెను. అమె కుట్టుపనియందు నిపుణురాలయి యనేకకళలయందు సమర్థత కలదిగా నుండెను; వీణాదివాద్యములయందు ప్రౌఢురా లగుటయే కాక మృదుమధురకంఠస్వరము కలదయి కర్ణరసాయనముగా గాత్రమున పాడుటయందును సాటిలేనిదిగా నుండెను. ఆమెస్వభాషయైన యింగ్లీషున సలక్షణముగా వ్రాయుటకును బ్రసంగించుటకును శక్తురాలగుటయే కాక ఫ్రెంచి, ఇటాలియన్, ల్యాటిన్, గ్రీకుభాషలలో ధారాళముగా మాటలాడుటకును వ్రాయుటకును నేర్చెను. ఇవిగాక హీబ్రూ, ఖాల్డీ, అరబ్బీ భాషలయం దీమె తగుపాటి పాండిత్యము కలదయ్యెను. శైశవమునందే యిట్లన్నిభాషలయందు పాండిత్యము కలుగుట మహాశ్చర్యము. నిశ్చలచిత్తమును, అసాధారణగ్రహణ ధారణశక్తిని, బుద్ధిసూక్ష్మతను గలిగియుండుటచేత దురవగాహములయిన శాస్త్రవిషయములుసహిత మామెకు సులభము లయ్యెను. అందుచేత నామె పండితజనైకగ్రాహ్యములయిన యుద్విషయములనుగూర్చి నిపుణముగా ప్రసంగించుటకును వాదములు సలుపుటకును సమర్థురాలయి యెల్లవారల నద్భుతప్రమోదములపాలు చేయఁజొచ్చెను. సహజశరీరసౌందర్యమునకును పాండిత్యమునకును దోడీమెకు యోషిజ్జనామూల్యవిభూషణము లనఁదగిన మార్దవమును నమ్రతయు సత్యసంధతయు సౌశీల్యము నశోభాతిశయమునుగూర్చెడి యలంకారములుగా నుండెను. [illegible] విద్యాబుద్ధులు చూచి సంతోషించి యింగ్లండురా

జయిన యెనిమిదవ హెన్రీ యాచిన్నదానిని పలుమాఱు రాచనగరునకు రప్పించి దయచూపి యాదరించుచుండెను.

ఈమెకుఁ గడపటగురువైన రోజర్ ఆస్కాము పండితుఁడు తన మిత్రుఁ డొకనికి లేఖ వ్రాయుచు దానిలో జేన్ గ్రేయొక్క సుగుణసామర్థ్యములను బహువిధముల శ్లాఘించెను. ఆతఁ డామె కెప్పుడుత్తరములు వ్రాసినను ల్యాటిన్ భాషలో వ్రాయుచుండెను; ఆమెయు నాతని కాభాషలోనే ప్రత్యుత్తరములు వ్రాయుచుండెను. దీనిబట్టి విచారింపఁగా నామెపాండిత్య మసమానమైన దనియు, ఈడుసమించిన దనియు స్పష్టపడుచున్నది. మన దేశమునందు సంస్కృత మెటువంటిదో, యూదేశమునందు ల్యాటిన్ గ్రీకుభాష లటువంటివి. అతఁడు 1550 వ సంవత్సరము శ్రావణమాసములో నొకనాఁడు డార్సెట్టు ప్రభువుయొక్క నగరమునకుఁ బోయినప్పు డాకుటుంబ మంతయు మృగయావిహారమునకు వెడలియుండెను. జేన్ గ్రే మాత్ర మింట నున్నదని విని యతఁడామెను సందర్శించుటకయి తన్మందిరమునకుఁ బోయెను. ఆమె యప్పుడు గ్రీకుభాషలో ప్లాటో యను తత్త్వశాస్త్రజ్ఞుని గ్రంథమును జదువుచుండెను. ఆమె యాభాషయందుఁగూడ నసమానపాండిత్యము గలదయి తత్త్వశాస్త్రవిషయమునఁ బ్రసంగించుట చూచి, పదునాలుగేండ్లలోపలి వయస్సుగల యాబాలికయొక్క తెలివికతఁ డత్యద్భుతపడెను. ఆమె గ్రీకుభాషయందుఁగూడ వ్రాయను జదువను నేర్చినదయి యాతని కాభాషలోనే లేఖలు వ్రాయుటకు వాగ్దానము చేసెను. ఆతఁడు తెం సంతోషమును పట్టఁజాలక యింతపిన్నవయస్సులో నింతభాషాజ్ఞానమును శాస్త్రజ్ఞానమును నీ వెట్లు సంపాదింపఁగలిగితివని యడిగెను. ఆమె యిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను:— "నేను నీతో సత్యమును జెప్పెదను. అదివిన్నప్పుడు మీకొకవేళ నాశ్చర్యము కలుగవచ్చును. నా కీశ్వరుఁడు దయచేసిన గొప్పమేళ్ళ[illegible] నొకటి [illegible]

లయినజననీజనకులను దయామయుఁ డయినయుపాధ్యాయునిఁ బ్రసాదిం
చుటయై యున్నది. నేను నాతల్లియొద్దఁగాని తండ్రియొద్దఁగాని యున్న
ప్పుడు నేను మాటాడవలసినను మౌనము వహింపవలసినను కూర్చుండవల
సినను నిలుచుండవలసినను నడవవలసినను తినవలసినను త్రాగవలసినను
సంతోషింపవలసినను దుఃఖింపవలసినను కుట్టవలసినను క్రీడింపవలసినను
నృత్యము చేయవలసినను మఱియేపని చేయవలసినను దేవుఁడు తనసృష్టి
నెంతక్రమముగాను నిర్దుష్టముగాను జేసెనో యంతక్రమముగాను నిర్దుష్ట
ముగాను నేను జేయవలసియుండును. అట్లుకాక నే నేవిషయమున నేమా
త్రము వ్యతిక్రమముగా నడిచినను పరిహాసములతోను పరుషవచనము
లతోను కొన్నివేళల గిల్లులతోను తాడనములతోను పీడనములతోను
నాతల్లిదండ్రులయెడల నాకుఁగల గౌరవమునుబట్టి నేను జెప్పనొల్లని
యితరదండనములతోను నేను బాధింపఁబడుచుందును. ఆమనస్సహాబాధ
చేత నామనస్సు చెదరుచుండుటనుబట్టి నాగురువైన ఐల్మరుగారివద్దకుఁ
బోవలసిన నిమిషము వచ్చువఱకును నేను నరకములో నున్నట్లు భావించు
చుందును. ఆయన మిక్కిలి శాంతముగాను చదువునం దెంతో యభి
రుచి కలుగునట్లుగాను బోధించుటచేత నే నాయనయొద్ద నుండుకాల
మంతయు క్షణములోఁ గడచిపోయినట్టు తలంతును. ఆయనను విడిచి
వెడలిపోవలసి వచ్చినప్పుడు నాస్వాంతము దుఃఖాక్రాంత మగును. నేను
చదువు తప్ప మఱియే యితరకార్యమును జేయవలసినను, అది నాకు
దుఃఖకరముగాను భయంకరముగాను పీడాకరముగాను నుండును. ఈప్ర
కారముగా నాకు పుస్తకములే సంతోషదాయకములుగాను దినదినాధిక
సుఖప్రదములుగాను నుండుటనుబట్టి చూడఁగా నాకితరవినోదము లన్ని
యు వ్యర్థములుగాను పీడలుగాను పొడకట్టును."

ఆమెయొక్క సుగుణగౌరవమును విద్యావిశారదత్వమును తల్లిదం
డ్రులుచూచి య[illegible]నాదింప లేకపోయినను, ఆమెతోడి పరిచితిభాగ్యము

కలిగిన గుణగ్రహణపారీణు లందఱును ఆమె శక్తిసామర్థ్యములను గుణ
సంపత్తిని మెచ్చుకొని పొగడుచుండిరి. ఇతరుల స్తుతులచేత నామె లేశ
మయినను గర్వమును బొందక మఱింత వినయవతిగాను సౌశీల్యవంతు
రాలుగాను అయ్యెను.

మతవిషయమున నీమె రోమీయక్రైస్తవధర్మములకు విరో
ధములయిన ప్రొటెస్టాంటు మతసిద్ధాంతములయందు దృఢవిశ్వా
సము గలదయి తన్మతావలంబురాలయ్యెను. ఆమెయొక్క చిత్తౌన్నత్య
ము మిక్కిలి ప్రకాశించినది. యీమతధర్మావలంబనమునందే ఆమె
చక్కఁగా నాలోచించి సత్యము లనియు నందుచేత నవశ్యానుష్ఠేయము
లనియు హృదయపూర్వకముగా నిశ్చయించుకొన్న ధర్మములనుండి
బహుమానములుగాని బాధలుగాని బ్రతుకుగాని చావుగాని యామె
నణుమాత్రమును మరలింపఁ గలిగినవి కావు. ఈసత్యము ముందుముం
దీమెచరిత్రమువలనఁ దెలియవచ్చును.

ఇంగ్లండురాజయిన యెనిమిదవ హెన్రీకి ముగ్గురు బిడ్డలుండిరి.
వారిలో మేరీ, ఎలిజబెత్తు, అనువా రిరువురు పుత్రికలు; కడపటివాఁ
డయిన యెడ్వర్డను బాలుఁడు పుత్రుఁడు. అతఁడు తనయనంతరమున
మొట్టమొదట కుమారుఁడయిన యెడ్వర్డు రాజ్యమునకు రావలయు
ననియు, తరువాత మేరీయును, అటుతరువాత నెలిజబెత్తును, తదనంత
రమునఁ దనమేనకోడలును, లేడీ జేన్ గ్రే తల్లియు నగు ఫ్రాన్సెస్
బ్రాండనును రాజ్యమునకు రావలయు ననియు మరణశాసనము వ్రాసి,
తనకుమారునికి యుక్తవయస్సు వచ్చువఱకును రాజ్యపాలనము చేయు
టకు పదునాలుగురను కార్యనిర్వాహకులనుగా నియమించెను. ఆ పదు
నాలుగురిలో నార్తంబరులాండుప్రభు వొకఁడుగా నుండెను. అతఁడు
తంత్రములవలనను సామర్థ్యమువలనను తక్కినవారి నందఱికిని మించి
తానే సర్వాధికారి యయినట్టుగా యథేచ్ఛముగా [illegible] కార్యములను

నిర్వహించుచు మహాబలవంతుఁ డయ్యెను. ఇట్లు జరుగుచుండఁగా నతని యధికారమునకు భంగము కలిగించు వైపరీత్య మొకటి సంభవించునట్లు కానఁబడెను. ఎవరిపేరిట నీప్రభువు రాజ్యపాలనము చేయుచుండెనో బాలుఁడైన యాయాఱవయెడ్వర్డు దీర్ఘవ్యాధిబాధితుఁడయి యుండెను. రాజు మృతుఁ డయ్యెడుపక్షమునఁ దనయధికారము పోవుటయేకాక తన కపాయముసహితము రావచ్చునని యతఁ డెఱుఁగును. అందుచేత రోమీయమతావలంబిని యైన మేరిని రాజ్యమునకు రాకుండఁజేయుటకును తన యధికారమునకు భంగము రాకుండ నిలుపుకొనుటకును దగిన యుపాయ మొకటి యాలోచించి యుపాయబహుళ మయినతంత్రము నొకదానిని నడప నుద్యమించెను. ఈమరాలోచనను మనస్సునందుఁ బెట్టుకొని యతఁడు ముందుగా డార్సెట్టుప్రభువుతో బాంధవ్యమును గలిగించుకొనుటకు యత్నించి, ఆతని పెద్దకూఁతు రయిన లేడీ జేన్‌గ్రేను తన నాలవకుమారుఁ డయిన గిల్డుఫోర్డుడడ్లీయను నతని కిచ్చి వివాహము చేయునట్లు డార్సెట్టుప్రభువును ప్రార్థించెను. ఇప్పుడు సఫోకు ప్రభువుగాఁ జేయఁబడిన యాడార్సెట్టుప్రభు వాతనిమాయోపాయమును దెలిసికొనలేక దుర్బలమనస్కుఁ డగుటచేతఁ దనకొమారిత నాతనికొడుకున కిచ్చి పెండ్లిచేయుట కొడఁబడెను. 1553 వ సంవత్సరము జ్యేష్ఠమాసములో వారివివాహము నడచెను. వరుఁడు దృఢకాయుఁడును రూపవంతుఁడును సాధుహృదయుఁడును సద్వర్తనుఁడును నయినందున వధువున కనర్హుఁ డని చెప్పఁదగినవాఁడు కాఁడు. ఈవివాహము మహావైభవముతో నడచెను. రాజయిన యాఱవయెడ్వర్డు దంపతులకు గొప్ప కట్నములను బంపి, వధువున కమూల్యము లయిన వివాహవస్త్రముల నిచ్చెను. రాజపాయకరమయినవ్యాధిలో నుండఁగా నిటువంటి వేడుకలు జరగుట ప్రజల కెవ్వరికిని సమ్మతము కాకుండెను.

నార్తం[illegible]ండుప్రభు విట్లొకకార్యమును నిర్వహించి తరువాతి

కార్యమును కొనసాగించుట కుపక్రమించెను. ఆఱవయెడ్వర్డు వ్యాధిబాధితుఁడయి దుర్బలచిత్తుఁడయి తనచేతిలో నుండుటచేత నాతఁడు మెల్లఁగా రాజును సమీపించి, ఆతనివ్యాధి గూర్చి పరితపించి, ఆతనికి మృతియొకవిధ మగుట తటస్థించుపక్షమున తండ్రియొక్క మరణశాసనమునుబట్టి రాజ్యము మేరీయధీన మగు ననియు, అట్లయ్యెడుపక్షమున మేరీ రోమీయమతావలంబకురా లగుటచేత దేశమునకు మితిమీఱిన యనర్థములు మూడు ననియు, ఎలిజబెత్తునుగూడ రాజ్యమున కనర్హురాలినిగాఁ జేయక మేరీనిమాత్రము తొలఁగించుట సాధ్యము కాదనియు, వా రిరువురును సవతియప్పలుగాని యేకగర్భజనితలు కారనియు, రాజు మరణశాసనమునుబట్టి విసర్జించినను ప్రభుప్రతినిధిసంఘములవా రిరువురిచేతను వారధర్మసంతతిగా నిర్ధారణము చేయఁబడినందున ప్రజ లట్టియధర్మసంతతి రాజ్యమునకు వచ్చుట కంగీకరింపఁ జాలరనియు, తండ్రియొక్క మరణశాసనమునుబట్టి తరువాత రాజ్యమునకు రావలసినది లేడీజేన్‌గ్రేయొక్కతల్లి యొక్క తెగే యనియు, లేడీ జేన్‌గ్రే విద్యచేతను బుద్ధిచేతను గుణసంపదచేతను సామర్థ్యముచేతను సర్వవిధములచేతను రాజ్యమున కర్హురా లగుటచేత నామెను రాణినిగా నియమించుట సర్వజనసమ్మతముగా నుండు ననియు బోధించి, రాజుమనస్సును త్రిప్పివేసెను. ఇది లేడీ జేన్‌గ్రే రాణి యైనపక్షమునఁ దనకొడుకు రాజగుననియు, అప్పుడు తా నిప్పటివలెనే యధికారమును నిరపాయముగాఁ జెల్లింపవచ్చుననియు, స్వప్రయోజనపరత్వముతోఁ బన్నినదుస్తంత్రమే కాని ప్రజాక్షేమమును గోరు పారమార్థికబుద్ధితో నాలోచించిన సదుపాయము కాదు. ఎడ్వర్డు దూరాలోచనలేని పిన్నవయసువాఁ డగుటచేతను, మరణ మంతకంత కాసన్నమగుచు నుండుటచే దుర్బలమనస్కుఁ డగుటచేతను, తన బాల్యస్నేహితురాలును [illegible] నయిన లేడీజేన్‌గ్రేయందుఁ గలప్రేమాతిశయమువలనను [illegible] నార్తంబరు

లాండుప్రభువుయొక్క మాయలోఁ బడి యాతఁ డుపదేశించినట్లు మరణశాసనము వ్రాసెను. తరువాత శీఘ్రకాలములోనే యెడ్వర్డురాజు తనపదునాఱవయేట తండ్రిపోయిన యేడుసంవత్సరములకు గ్రీనిచ్ నగరమునందు పరమపదప్రాప్తుఁ డయ్యెను. అతనిమరణమునకుముం దవసానదశలో సోదరునిఁ జూచుటకయి రప్పించుమిషమీఁద నాతనియప్పల నిద్దఱిని రప్పించి వారిని తనయధీనము చేసికోవలె నని నార్తుంబరులాండుప్రభు వొకకపటనాటకమును గల్పించెనుగాని యాపన్నగడలో నతఁడు సఫలమనోరథుఁడు కాలేదు. మిత్రు లాతని కుతంత్రమును వారికి ముందుగాఁ దెలిపినందున నారాజతనయ లిద్దఱును నతఁడు పన్నిన వలలోఁ బడక తప్పించుకొని మరలి సురక్షితమైనస్థలము చేరిరి. అతఁ డిట్లు విఫలమనోరథుఁ డయినను తనపూనికను విడువక సఫోకుప్రభువు మొదలయినప్రభువులను వెంటఁగొని తిన్నగా సయాను మందిరమున నున్న లేడీ జేన్‌గ్రేవద్దకుఁ బోయి వినయవిధేయతలతో నామెకు రాణికి నడపవలసినమర్యాదలను నడపి యామెను సందర్శించెను. పెనిమిటితోడి సహవాససౌఖ్యము ననుభవించుచుఁ బెండ్లియయినప్పటినుండియు నామె యక్కడ వసించుచుండెను. ఈదంపతు లన్యోన్యానురాగము గలవారయి సుఖముగా కాలము గడపుచుండిరి. ఆమె యొంటిగా నున్నప్పుడెల్ల విద్యావ్యాసంగముతో కాలము గడపుచు సద్గ్రంథములను జదివి యానందించుచుండెను. అంతేకాని యిహలోకసంబంధము లయినదురాశ లేవియు నామెమనస్సునఁ జొరలేదు. తనమామగారు పన్నుచుండినకపటతంత్రము లామె కెంతమాత్రము నావఱకుఁ దెలియనే తెలియవు. ఎడ్వర్డుయొక్క మరణానంతరమున నార్తుంబరులాండుప్రభువు వచ్చి రాజమరణశాసనమునుబట్టి యామె రాణి యయినదని చెప్పఁగానే యామె బిగ్గరగా నేడ్చి మూర్ఛిల్లెనఁట. మూర్ఛ తెలిసినతరువాత సహిత మామె యెంతమా

త్రము నామోదింపక చాలసేపు విచారగ్రస్తురాలయియుండి తనకు సింహాసన మక్కఱలేదని నిరాకరించెను. మామగా రెన్నివిధములఁ బ్రార్థించినను తా నాతనిప్రార్థన నంగీకరింపక, జన్మస్వాతంత్ర్యమును బట్టి న్యాయముగా రాజపుత్రికలసొత్తు కావలసినరాజ్యము నితరు లపహరింపఁ జూచుట యధర్మ మనియు, అట్టియధర్మవృత్తికిఁ దా నొడఁబడఁజాల ననియు, దృఢచిత్తముతోఁ బలికి, తనబంధువులు చెప్పినయుక్తుల కన్నిటికిని తగినసమాధానములు చెప్పి, తన్ను బాధింపక తా నప్పు డున్నస్థితితోఁ దృప్తినొంది సుఖించునట్లు తన్ను విడిచిపెట్టుఁడని వారిని దీనముగా వేడుకొనెను. వియ్యంకుని ప్రేరణముచేతఁ దనతండ్రి వచ్చి యెన్నియోవిధముల బతిమాలినను మనస్సు చలింపనీక యామె దృఢచిత్తురాలయి తనపూనికను విడువకుండెను. అంతట నామెతల్లి వచ్చి పూజనీయులైనయిందఱాప్తులు చెప్పుచున్నప్పుడు మూర్ఖపుపట్టు పట్టుట న్యాయము కాదనియు, బంధుహితముఁ గోరి చెప్పెడుతనబుద్ధి వినవలసిన దనియు, బోధించెను. ఇంతవఱకును నాజ్ఞాపించుచుండెడుజననీజనకులు ప్రార్థించుచుండఁగా, సదా తదాజ్ఞాబద్ధురాలయి నడవ నలవాటుపడినయామె యేమి చెప్పుటకును తోఁచనిదయి వారిమాట కెదురాడ వెఱచి డోలాందోళితచిత్తయయి యూరకుండెను. అట్టిసమయమునం దామెప్రాణపదమైనప్రియభర్త దాపునఁ జేరి తనప్రార్థన మంగీకరింప వలసినదని వినయపూర్వకముగా కడసారి వేఁడుకొనెను. ప్రాణాధికునిగా భావించి యాతనితోడిదే లోకమని యవ్యాజప్రేమతో సేవించుచున్న ప్రాణవల్లభుఁడువచ్చి దైన్యరస ముట్టిపడ వేఁడుకొన్నప్పు డాతనిమాట కెదురుచెప్పలేక యామె యెట్లో యొడఁబడెను గాని యప్పుడుసహితము సంతోషపడుటకు మాఱుగాఁ దనయవస్థకు దుఃఖింపఁ జొచ్చెను. ఇంతనిర్బంధపెట్టి బలాత్కారముగాఁ బడసినయంగీకార మనర్థదాయకమయి దుఃఖముగా ముగియునని [illegible] నప్పు

డామె కన్నులనుండి బాష్పధారలు వెలువడి వెల్లువలుగట్ట నామె పయి వంకఁ జూచి "దయాసముద్రుఁడవైన యోయీశ్వరుఁడా! ఈస్వామ్యము నిజముగా నాదే యయినపక్షమున నీమహిమయేఁ బ్రజాక్షేమము వృద్ధియగునట్లుగా పరిపాలించుటకు నాకు శక్తినిమ్ము" అని ప్రార్థించెను. 1553 వ సంవత్సరము జూలై నెల 10 వ తేదిని లేడీజేన్ గ్రే పట్టాభిషేకమహోత్సవనిమిత్తము లండన్ నరమునందలి కోటలోని కొకసుందరమైనపడవలోఁ గొనిపోఁబడెను. అప్పు డామె వెంట మామగారగు నార్తంబర్లాండుప్రభువును తండ్రియగు సఫోకుప్రభువును బోయిరి. అంత నచ్చట పట్టాభిషేకోత్సవము నడచెనుగాని యాక్రొత్త రాణియే యుత్సాహవంతురాలుగాక కన్నులు వాచునట్లుగా నేడ్చుచుండెను. ఒక్క లండనునగరమునందుఁ దప్ప రాష్ట్రమునం దంతటను ప్రజ లందఱును లేడీజేన్ గ్రేకుఁ బ్రతికూలురయి మేరీ కనుకూలురుగా నుండిరి. లండన్‌నగరమునందు సహితము ప్రజ లీమెపట్టాభిషేకసమయమునం దుత్సాహమును సంతోషమును గనఁబఱుపలేదు.

మేరీ రోమీయమతస్థురా లగుటచే నామె రాజ్యభారమును వహించుటయందంత యిష్టము లేనివారుగా నున్నను, నార్తంబర్లాండు ప్రభువుయొక్క దుష్పరిపాలనమునుబట్టి ప్రజ లాతనిని ద్వేషించువారయి జేన్ గ్రేయొక్క ప్రభుత్వమునం దాదరము లేనివారుగా నుండిరి. ఇది యిట్లుండఁగా మేరీ తాను రాణియైనప్పుడు మతభేదమును బాటింపక సర్వజనక్షేమకరముగాఁ దాను బూర్వరాజశాసనములను మన్నించుచు సత్పరిపాలనము చేసెదనని వాగ్దానము చేసెను. అందుచేతఁ బ్రజలు సంతుష్టులయి మతభేదమును మఱచి న్యాయముగాఁ దండ్రి రాజ్యమునకు వచ్చుట కర్హురాలైన మేరీయొక్క పక్షము నవలంబించి యామెకు సహాయులుగాఁ దొడఁగిరి. లేడీజేన్ గ్రేయొక్క యధికారమును గాపాడుటకు [illegible]ంచఁబడిన సేనలు సహితము సేనాధిపతులచేఁ గొనిపోఁబడి మేరీపక్షముఁ జేరఁజొచ్చెను. అప్పు డేమిచేయుటకును తోఁచనివాఁ

డయి నార్తంబర్లాండుప్రభువు కొంత సేనతో మేరీమీఁదికి దండు వెడలెను గాని తన నమ్మినభృత్యులే తన్ను విడిచి శత్రుపక్షమునఁ జేరుటచేత నిరాశుఁడయి తానును మేరీయొక్క ప్రభుత్వమున కామోదించిన రాజభక్తునివలె నటించి "కాంబ్రిడ్జిపురముయొక్క యంగళ్లవాడలో బహిరంగముగా "దేవుఁడు మేరీరాణిని రక్షించునుగాక!" యనిఘోషించెను. జేన్ గ్రేయొక్క తండ్రియగు సఫోకుప్రభువును వియ్యంకుఁడు చూపినమార్గమునే యనుసరించి తానును మేరీ రాజ్యభారము వహించుట నభినందించెను. ఈప్రకారముగా జేన్ గ్రే రాజ్ఞిగా ఘోషింపఁబడిన పదియవనాఁడు సఫోకుప్రభువు తనకొమార్తెయొద్దకుఁ బోయి "నీవు రాణివేషమును విడిచి యింతటినుండి భృత్యవేషముతోఁ దృప్తినొందియుండవలయు"నని యాకస్మికముగాఁ జెప్పెను. ఆమాట కామె యణుమాత్రము సంచలింపక నిర్వికారచిత్తయై "నేనీ వేషమును ధరించిననాఁటికంటె నెక్కువసంతోషముతో నిప్పుడు దీనిని దీసివేసెదను. నాజననీజనకులైన మీ రిరువురును నాజ్ఞాపించినందునఁగాని లేనియెడల నేనీ వేషము నెప్పుడును ధరించి యుండను. ఈశుభవార్త నాకెంతో సంతోషకరముగానున్నది." అని పలికి తత్‌క్షణమే తనపూర్వవస్త్రములను దాల్చెను. లండన్‌దుర్గమున కధికారిగానున్న యామెతండ్రియే యప్పుడు మేరీయొక్క ప్రవేశోత్సవమునకయి కోటతలుపులు తెఱపించెను. అందుచేతఁ గోటలో పట్టబద్ధురాలుగాఁ బ్రవేశించిన లేడీ జేన్ గ్రే యిప్పుడాకోటలోనె పతితోఁడఁగూడ కారాబద్ధురాలగుట తటస్థించెను.

మేరీ సింహాసన మధిరోహించిన మఱునాఁడే రాణిపేరిట లేడీ జేన్ గ్రే మామగారైన నార్తంబర్లాండుప్రభు వాతనిగర్భశత్రువయిన అరండల్ ప్రభువుచేత పట్టుకోఁబడెను. సాధారణముగా క్రూరులును భీరువులు నయినవారందఱును ప్రాణములకు భయ[illegible] [illegible]ను భయపడి యత్యంతదశయం దతిదీనముగా ప్రాణరక్ష[illegible]ము ప్రార్థిం

చెనుగాని యాతని యప్రతిరోధమైన యపరాధమును వినాశకరమైన దురాశయు దయయు సహిత మతని ననర్హునిగాఁ జేసినందున నతఁడును మఱి యిద్దఱును ప్రాణాంతదండమును బొందవలసినవారయిరి. అతని కొడుకులలో ముగ్గురును సహోదరుఁడొకఁడును ప్రభుపరంపరలోనివారు కొందఱునుగూడ రాజద్రోహులుగా పరిగణింపఁబడి పట్టుకోఁబడిరి కాని రాణి ప్రజానురంజనమును గోరి వారిలో ననేకులను క్షమించి విడిచెను. తరువాత లేడీ జేన్ గ్రేయును నామెభర్తయగు గిల్ఫోర్డు డడ్లీ ప్రభువునుగూడ విమర్శింపఁబడి యపరాధస్థాపన మయినపిమ్మట రాజద్రోహులగుటచే వధార్హులని నిర్ధారణము చేయఁబడిరిగాని వారిరువురును గూడ పదునెనిమిదేండ్లయినను నిండనిబాలప్రాయు లగుటను బట్టియు నిరపరాధులగుటనుబట్టియు క్షంతవ్యులుగా నెన్నఁబడినందున వారిదండనము త్వరపడి నడప నుద్దేశింపఁబడలేదు. అందుచేత నాదంపతులు కడపట విడిచిపెట్టఁబడుదురని యెల్లవారును నమ్మియుండిరి.

ఇది యిట్లుండఁగా మేరీరాణి తనకు రాజ్యము స్థిరపడఁగానే యామతసంస్కారమువలనఁ దమపదములను గోలుపోయిన రోమీయమతస్థులను మరల వారి పూర్వస్థానములందు నిలుప నారంభించెను. ఆమె యత్యంతమూఢవిశ్వాసమును మతోన్మాదమును గలదయి, స్వభావమూర్ఖత్వమును బట్టియే స్వమతపరమత తారతమ్యగ్రహణాసమర్థురాలయి, యామీఁదమతాంతరుల నిషేధవాదములవలన మఱింత దురాగ్రహాగ్రహావేశపరవశురాలయి, రోమీయమతనిషేధవాదులను తన్మతావలంబులను బహువిధముల బాధింపఁజొచ్చెను. అందుచేత దేశములో రోమీయధర్మప్రతిషేధకమతముయొక్క స్థిరత్వమునకు భంగము కలుగునేమో యని సంశయింపవలసినంత వైపరీత్యము సంభవించెను. ఇట్టిస్థితిలో నా[illegible] రోమీయమతస్థుఁడును క్రూరుఁడును నైన ఫిలిప్పను స్పెయినుదేశ[illegible]జును వివాహమాడఁ బ్రయత్నించుటకూడఁ దటస్థి

చినందున, ప్రజలు నిరాశులయి సంక్షోభమునొంద మొదలుపెట్టఁగా వారిలో ననేకు లాయుధములు ధరించి బహిరంగముగాఁ గలహించుటకుఁ దెగింపవలసినవారయిరి. ఈరాజద్రోహతంత్రము మొదట నిగూఢముగా సమర్థతతోనే యారంభింపఁబడెనుగాని కార్యనిర్వాహణమున కావశ్యకమయిన నేర్పు తగినంత లేనందునఁ గార్యము తుదముట్టినది కాదు. కలహకారులకుఁ బ్రథమనాయకుఁడైన సర్ థామస్ వైయట్టు రాజసేనలఁ గొన్నిటి నోడించి లండన్‌నగరముమీఁదికి వచ్చెను. గాని యత డీయల్పజయములచేత గర్వపడి ప్రమత్తుఁడయి స్వప్రయత్న మప్రయాసముగా సంపూర్ణసాఫల్యము నొందునని స్వప్నసామ్రాజ్యము ననుభవించుచు నేమఱియుండఁగా నాకస్మికముగా పురద్వారముకడనే పట్టుకొనఁబడెను. ఈప్రయత్నముయొక్క ప్రధానోద్దేశము మేరీస్థానమున నెలిజబెత్తును రాణినిగాఁ జేసి తన్మూలమునఁ గఠినాత్ముఁడైన స్పెయిను రాజుయొక్కయు రోమీయమతాధికారముయొక్కయు క్రౌర్యమును దొలఁగించుట యయియున్నది. అయినను మంత్రరహస్యము వెల్లడియైనందున నారాజద్రోహసంరంభ మారంభములోనే యడఁచివేయఁబడెను. రాజద్రోహియైన సర్ థామస్ వైయట్టును నాతనికి సహాయులైనవారిలో నఱువండ్రును తలలుతీయఁబడి, మేరీని వివాహమాడి స్పెయినురాజు ఫిలిప్పాఱునెలలకుఁ దరువాత పురప్రవేశోత్సవమునకయి వచ్చువఱకును వారి మొండెములు వ్రేలాడఁగట్టఁబడియుండెను.

లేడీ జేన్ గ్రే తండ్రియైన సఫోకు ప్రభువు తనకన్నులయెదుట వియ్యంకుఁడైన నార్తంబరులండు ప్రభువునకు సంప్రాప్తమయినదుర్మరణమును జూచియైనను బుద్ధి తెచ్చుకోలేనివాఁడయి తనయల్లుఁడును గూఁతురును మేరీయొక్క కటాక్షమునకు దాస్యులయి చెఱసాలలో నున్నవా[illegible]యైనఁ దూరాలోచన లేనివాఁడయి తనప్రాణముల[illegible]

క్కయు బిడ్డలయొక్కయు క్షేమమును విచారింపక కలహకారులతోఁ జేరెను. ఈయనాలోచితకృత్యమువలన నాతని ప్రాణములకు చేటుమూడుట యొకవింత కాదు. అతఁడు కలహకారులలోఁ జేరుట జేన్ గ్రేయొక్కయు నామెభర్తయొక్కయు ప్రాణములమీఁదికిఁగూడవచ్చెను. ఆబాలదంపతులకు విధింపఁబడి యింతకాలము నిలిపియుంచఁబడిన క్రూరదండనము నెప్పుడు ప్రచారమునకుఁ దేవలయునా యని దయయెట్టిదో యెఱుఁగని మేరీయొక్క మనస్సావఱకే వేగిరపడు చుండెను; ఇంతలో నామెతండ్రి రాజద్రోహి యగుటకూడ తటస్థించుట యాసాకుమీఁద దానినితత్క్షణమే ప్రవృత్తికిఁ దెచ్చుట కవకాశము గలిగించెను. అందుచేత మరణమునకు సంసిద్ధులరయి యుండవలసినదని లేడీ జేన్ గ్రేకును తద్భర్తకును వర్తమానము పంపఁబడెను. తనకట్టిగతియెప్పుడో తప్పక కలిగితీఱునని యెఱిఁగిన దయినందున ప్రాణాశమాని యామె యావఱకే చావునకు సంసిద్ధురాలయి యుండెను. ఇట్టిసమయమునందు రోమీయమతోన్మాదినియైన మేరీరాణి కారాబద్ధురాలయియున్న లేడీ జేన్ గ్రేకు విముక్తి కలిగించి యనుగ్రహము చూపఁదలఁచుకొన్నదానివలెఁ గనఁబడుచు నామె తనరోమీయధర్మప్రతిషేధకమతమును త్యజించి రోమీయమతము నవలంబించిన పక్షమునఁ బ్రాణదానమును స్వాతంత్ర్యదానమును జేసెదనని చెప్పి పుచ్చి సమర్థులైనట్టియు విద్వాంసు లయినట్టియు రోమీయమతాచార్యుల నామెకడకుఁ బలుమాఱు పంపుచు వచ్చెను. రాణియొక్క మతాచార్యుఁడైన ఫెకన్హామను నతఁడు రాణియుత్తరువు ననుసరించి స్వమతసిద్ధాంతశాస్త్రము నామెకు బోధించి యామె నేలాగునైన రోమీయమతమునకుఁ ద్రిప్పవలెనని సర్వవిధములఁ బ్రయత్నము చేసెను[illegible] యాతనికృషి యంతయు విఫలమయ్యెను. ఆమె తనయొద్దకుఁ [illegible]పఁబడుచు వచ్చిన రోమీయమతాచార్యుల యుక్తులకుఁ [illegible] యుక్తులు చెప్పి ప్రతిపక్షులవాదమును పూర్వపక్షము చేసి స్వమతసిద్ధాంతములను సమర్థతతో స్థాపించుచువచ్చెను. ఇంత జరిగినను మేరీరాణి యూరకుండక యింకను నామె రోమను మతములోఁ గలియునేమోయన్న భ్రమచేత నామెకు మఱి మూఁడుదినములు గడువిచ్చెను. అయినను జేన్ గ్రే యిటువంటి ప్రాణసంశయదశలో సహితము తనమనోనిశ్చయమును వదలనిదయి తాను సత్యమని నమ్మినధర్మమునందు దృఢవిశ్వాసముంచి నిశ్చలురాలయి యుండుటయే కాక యెన్నికష్టములువచ్చినను స్వమతమును మార్చుకొనకుండునట్లు ప్రబోధించుచుఁ దనసహోదరికి గ్రీకుభాషలో నొకలేఖను వ్రాసి యాభాషలోనున్న క్రైస్తవవేదము నొకప్రతి నామెకుఁ బంపెను.

ఆమె ప్రతిక్షణమును దనచావును బ్రతీక్షించుచుండి యావఱకే మరణమునకు సంసిద్ధురాలయి యుండినందున నిప్పు డియ్యఁబడినగడువామెమనోవ్యథను పెంపుచెందించుటకే తోడుపడెనుగాని మనశ్శాంతిని గలిగించుట కనుకూలపడలేదు. ఇట్టిస్థితిలో నామెకుఁ దండ్రికిఁ దటస్థించినయాపదలు తెలియవచ్చుటయే కాక యాతఁడు ప్రాణాంతదండన ననుభవించుటకుఁ దానున్న దుర్గములోనికే తీసికొనిరాఁబడినట్లు తెలిసెను. ఆసంగతి తెలియఁగానే యామె నిజజనకున కొకలేఖ వ్రాసి పంపెను. దానిలోని కొంతభాగమును దెనిఁగించి యిందుక్రిందఁ బొందుపఱచుచున్నాము.

"ఓప్రియజనకా!

ఎవరివలన నాజీవితకాలము పెంపు చెందవలసినదో యటువంటి నీవలననే నాచావును త్వరపఱుచుటకు భగవంతుఁ డనుగ్రహించినప్పటికిని, నాయిష్టానుసారముగా నా[illegible] ప్రాణమంతను నాయధీనము చేసినయెడల సం[illegible] దినములకంటె నాదుఃఖదినములను హ్రస్వపఱిచినందునకయి [illegible]

లను దేవునకు సమర్పించునంతశాంతితోనే నేనుదానిని స్వీకరింపఁగలను. నీకష్టములనుగూర్చి నీవు పొందునట్టియు నితరులవలన నేను విన్నదానిని బట్టి ముఖ్యముగా నాదుఃఖకరమైన స్థితినిగూర్చి నీవు పొందునట్టియు శోకాతిశయమును నేను నిశ్చయముగా నెఱుఁగుదును. నాప్రియ పితా! అయినప్పటికిని నాచేతులను నిర్దోషిత్వజలమునందు కడుగుచు నానిర్దుష్టరక్త మీశ్వరసమ్ముఖమున ‘నిరపరాధులకు దయ చూపవలె’ నని ఘోషింపఁ గలదగుటచేత నన్ను ధన్యురాలినిగాఁ బరిగణించు కొనవచ్చును. అయినను నీవుచక్కఁగా నెఱిఁగియున్నట్టుగా నిర్బంధ పఱుపఁబడియు విరామములేకుండఁ బీడింపఁబడియు నైనను (రాజ్య) భారమును పైని వేసుకొనుటకు సమ్మతించినట్టు కనఁబడి యందుమూలమున రాణియెడలను దచ్ఛాసనములయెడలను మహాపరాధమును జేసినదాన నయినట్టు నేనొప్పుకొనవలసియున్నప్పటికిని, నారాజ్ఞీవేష ధారణముచేఁ బ్రాప్తమైన నిర్బంధ నిహితగౌరవ మెప్పుడును నానిర్మల హృదయముతోఁ జేరినది కాకపోవుటచేత నీశ్వరవిషయమయి యీ నాయపరాధ మల్పతర మయినదని నేను నిశ్చయముగా నమ్ముచున్నాను.

* * * *

ఓసత్పితా! ఈప్రకారముగా నే నిప్పుడున్నస్థితిని నీకు వెల్లడిపఱిచి యున్నాను. నామరణము సమీపించినది.

ఇది యొకవేళ దుఃఖకరముగాఁ గనఁబడ వచ్చినప్పటికిని, ఈదుఃఖగుహనుండి వెలువడి రక్షకుఁడైన క్రీస్తునాథునితోఁ గూడి నిత్య సుఖసంతోషప్రదమైన స్వర్గసింహాసనమునం దుండఁగోరుటకంటె నధికప్రియతరము కాఁగలిగినది మఱియొకటి లేదు ; (పుత్రిక తండ్రికిటు వ్రాయు న్యాయమయిన పక్షమున) తనయందలి దృఢభక్తి

యందు నీ కింతవఱకును బలము నిచ్చినట్టిప్రభువు కడపట మనము పరలోకములో తండ్రితోను కుమారునితోను పరిశుద్ధాత్మతోను గలిసి కొనుటకు నీకాబలమునే ముందును బ్రసాదించునుగాక !

ఇట్లు

మరణపర్యంతము నీ విధేయపుత్రియైన

జేన్ డడ్లీ.”

లేడీ జేన్ గ్రే చెఱసాలలో నున్న కాలములోఁ దన యప్పటి యవస్థకు సరిపోవునట్లుగా ననేక ప్రార్థనలను పద్యములను రచియించెను; మరణదండనమును బొందుటకు పూర్వపురాత్రిసహిత మామె వానిని దిద్దునంతటి దృఢమనస్సు గలదయి యుండెను. ఇటువంటి ప్రాణసంశయావస్థలో సహితము రోమీయమతాచార్యు లామెయొద్దకుఁ బోయి యామెను స్వీయమత ప్రవిష్టురాలినిగాఁ జేయుటకయి బోధచేసిరఁట. ఆమె పర్వతమువలె నచంచలురాలయి కడనిమిషము వఱకును రోమీయధర్మ ప్రతిషేధకమునందే సుస్థిరురాలయి తదేకదీక్షతో నుండెను. తెల్లవాఱి తన్ను శిరచ్ఛేదము చేయుదు రనఁగా నారాత్రి యామె తన సహోదరియైన కేథరైనుకు గ్రీకునూతననిబంధన గ్రంథమును బంపుచు దానిలో వ్రాసినలేఖకు భాషాంతరమిది—

“ప్రియసహోదరివైన యో కేథరైనా! పయిభాగము బంగారముతో నలంకరింపఁబడక పోయినను లోపల నమూల్య రత్నములకంటెను నెక్కువవెల కలదయినపుస్తకమును నీకుఁ బంపుచున్నాను. ఓప్రియసోదరీ! ఇది యీశ్వరశాసనములను గలిగిన పుస్తకము. ఇది నిర్గతికుల మయినమనకు ప్రభువు విడిచినతనసంహి[illegible] [illegible]సనము నయి

యున్నది; ఇది నిన్ను శాశ్వతసంతోషమార్గమునకు నడపును; దీనిని నీవు మంచిహృదయముతోఁ జదివినను నిష్కపటహృదయముతో ననుసరింపఁ బూనినను నీకిది నాశములేని శాశ్వతజీవనమును దెచ్చును. ఇది నీకు బ్రతుకువిధమును చచ్చువిధమును నేర్పును. నీతండ్రియొక్క యధికమయిన భూములవలన నీవు పొందవలసినదానికంటె నీకిది యెక్కువలాభమును గలిగించును. దేవుఁ డాతనికి మంచిస్థితిని గలిగించినందున నీ వాతనిభూములను బొంద వలసినట్టుగానే, దీనిలో విధింపఁబడినప్రకారముగా నడుచుట కపేక్షించుచు దీనిని నీవు శ్రద్ధతోఁ జదివెదువ తుమున దురాశాపరులు నీయొద్దనుండి గైకొనలేనట్టియు దొంగలు తస్కరింపలేనట్టియు పురుగులు పాడుచేయలేనట్టియు దివ్యధనమును నీవు దాయముగాఁ బొందుదువు. ఓసాధుసోదరీ! డేవిడ్డువలె నీవును ప్రభువైన దేవునియొక్క శాసనములను గ్రహింపఁగోరుము. నీవు మరణమువలన నిత్యజీవనమును బొందునట్లుగా శాంతితోఁ జచ్చుటకు బ్రతుకుము. నీలేఁబ్రాయము నీకు దీర్ఘాయువు నిచ్చునని నమ్మకోకుము— దేవుని యాజ్ఞయైనపక్షమున ముసలివా రెంతశీఘ్రముగాఁ బోవుదురో యంతశీఘ్రముగానే పసివారును బోవుదురు. ఎట్లుచావవలయునో నేర్చుకొనుటకయి యెల్లప్పుడును పాటుపడుము. ప్రపంచమునకుఁ బ్రతిఘటింపుము; పాపమును బాఱఁదోలుము; ఇంద్రియసుఖములను దిరస్కరింపుము; ప్రభువునందే యానందమును బొందుము. నీపాపములకయి పశ్చాత్తాపపడుము; ఎప్పుడును నిరాశనుమాత్రము పొందకుము. భక్తియందు దృఢచిత్తురాలవు గమ్ము; గర్వపడకుము. ఎవఁడు మృతినొందియు జీ[illegible]చియున్నాఁడో యటువంటి క్రీస్తుతో నుండుటకు సెయింటుపాలువలెఁ [illegible]రుము. అర్ధరాత్రియందు దొంగవలె వచ్చి మృత్యువు నిన్నపహ[illegible]నునేమో యన్నట్టు సద్భటునివలె రాత్రిసహితము నీవు జాగరూకురా[illegible] యుండుము. * * * నావలెనే నీవు క్రీస్తునం

దానందము పొందుము. నీప్రభువైన క్రీస్తుయొక్క మార్గము ననుసరించి నీసిలువను వహింపుము. నీపాపముల నాతనివీపుమీఁద వేసి, నీ వాయన మార్గము నెల్లప్పుడు ననుసరింపుము. ఓసత్సహోదరీ! ఈదుష్టభావమునుండి విముక్తి నొంది నిర్దుష్టతను బొందఁ బోవుచున్నాను గనుక నామరణమునుగూర్చి నావలెనే నీవును సంతోషింపుము. ఈయస్థిరజీవనమును బోఁగొట్టుకొనుటచే సుస్థిరజీవనమును బొందుదు నని నాకు నిశ్చయముగాఁ దెలియును. భగవంతుఁడు నాకది ప్రసాదించి, ఈశ్వరభీతితో బ్రతికి నిజమైన క్రైస్తవభక్తితోఁ జచ్చునట్లుగా నీకనుగ్రహింపవలయు నని ప్రార్థించుచున్నాను. జీవితాశచేతఁగాని మృత్యుభీతిచేతఁగాని నీ వామార్గమునుండి యెప్పుడును తొలఁగకుండుట కీశ్వరనామమున నేను నీకు బోధించుచున్నాను. నీజీవితమును దీర్ఘముగాఁ జేసికొనుటకయి నీ వాతనిసత్యమును నిరాకరించినపక్షమున నిన్నాయన నిరాకరించి నీదినములు హ్రస్వముచేయును; నీ వాయనన యాశ్రయించి యున్నపక్షమున, నీకు సౌఖ్యమును దనకు మహిమయుఁ గలుగునట్లుగా నతఁడు నీయాయువును దీర్ఘము చేయును. ఆపదవికి భగవంతుఁడు నన్నిప్పుడు కొనిపోయి, ఆయన యనుగ్రహము వచ్చినప్పుడు ముందు నిన్నుఁ గొనిపోవును. ఓసత్సహోదరీ! నీకు శుభమగునుగాక! నీపీశ్వరునియందే విశ్వాసముంచుము; అతఁడొక్కఁడే నీకు సహాయుఁడు కావలెను."

వారివధదినమునందు గిల్ఫోర్డుప్రభువు తనభార్యయైన జేన్ గ్రేను సందర్శింపఁ గోరఁగా మేరీరాణి వారినమా[illegible]యన కియ్యకొనెను. కాని, లేడీ జేన్ గ్రేయే యందు కం[illegible], తమసమావేశానంతరవియోగదుఃఖ ముభయుల ధైర్యమును [illegible]పసాన దశయందుండవలసిన మనస్స్థైర్యమునకు భంగము [illegible]చునని యు,

వారియీవిరహము కతిపయనిమిషపరిమితమయినదే యయినందునఁ గొంచెమోర్చినయెడల నెక్కడ ననోన్యాన్యానురాగబంధము తెంపులేక నిరంతరముగా నుండునో యెక్కడ మృతియు నాశాభంగమును దురదృష్టమును జేరి శాశ్వతానందమునకు భంగము కలిగింపలేవో యక్కడఁ దా మన్యోన్యసమావేశము నొందవచ్చుననియు, సందేశము పంపెను.

౧౫౫౪వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరి నెల పండ్రెండవతేది సోమవారమునాఁడు వధూవరులలో గిల్ఫోర్డ ప్రభువు శిరశ్ఛేదమునకయి ముందుగా వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోఁబడెను; అతఁడు పోవునప్పు డామె గవాక్షములోనుండి చూచి తనస్మరణచిహ్నము నొకదాని నాతనికొసఁగి యీశ్వరధ్యానము చేయుచు తనగడియ వచ్చువఱకును మనశ్శాంతితో వేచియుండెను.

గిల్ఫోర్డుప్రభువు తన ప్రాణావసానసమయమునందు ధైర్యమునుగాని చిత్తోన్నతినిగాని యణుమాత్రమును గోలుపోక, తననిమిత్తమయి కాచుకొనియున్న మిత్రులందఱియొద్దను సెలవు గైకొని, దృఢచిత్తముతో వధ్యస్థానము నధిరోహించి, యచ్చటఁ గొన్నినిమిషము లీశ్వరధ్యానమునందుఁ గడపి, మూఁకలుగా మూఁగియున్న జనులను తనకొఱకుఁ బ్రార్థింపుఁ డనిపలికి, వధ్యదారువుమీఁద నిజశిరస్సును మోపెను. మఱియొక్క నిమిషములో నాతనిశిరస్సు మొండెమునుండి ఖండింపఁబడెను.

గిల్ఫోర్డు ప్రభువు శిరశ్ఛేదము చేయఁబడినతోడనే పురాధికారులువచ్చి యామెను వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోవలసినగడియ వచ్చినదని లేడీ జేన్‌గ్రేతో విన్నవించిరి. ఆయాజ్ఞ తెలుపఁబడినప్పు డామె కంపవైవర్ణ్యాదిభయచేష్టలను వేనినిబొందక నిశ్చలధైర్యముతో వినెను. ఆమె వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోఁబడుచుండినప్పుడు దారిలో సమాధి

నిమిత్తమయి బండిలో వేసి తీసికొనిపోఁబడుచున్న శిరోవిహీనమైనభర్తృకళేబరమామె కంటఁబడెను. భర్తృశవము నేత్రగోచరము కాఁగానే యామె కన్నులనుండి జొటజొట నీరుకార నారంభించెనుగాని, ప్రాణోత్క్రమణసమయమునందు సహిత మతఁడు ధైర్యమును విడువలేదన్న వార్తాశ్రవణమువలన దుఃఖము నాపుకొని మఱింత మనోదార్ఢ్యము నొందినదయి ధైర్యమునుబూని "ఓ గిల్ఫోర్డా! నీవు చవిగొన్నట్టియు నేను చవిగొనఁబోవుచున్నట్టియు మృతిరూపఫలము నన్ను కంపము నొందించునంతటి చేఁదైనది కాదు. ఈదినమున నీవును నేనును గూడి స్వర్గములో ననుభవింపఁబోయెడి విందుతోఁ బోల్పఁబడినప్పు డిది పేర్కొఁదగినదే కాదు." అనిపలికి తన పలకపుస్తకములో నేదో వ్రాసెను. వధ్యస్థానమును సమీపించినప్పుడు దుర్గారక్షకాధికారియైన సర్ జాన్ గేజి యనునతఁ డామెనుజూచి తత్స్మరణార్థముగాఁ దాను స్థిరముగా నుంచుకొనుట కేదైనఁ జిన్నపారితోషికము ననుగ్రహింపవలసిన దని యామెను వేఁడుకొనెను. భర్తృశవమును జూచినప్పుడింతకుమును దామె స్వహస్తముతో గ్రీకుభాషతో "మానుషికన్యాయ మాతని దేహమునకుఁ బ్రతికూలముగానున్నను, ఈశ్వరకారుణ్య మాతని యాత్మ కనుకూలముగా నుండు" ననియు, లాటిన్ భాషతో "ఆమెయపరాధము దండనమున కర్హమయినదయినయెడల అధమపక్షమామెబాల్యమును లోకానభవరాహిత్యమును క్షమార్హములయినవి" యనియు, ఇంగ్లీషు భాషతో "ఆమె దేవుని నమ్మికొనెను గాన భావికాలప్రజ లామెయెడల దయచూపుదురుగాక" అనియు, అర్థమిచ్చెడు మూడు వాక్యములను వ్రాసినపలకపుస్తకము నామె యాతనికిచ్చెను. [illegible] యప్పు డొకసేవకురాలికి చేజోళ్ళ నిచ్చెను. ఇయ్యవలసిన [illegible] లకిచ్చి యామె నిర్భయముగా వధ్యవేదికపైకెక్కి య[illegible] చూడియున్న

ప్రభులకు మ్రొక్కి ముందు మూఁగియున్న పౌరులవంకఁ దిరిగి యిట్లని యెను —

"నాప్రభువులారా ! నాచావుఁజూడవచ్చిన సత్క్రైస్తవజనులారా ! నేనిర్యోడ శిక్షాస్మృతికి లోఁబడియున్నదానను. తప్పెవ్వఁడును జేయనిన్యాయాధిపతివంటి దైన యాశిక్షాస్మృతిచేత నేను వధింపఁబడునట్లు విధింపఁబడియున్నాను. ఇది నేను జేయునట్లు నిర్బంధపఱుపఁబడినట్టియు నే నెప్పుడును గ్రహింపనిదానిని నేను జేసి యపరాధిని నయినట్టు శిక్షాస్మృతి నిర్ణయించినట్టియు పనిని నే నొప్పుకొన్నందుకుమాత్రమే కాని రాణిగారికి విరోధమైన యేపనికిఁ గాను కాదు; ఏలయన, దానినుండి నాచేతులను శుద్ధిచేసికొని, అన్యాయమునుండి నిర్దోషిత్వమెట్లో యట్లే యటువంటిదోషమునుండి పరిశుద్ధమయిన నాయాత్మను దేవునకు సమర్పించుచున్నాను. అది యట్లున్నను నాయింద్రియసుఖవాంఛలను నిర్భాగ్యప్రపంచసుఖములను నత్యధిముగా నవలంబించినందువలనను, భగవంతుఁడు నాకుఁ బ్రసాదించినజ్ఞానానుసారముగా నేను బ్రవర్తింపనందువలనను, నేను దేవునియెడల నపరాధిని నయి యున్నదానను. అందుచేత దేవుఁడు నాకీమరణమును విధించియున్నాఁడు; నాకృత్యములనుబట్టి నేను దీని కత్యంతపాత్రురాల నయియున్నాను. ఇక్కడ నీలోకములో నాపాపములకై యనుతాపపడుటకును నాపూర్వ దురభిమానములచేత విశేషముగా నేనప్రియ మొనర్చిన నారక్షకునియొక్క ప్రసన్నతను మరలఁ బొందుటకును నాకవకాశమిచ్చినందున నే నాతనికి హృదయపూర్వకముగా వందనముల నర్పించుచున్నాను. కాఁబట్టి నా ప్రభువులా[illegible] ! సత్క్రైస్తవులైన సర్వమహాజనులారా ! తన విషయమున నేను [illegible]న యపచారము లెంతలెక్కలేనివిగాను ఘోరమైనవిగాను నున్నను [illegible]వుఁడు తనయపారకరుణతోను సద్భావముతోను వానిని క్షమించునట్లు [illegible]ను ప్రాణములతో నుండఁగానే నాతోడను నానిమి

త్తమును భగవంతునిఁ బ్రార్థించుటకు మిమ్మందఱను నేను మహోత్కంఠతో వేఁడవలసియున్నది. నేను క్రైస్తవభక్తురాలనయి చచ్చుచున్నానని సాక్షులుగా నిలుచుటకు మిమ్మందఱను వేఁడుకొనుచున్నాను. నాసమస్తకర్మలను పుణ్యకార్యములను దూరముగా విసరివైచి, రక్షకుడైన జీసస్ క్రైస్తుయొక్క రక్తమువలనను ప్రేమమువలనను యోగ్యతవలనను మాత్రమే రక్షింపఁబడుదునుగాని యితరసాధనములవలనఁ గాదు. నాసుకర్మలను నాయోగ్యతలను మాత్రమే నమ్మకొన్నయెడల నవి నాకర్తవ్యముల కెంతదూరములై నన్నెంత యధోగతిపాలు చేయఁదగినవిగా నున్నవో! ఇప్పుడు నాతోను నాకొఱకును మీరందఱును ప్రార్థనచేయవలయునని మిమ్ము ప్రార్థించుచున్నాను."

పయివాక్యము లామెస్వాభావికహృదయశాంతతను సౌజన్యమును వినమ్రతను దేటపఱచుచున్నవి. ఆమె తనవిషయమునఁ జూపఁబడిన క్రౌర్యవిషయమునఁ బరుల నొక్క పరుషోక్తి యైనను బలుకలేదు. దోషమునంతను దనమీఁదనే వేసికొని, దానికి కారణము రాజ్యకాంక్షగాక జననీజనకుల యాజ్ఞోల్లంఘనము చేయ లేకపోవుటయే యని విన్నవించెను. ఈమాటలుపలికిన తరువాత నామె తనవెనుక నున్నపరిచారికాద్వయమును బిలిచి తన మెడమీఁదివస్త్రములను దొలఁగింప నియమించెను. కన్నులనీరుకారఁగా, చేతులు వడఁకఁగా, మేనుచెమర్పఁగా వారు వస్త్రములను దొలఁగింపఁ జేతులాడక నిశ్చేష్టలయి [illegible]దున, ఆమె యాపని తానే చేసెను. [illegible]చారికలు వెనుక నిలువఁబడి మొగమునకు గుడ్డలడ్డముపెట్టుకొని కన్నీటికాలువ[illegible]కొనుచు నేడ్చుచుండిరి. అపుడు ఘాతుకపురుషుఁ[illegible] [illegible]లమీఁదఁబడి క్షమింప వేఁడుకోఁగా, ఆమె తక్షణమే [illegible] నని చెప్పి "ఓయీ ! దయచేసి నన్ను శీఘ్రముగాఁ దుదముట్ట[illegible]" అని వేఁడి,

"ఓ యీశ్వరా! నాయాత్మను నీచేతులలో బెట్టుచున్నాను." అని విస్పష్టమైన యుచ్చైస్స్వనముతోఁ బలికి శాంతమైనట్టియు నిర్వికారమైనట్టియు ముఖభావముతోఁ దనశిరస్సును వధ్యదారువుపైఁ బెట్టెను. ఉత్తరక్షణముననే వధకారిచేతిఖడ్గ మామెయుత్తమాంగము నుత్తరించెను. అప్పుడు చూడవచ్చిన గుంపులోనుండి హాహానినాదములును రోదనధ్వనులును బైలువెడలెను.

పదునేడుసంవత్సరముల ప్రాయమప్పు డుదారచిత్తురాలయినట్టియు స్త్రీజనాలంకారములైన సమస్తసద్గుణరత్నములచేతను భూషితురాలయినట్టియు నిష్కళంకసౌశీల్య ధైర్యాభిమానమాననీయురాలయినట్టియు లేడీ జేన్ గ్రేయొక్క యైహికజీవిత మిట్లు పరిసమాప్తి నొందెను. డాక్టరు ఫుల్లరను విద్వాంసుఁ డీమెనుగూర్చి "శైశవమునందలి నిష్కాపట్యమును, యౌవనమునందలి సౌందర్యమును, కౌమారమునందలి దృఢత్వమును, వార్ధకమునందలిఘనతను అన్నిటిని పదునేడేండ్ల ప్రాయమునందే యీమె కలిగినదయ్యెను. రాజకుమారియొక్క జననమును విద్వాంసునియొక్క పాండిత్యమును, పుణ్యాత్మునియొక్క జీవనమును, తల్లిదండ్రుల దోషమునుబట్టి పాపకర్మునియొక్కచావును నీమెకుఁ దటస్థించెను." అని వ్రాసియున్నాఁడు.

లేడీ జేన్ గ్రే యవసానదశయందుఁ జెఱసాలలో నుండినప్పుడు వ్రాసిన యనేకప్రార్థనలలోఁ గడపటిదానిని మాత్రము తెలిఁగించి యీమెశోచనీయమైన చరిత్రమును ముగించుచున్నాము—

"ఓప్రభువా! ఈశ్వరుఁడా! నాజీవజనకా! అన్నికష్టములందును దుఃఖము[illegible]మును మాత్రము నీయొద్దకుఁ బరుగెత్తుచు గతిమాలి యేకాకినియయి[illegible]న్న యబలనగు నామొఱ్ఱ యాలకింపుము. ఓప్రభువా! నీయందు విశ్వ[illegible] ముంచినవారిని రక్షించి ముక్తినొసఁగెడువాఁడవు

నీవొక్కఁడవే. కాఁబట్టి పాపముచేఁ గళంకితురాలనయి, క్లేశములచేఁ గప్పఁబడినదాననయి కష్టములచే శాంతిలేనిదాననయి, చింతలచేఁ జుట్టుకొనఁబడినదాననయి, ఆపదలచే నాక్రమింపఁబడినదాననయి, దీర్ఘకాలకారాబద్ధతచే నత్యంతబాధితమై పనికిమాలిన మట్టిముద్దయైన యీనాపాపపుబొందిని గలదాననయి, ఓదయామయుఁడవైన రక్షకుఁడా! ఏవి లేక మోక్షకాంక్ష కించుకయైన నవకాశ ముండదో యటువంటి నీదయను సాహాయ్యమును వేఁడుచు, రక్షణవిషయమున సంపూర్ణనిరాశ కలుగకుండ నేను నిన్నాశ్రయించుచున్నాను. మాజీవితము శోధనమీఁదనే నిలిచియుండునుగాన, మేము నీవారమగుదుమో కామో పరీక్షింపఁబడుటకును నిన్నును మమ్మును బాగుగాఁ దెలిసికొనఁ గలుగుటకును కొన్ని సమయములయందుఁ గొన్ని విపత్తులను మాకుఁ గలిగించుట యుక్తమేయైనను, మాశక్తికి మించినదుర్భరకష్టములతో మమ్ముశోధింపనని పలికినవాఁడ వగుటచేత నగతికురాలయిన యీదీనురాలిని గరుణింపుము. ఓ యీశ్వరుఁడా! అత్యున్నతస్థితినొంది నిన్ను మఱవకుండులాగునను, అతిహీనదశనొంది నిరాశచే రక్షకుఁడవును ప్రభువవును నైన నిన్ను నిందింపకుండులాగునను, నన్నతిమాత్రసంపదలచే నుబ్బింపకుండుటకును అతిమాత్రవిపత్తులచే క్రుంగింపకుండుటకును బ్రార్థించెద[illegible]. [illegible]కరుణానిధీ! నీకెక్కువగాఁ దెలిసిన నాదుస్స్థితిని విచారించి, నారక్షణముకయి నీవు బలిష్ఠమైన పెట్టనికోటవు కమ్ము. నేను వినమ్రతతో వర్తించుచున్నాను. నన్ను నాశక్తికి మించునట్లుగా శో[illegible]ఁబడనీకుము. నన్ను మహాకష్టములనుండి విమోచనము చేయువాఁడవైనను గ[illegible]; లేదా, యీదుర్భరబాధను క్రూరదండనమును శాంతతతో [illegible]మానైనను నాకనుగ్రహింపుము. నన్నాఱు సంవత్స[illegible]ములకా[illegible] బాధించి దాస్యములోనుంచిన ఫారయో చేతులలోనుండి యి[illegible] ప్రజలను రక్షించినది నీదక్షిణహస్తమే. ఎవ[illegible] [illegible]

క్రీస్తువు తన యమూల్యరక్తమును సిలువమీఁద చిందఁజేసెనో యట్టి ఇంటి శోచనీయులైన యభాగ్యులలో నొకతెనైన నన్ను నేనిప్పుడున్న దుఃఖకరమైన చెఱనుండియు బంధమునుండియు విముక్తినొందించుట నీపితృవాత్సల్యమున కర్తవ్యమగునుగాక! ఎంతకాలము నీవు కనఁబడకుండెదవు? ఎల్లకాలమునా? ఓప్రభువా! దయచూపుటను నీవువిస్మరించియున్నావా? అసంతుష్టుఁడవై ప్రేమపూర్ణమైన నీకారుణ్యపేటికను మూసియున్నావా? నిన్నింకఁ బ్రార్థింపవలసినపని లేదా? నీదయ యెప్పటికిని రాకుండఁ బూర్ణముగా నంతరించినదా? నీయాభయప్రదానము సంపూర్ణముగా సమాప్తినొందినదా? నీవింతచిరవిలంబ మేలచేయుచున్నావు? ఓప్రభువా! ఇఁకనీకు దయరాదని నిరాశ చేసికొనా? అట్టిది నాకు దూరమగునుగాక! నేనును జీసస్ క్రీస్తును సృజించిన సృష్టిలోనిదాననే. కాఁబట్టి నీకెప్పుడు దయవచ్చునో యప్పుడు రక్షింతువని నిశ్చయముగాఁ దెలిసికొని నీకు నాయెడ గలదయను సందేహించుటగాని విశ్వసింపకుండుటగాని మాని, నీయవకాశము నిమిత్తము వేచియుండుటకును నీపనులను శాంతతో సహించుటకును నాకు శాంతి నొసఁగుము. నాకేది మంచిదో యదినాకంటె నీకే యెక్కువ తెలియునుగనుక, సర్వవిషయములలోను నీవు [illegible]కట్లు చేయఁదలఁచుకొన్నావో యట్లు చేయుము; నీయిష్టము వచ్చిన కష్టములను కలిగింపుము. నిన్ను వేడుకొనుచున్నాను. ఈమధ్య కాలములో నానడుమును సత్యమను నడికట్టుతో బిగించి సాధువృత్తమనెడి యురస్త్రాణమును ధరించి, శాంతివార్తయనెడు దుర్భేద్యచర్మనిర్మిత [illegible]లపై నిలిచి, అన్నిటికంటెను ముఖ్యముగా దుర్మార్గుల [illegible]ణముల నన్నిటి నార్పివేయుటకు శక్తి కలుగునట్లుగా భక్తిఖేటమ్ము [illegible]వహించి ముక్తికిరీటమును నీపవిత్రవాక్యమైన యాధ్యాత్మికఖడ్గమ్ము [illegible]దాల్చి, నేను పూర్ణముగా నీయిచ్ఛ కాత్మార్పణము చేసి నీయిష్[illegible] బద్ధురాలనయి, ఇట్టి కష్టములు నాకు శుభకరము

లనియు నీవు చేసినదంతయు నామేలుకొఱకే కాని మఱియొకందునకుఁ గాఁజాలదనియుఁ గనుఁగొనుచు నీవు నాకుఁ బంప ననుగ్రహించిన కష్టములలో సంతుష్టిని బొందుచుండులాగున సర్వదా వినయవిధేయతలతోఁ బ్రార్థించుచు, నేను దృఢముగా నిలువఁగలుగునట్లుగా నీదివ్యకవచముతో నన్ను మోఘాయుధసనాథను జేయుము. ఓకరుణాళుఁడవైన పరమపితా! నీ వెవరిని నాపాపములకు బలిగా నుండవలెనని సంకల్పించితివో యాయనకొఱకు నామొఱాలింపుము. ఆయనకును నీకును పరిశుద్ధాత్మకును సమస్తయశోమహిమలును జెల్లునుగాక! తథాస్తు!"

Miss MARY CARPENTER.

మేరీ కార్పెంటరు.

మేరీ కార్పెంటరను నామె యేకేశ్వరబోధక (త్రిత్వనిషేధక) క్రైస్తవమతాచార్యుఁడైన డాక్టరు లాంటు కార్పెంటరుగారి జ్యేష్ఠపుత్రిక; ఆమె తల్లిపేరు పెన్. ఈదంపతుల కీమె 1807 వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెల మూడవతేదిని ఎగ్జిటర్ పట్టణములో జనన మొందెను. ఆమె తండ్రి తాను మతాచార్యుఁడుగానుండి పెద్దవాండ్రకు ధర్మోపదేశము చేయుచుండుటయేగాక యుపాధ్యాయుఁడుగా నుండి పిన్నవాండ్రకు జ్ఞానోపదేశము చేయుచుండెను. అందుచేత నామె తనజనకునిశిక్షలోనే విద్యాభ్యాసము చేసెను. ఆమె సాధారణముగా నెల్లవారును నేర్చుకొనెడి యింగ్లీషుభాషను గఱచుటయేకాక గ్రీకుభాషను లాటినుభాషను గణితశాస్త్రమును నేర్చుకొని యందుఁ బ్రవీణురాలయ్యెను. తండ్రి యామెకు నీతివిద్యను గఱపుటయం దత్యంతశ్రద్ధ వహించుచుండెను. ఆమె ప్రకృతిశాస్త్రములను జంతుశాస్త్రమునుగూడఁ జదివి వానియందు మిక్కిలి యభిరుచి గలదయ్యెను. ఈమె చెల్లెండ్రును తమ్ములునుగూడ నించుమించుగా నీమెతోఁ సమానముగానే విద్యాలాభమును బొందిరి. ఈమె తనవిద్యను గూర్చి తరువాత నొకప్పు డిట్లు వ్రాసెను—"విద్య నన్నెప్పుడును గృహకృత్యనిర్వహణమునకు ననర్హురాలినిగాఁ జేయలేదు; అట్లు చేయకపోవుటయేకాక యది సాధ్వీధర్మమును నిర్వహించుటకు నన్ను మఱింత పూర్ణముగా యోగ్యురాలిని జేసినది." ఈమె చిఱుతప్రాయమునందే తల్లికి శ్రమ కలుగకుండఁ దనయిద్దఱుచెల్లెండ్రను ము[illegible] తమ్ములను సర్వవిధములఁ దానే పెంచుచు వచ్చెను.

ఆ[illegible] పదేండ్లప్రాయమప్పు డనఁగా 1817 వ సంవత్సరమునం దామెతండ్రి యెగ్జిటరున[illegible]చి బ్రిస్టల్పురమును జేరి, తొంటివలెనే యచ్చటఁ[illegible] ధర్మోపదేశవిద్యోపదేశముల రెంటి[illegible] స్వవృత్తినిగా

నేర్పఱుచుకొనెను. ఈమెకుఁ దండ్రి తనశిష్యులైనబాలురతోఁ గలిపియే విద్య చెప్పుచు వచ్చెను. తరువాత మహాధీమంతుఁడయి ప్రసిద్ధికెక్కిన రివరెండు డాక్టరు జేమ్సు మార్టినోగారు 1819వ సంవత్సరమునందు డాక్టరు కార్పెంటరుగారికి శిష్యుఁడయి మేరీకార్పెంటరుకన్యకు సహపాఠి యయ్యెను. ఆమె యెదిగినకొలఁదిని తండ్రి యామెకు తనశిష్యులలోని తరుణవయస్కులకు విద్య చెప్పెడుపని నప్పగించుచు వచ్చెను. ఆపనియం దామె కభిరుచి కలిగియుండుటచేత నామె యాపని నత్యంతోత్సాహముతోను పూనికతోను నేర్పుతోను జేయుచువచ్చెను. ఆమె తనతండ్రిగారియొక్క యుపాసనాలయముతో సంబంధించిన భానువార (ధర్మోపదేశక) పాఠశాలయం దత్యంత ప్రీతి కలదయి యచ్చట శ్రద్ధతోఁ బనిచేయఁ జొచ్చెను; ఆమె యచటకు భానువారమునాఁడు పోయి విద్యార్థులకు ధర్మపాఠములను జెప్పుటతో మాత్రము తృప్తినొందక, వారితోఁగూడ వారియిండ్లకుఁ బోయి వారితల్లిదండ్రులతో మైత్రిచేసి, ఆత్మాభివృద్ధిని జేసికొనెడు కృషిలో వారికి సహాయురా లగుచు వచ్చెను.

ఇరువదియొక్క సంవత్సరములు నిండి వ్యవహారయోగ్యత వచ్చిన తరువాత 1828వ సంవత్సరములో తండ్రి యామె కిట్లు వ్రాసెను—"నీవు త్రొక్కవలసినట్టుగా శాసింపఁబడఁబోవుమార్గ మేదియో మేమెఱుఁగము; అయినను భూలోకచింత యంతయు, నీవు క్రీస్తున కవ్యాజసేవకురాల వగుదువుగాక యనియు, నీయాత్మరక్ష[illegible]మ నకయి పనిచేయుచు క్రైస్తవపరిపూర్ణతవంక ముందుకు సాగు[illegible] నీకేర్పఱుపఁబడినపని నితరులయుపయోగముకొఱకు నిర్వ[illegible] శక్తురాల వగుదువుగాక యనియు, విశ్వాసముతోను శాంత[illegible]నికతోను ఈశ్వరేచ్ఛను చెల్లింతువుగాక [illegible]యు, కోరె[illegible] నడఁగి యున్నట్లు మేము భావించుచున్నాము."

అనారోగ్యముచేత చిరకాలమునుండి దుర్బలుఁడయి యున్న డాక్టరు కార్పెంటరు 1829వ సంవత్సరమునందు తనపాఠశాలపనిని మాని వేసెను; కాని యాతనిభార్యయు ముగ్గురుకూఁతులును చిన్నపడుచుల కొకపాఠశాలను బెట్టిరి. నూతనముగా స్థాపింపఁబడిన యీపాఠశాల యందు స్త్రీజనోచితప్రావీణ్యము లెల్ల నేర్పఁబడుటయేకాక లాటిను గ్రీకుభాషలుకూడ నేర్పఁబడుచుండెను; అక్కడ కుట్టుపనియు కుటుంబములలో నుపయోగపడెడి యనేకేతరవిషయములును గఱపఁబడుచుండెను. అక్కడ విద్యాభ్యాసము చేసిన కాంతలలోఁ గొందఱు తరువాత బీదలకును మూఢులకును విద్యాదానము చేయుట తమపనిగా నేర్పఱుచుకొనిరి; మఱికొందఱు ఉత్తమగృహిణులయి తమకుటుంబధర్మములను యుక్తముగా నిర్వహించుకొనుచు జనోపయుక్తములయినసత్కార్యములందుఁ బ్రవేశించి పనిచేయఁ జొచ్చిరి.

1832వ సంవత్సరమునందు బ్రిస్టలు నగరమున వాంతిభేది వ్యాపించినప్పటినుండియు నామె యుపకారజీవనము నిజముగా నారంభమయ్యెనని చెప్పవచ్చును. ఆవిషభేదిప్రబలి ప్రజానాశము చేయఁ దొడఁగినప్పు డామె తనజీవితమును తనతోడివారియొక్క సేవయందుఁ గడపుటకు నిశ్చయము చేసికొని, ఆసంవత్సరము మార్చి నెల 31 వ తేదీని తనదినచర్యపుస్తకములో తనమనోనిశ్చయమును లిఖించి, కడపట "నాజీవితకాలములో నడవవలసినకృత్యములయొక్క యుద్దేశ మేమయి యుండవలయునో నే నెప్పుడైన మఱచుట తటస్థించెడు నెడల, నాకు వ్యతిరి[illegible]ముగ నివి నాపై సాక్ష్య మిచ్చుటకు నే నీసంగతుల నిచ్చట లిఖ[illegible]చున్నాను." అని వ్రాసెను.

ఇదియ[illegible]కఁగా 1833వ సంవత్సరమునందు రాజారామమోహన రాయ లింగ్ల[illegible]కుఁ బోయి, [illegible] కార్పెంటరుగా[illegible]తోడిసంభాషణ మువలన లా[illegible] పొంద[illegible] నన్న ముఖ్యోద్దేశముతో బ్రి[illegible]ల్ నగర

మున కరిగి వారియింట నుండుట తటస్థించెను. ఆయుభయులకును జరుగుచు వచ్చినచిత్తాకర్షకసంభాషణసమయములలో కార్పెంటరు కన్య తఱచుగా సన్నిధియం దుండుచు వచ్చెను. అతనితోడ జరగుచు వచ్చినసంభాషణము లామెమనస్సులో శిలాక్షరములవలె దృఢముగా నాటుకొనెను. అయినను బహుదినము లిట్లు లాభకరముగాఁ గడవక ముందే యతఁడు వ్యాధిగ్రస్తుఁడయి లోకాంతరగతుఁడగుట సంభవించెను. ఆయన వ్యాధిసమయమునం దీకుటుంబమువా రాయనకు స్వకుటుంబములోనివారికిఁ జేసెడుదానికంటెను నెక్కువగా నుపచారములు చేసిరి. ఆయన సమాధిసమయమునందు డాక్టరు కార్పెంటరుగారిచేతఁ జదువఁబడిన యీక్రింది యర్థము వచ్చెడు పద్యము నామె రచియించెను—

క. నీయాత్మ శాశ్వతం బగు
నీయభిధ స్మరింతు రెపుడు నీదేశీయుల్
నీయీసమాధి వెలువడి
నీయుక్తులు వారియెడల నెఱకొని లేవున్.

ఈమహానీయునితోడిసహవాస మొక్కట[illegible] కాక యా[illegible] సంవత్సరమే యమెరికానుండి యామెతండ్రిని జూడవచ్చి[illegible] టక్కరుమ్యా నను పేరుగల సత్పురుషునిసందర్శనమువలన సహిత మామెకు విశేష చిత్తోన్నతి కలిగెను. తనజనకునకు న రామమోహన్నరాయ[illegible]కును జర గుచువచ్చిన సంభాషణములలో నామె స్త్రీల హీనదశ[illegible] సంస్కార ప్రతిబంధములు మొదలగువిషయములలో హిందూ[illegible]యొక్క దుస్థితినిగూర్చి వినుచు వచ్చెను. అతఁడు చెప్పినమాట[illegible]ముగా నాటుకొని యామెమనస్సు హిందూదేశముపంక[illegible] పాఱు చుండినను, పెద్దపట్టణములలో వసించు దిక్కుమాలి[illegible]ల పురవ

స్థనుగూర్చి టక్కరుమ్యాను బోధించిన సన్నిహితధర్మము లడ్డుపడి వారించుచు రాఁగా ముందుగా స్వదేశమునందలి కర్తవ్యములవయికిఁ దిరిగెను. హృదయభేదకము లయిన రామమోహనుల దయనీయవాక్యములు తలఁపునఁ బాఱినప్పు డామె యెప్పుడప్పుడు పక్షివలె ఱెక్కలు కట్టుకొని యెగిరి హిందూదేశముమీఁద వాలవలె నని మనస్సులోఁ దలఁచుచు వచ్చినను, తల్లిదండ్రుల సేవావిషయమున నాచరింపవలసిన కర్తవ్యములును పాఠశాలాకార్యములును మరల నామెను వెనుకకులాగుచు వచ్చెను. పూర్వోక్తసత్పురుషద్వయముయొక్క యుపదేశములకు ఫలముగా బ్రిస్టలులో నొకసతీసమాజ మేర్పఱుపఁబడెను. ఈసమాజములోని మానినీమణులు బ్రిస్టలునగరములోని సుఖహీనమయిన ప్రదేశమును గొన్నిభాగములుగా విభాగించుకొని తమలో నొక్కొక్కరొక్కొక్కభాగమునకుఁ బోయి యచ్చటి యగతికులగు బీదలకు విద్య చెప్పి యితరవిధముల వారిస్థితిని బాగుచేయుటకయి పాటుపడుటకేర్పఱచుకొనిరి. మేరీ కార్పెంటరు తన కావలియున్న భానువారపాఠశాలయొక్కయు దినపాఠశాలయొక్కయు పనిని జేయుచు, బహుసంవత్సరము లీపనినిగూడ నవిచ్ఛిన్నముగా నిర్వహించెను.

[illegible]39 వ సంవత్సరమునందు డాక్టరు కార్పెంటరుగారి యారోగ్యము మ[illegible]ల చెడిపోయెను. అతఁడు స్వస్థతను బొందుటకయి స్థలమునుమార్చి యూరపుఖండములోని దేశములలో సంచారము చేయుట యావశ్యక[illegible]ని వైద్యులు చెప్పిరి. అతఁ డాప్రకారముగాఁ బ్రయాణము చేయుచు [illegible] ఇటలీ సముద్రతీరముపొడుగునను నావికాయాత్ర చేయుచున్నప్పుడు [illegible] వ సంవత్సరమున నోడలోనుండి సముద్రములోఁ బడి మునిఁగిప[illegible]ను.

ఇ[illegible] ఆకును కార్పెంటరుకన్య కొంతగౌరవము గలబీదలలోఁ బనిచేయు[illegible]ం. అంతకంటెను నధమజాతులలో బిడ్డలు మూఢత్వము

లోను పాపములోను బెరుగుచుండిరి. అటువంటివారినిమిత్తమయి బీదపాఠశాల లక్కడక్కడ స్థాపింపఁబడినవని విని యామె యటువంటిపాఠశాల నొకదానిని బ్రిస్టల్‌నగరములోఁ గూడ నారంభించుటకు నిశ్చయము చేసికొనెను. కార్పెంటరుకన్య తనయాలోచనను కాలమును విశేషముగా వినియోగించిన యీపాఠశాల యల్పకాలములోనే యత్యంతోపయుక్తమయి నీతిదాయక మయ్యెను; అందుచేత నారక్షకశాఖవా రాచుట్టుపట్ల నేరములు తక్కువయి పాఠశాలవలన విశేషప్రయోజనము కలిగిన ట్లొప్పుకొనిరి. అయినను కార్పెంటరుకన్యమాత్ర మంతతోఁ దృప్తి పొందలేదు. అప్పుడప్పుడు నేరములు చేయు తరగతులవారిబిడ్డలుమాత్రమే యీపాఠశాలయందుఁ జేరి లాభము పొందుచుండిరిగాని యీపాఠశాలను జేరరాని యధికదుస్స్థితిపరుల బిడ్డలును బలువురుండిరి. చోరత్వాదిదోషములనే వృత్తిగా నేర్పఱచుకొన్నజాతులవారిబిడ్డల సామాన్యప్రయత్నము చేసి విశేషసాధనములఁ గల్పించినఁగాని యిటువంటి పాఠశాలలవలని లాభములను బొంది బాగుపడఁజాల రని యామె యెఱిఁగి యుండెను. కాఁబట్టి యామె చోరత్వాదులచే దుష్టులయి యావజ్జీవమును చెఱసాలలలోఁ బడి కష[illegible]పడవలసిన దిక్కుమాలినబిడ్డలను విముక్తులనుగఁ జేయఁ [illegible]కొనెను. ఫ్రైదొరసాని చేసినపనిని దీనిని జదువు[illegible]గుదురు [illegible]దా. చెడి చెఱసాలలయందుఁ బడినవారిని బాగుచేయుటకయి యా[illegible] పాటుపడెను; రోగము వచ్చినతరువాత మం[illegible] వేయుటకం[illegible] రోగము రాకుండ మాన్పుట యుత్తమపద్ధతి యన్నసిద్ధాంత మన[illegible], చెడిపోవలసినవారిని బాగుచేసి చెఱసాలలలోఁ బడకుండ [illegible]టకయి యీయామె పాటుపడెను. 1851 వ సంవత్సరమునం దీకా[illegible]పోవుచున్న జాతులవారిబిడ్డలకును వయస్సురాని దోషులకును ద[illegible] పాఠశాలలు" అను పేరితో నొకపుస్తకమును బ్రచురిం[illegible] కారాగృహ

విద్యాలయములను స్థాపించుటకు దొరతనమువారు పూనుకొనునట్లు చేయుటకయి యీమె బహువిధములఁ బ్రయత్నములు చేసెను గాని యీమెకృషి మొదట సఫలము కాకపోయినను కడపట సఫలమయి 1854 వ సంవత్సరమునందు కారాగృహములలో దోషనివారకవిద్యాలయములను స్థాపించుటకు రాజానుమతి యియ్యఁబడెను.

పాపమునకు మూలకారణమును గనుఁగొని దానిని వారించుటకయి కారాగృహవిద్యాలయములను కర్మవిద్యాశాలలను స్థాపించి, చిరకాల మోర్పుతోఁ బని చేసి కడపట పార్లమెంటుమహాసభవారి యంగీకారమును సాహాయ్యమును బొంది, యింగ్లండుదేశములో నేరములు చేసెడువారిసంఖ్యను తగ్గించుటయందావల కెవ్వరును జేసి యుండనంత యెక్కువపని యీమె చేసెను. పాపములో దిగుటకు సిద్ధముగా నున్నట్టియు నావలకే పాపములోఁ బడినట్టియు బాలురును బాలికలును ఈమె నిరంతరప్రయత్నములవలన దుస్సహవాసములనుండి తొలఁగింపఁబడి, పాటుపడుచు గౌరవనీయులయినపురుషులును స్త్రీలును నగునట్లు చేయఁబడిరి. ఆవలకు బాలురును బాలికలును నేరములు చేసినప్పుడు దండవిధాయకులకు వారిని జెఱసాలలకుఁ బంపుట తప్ప వేఱుమార్గము లేకుండెను; అందుచేత నట్టివారు చెఱసాలనుండి విడుదలను బొం[illegible] వచ్చునప్పటి కచ్చటి పాపిష్ఠులతోడి దుస్సహవాసము చేత సామాన్యముగా వారికి బాగుపడుదు రన్న యాశ లేనంత యెక్కువగాఁ జెడిపోయి యావజ్జీవమును ఘాతుకమృగములవలె సంచరించెడు దుస్స్థితికి వ[illegible]చుండిరి. ఈమె 1846 వ సంవత్సరమునందు లొయిస్సు మీడ్డు బీద[illegible] శాలలను స్థాపించెను. 1852 వ సంవత్సరమునందు రస్సెల్ [illegible] నునతఁడు కింగ్సు వూడ్డులో నొకయిల్లు గొని బీద బిడ్డల విద్యా[illegible]కముయి యిచ్చి యందీమెతోఁ గూడఁ దానును బని చేయఁ బూ[illegible]ను. ఈమె సెంటు జేమ్సు బ్యాకువద్ద పనివాండ్ర

చావడిని కట్టించెను. ఈమె పాఠశాలలను శుచిగాను సుందరముగాను నుంచి హృదయాకర్షకములుగాఁ జేయుచుండెను.

1854 వ సంవత్సరమునందు బైరన్ ప్రభ్వి బ్రిస్టల్ నగరములో కార్పెంటరుకన్య విచారణక్రింద నుంచుట కయి యొక బాలికాదోషనివారకవిద్యాలయము నిమిత్తము "శోణగృహ" (Red Lodge) మనఁబడెడు విశాలమందిరమును గొనియిచ్చెను. ఆరంభమునందు దానిలో పదుగురు బాలికలుమాత్రమే యుండిరిగాని 1858 వ సంవత్సరమున కేఁబదియిద్దఱు బాలికలయిరి. దొంగలుగా శిక్షింపఁబడిన నూఱులకొలఁది బాలికలందఱుఁ జేరి యవమానకరమయినట్టియు నపకీర్తికరమయినట్టియు జీవనమునకు లోనుగాకుండ రక్షింపఁబడి యిప్పుడు మాననీయ సేవకురాండ్రును కుటుంబమాతలును నయి గౌరవనీయమైన స్థితులను బొందియున్నారు. ఈవిషయములలో నామెకు కార్యవిజయము కలుగుటకు ముఖ్యకారణము తనతోడిమానవులలో నత్యంతభ్రష్టులయిన వారియెడల సహితమామెకుఁగల ప్రేమయును సదయత్వమును నయి యున్నవి. ఎంతనీచదశలో నున్న పిల్లలనైనను తనకుటుంబములోనివారి వలెఁ జూచి యీమె యాదరించుచుండెను. "మన మొక బాలునిఁగాని బాలికనుగాని దోషవిముక్తిగలిగించి బాగుచేయఁ దలఁ[illegible] మున నట్టివారిని కుటుంబములో నుంచవలెను. ఏనినైనను వారి నాదరించి మంచిమాటలతోఁ జేయింపవలెనుగాని బలవంతపెట్టి చేయించుట వలనఁ బ్రయోజనము లేదు. మనము వారిస్వేచ్ఛ కె[illegible]ను భంగము చేయరాదు; వారిని తమంత క్రమముగా నడవ[illegible]కొనునట్లు దిద్దవలెను. పతితులయి మిక్కిలి చెడిపోయినవారిలో [illegible] మఱుఁగి యుండెడు మంచిని బయికిఁ దీసి, యది చెడుగును [illegible]చునట్లు చేయుట యెల్లప్పుడును మనగురి యయి యుండవలెన[illegible] యీమె పలుమాఱు పలుకుచుండెను. శోణగృహదోష[illegible]విద్యాశాల

యిప్పుడును జయప్రదముగా నడపఁబడుచున్నది. ఆమె పాఠశాలల కనుబంధములుగా నప్పుడప్పుడేర్పఱచుచు వచ్చినసమాజములు మొదలయినవిసహితము పాఠశాలలంత యుపయోగకరములుగానే యుండుచు వచ్చెను. వానిలో నొకటి పఠనమందిరము; అక్కడ కాచుట్టుపట్ల వారందఱును వచ్చి వార్తాపత్రికలను పుస్తకములును జదువుచుండిరి; దానిపయి యుపన్యాసమందిరములో సాంఘికవిషయములు నీతివిషయములు మొదలయిన యుపయుక్తాంశములను గూర్చి యుపన్యాసము లియ్యఁబడుచుండెను; అందులోనే సురాపాననివారకసమాజసభలు జరుగుచుండెను.

ఆమె కేఁబది సంవత్సరములు వచ్చినప్పుడామెతల్లి 1865 వ సంవత్సరమునందు మృతినొందెను. తల్లిచావుతో మేరీ కార్పెంటరు కన్యకు సంసారబంధము లన్నియు విడిపోయి, తనకాలమును నిరంతరాయముగా మంచిపనులయందు వినియోగపఱుచుటకు మఱింత యానుకూల్యము కలిగెను. అందుచేత నామె మాతృవియోగదుఃఖము తలఁపునకు రాకుండునట్లుగా సత్కార్యాచరణమునందు విరామము లేకుండ పాటుపడఁ దొడఁగెను. 1856 వ సంవత్సరమునం దామెతోఁ గలి[illegible]యుటకయి చేరిన మిస్ ఫ్రాన్సిస్ పవర్ కాబ్బ ఆమెను గూర్చి యిట్లు వ్రాసెను.— "అర్ధమనుష్యుని భోజనముతో కార్పెంటరుకన్య ముగ్గురు మనుష్యులపనిని చేయుచున్నది."

1858 వ సంవత్సరమునం దామె యొకకన్య నభిమానపుత్రికనుగా స్వీకరి[illegible] పెంచనారంభించెను. ఈవిషయమునుగూర్చి యొక చెలికత్తె[illegible] యిట్లు వ్రాసెను— "నీవు కననట్టి బిడ్డలను నీకిచ్చి యున్నాన[illegible]ా దేశములో వ్రాయఁబడియున్నది. అంతకుముందు తల్లిప్రేమ [illegible]ట్టిదో యెఱుఁగని యనేకులకు నాహృదయాంతర్గతమయిన ప్ర[illegible]మను జూపియున్నాను. వివాహ మాడవలసినకష్ట

మక్కఱలేక కనకుండ సిద్ధముగాఁ జేయఁబడి చేతికంది నాకు లభించిన జననీజనకవిహీనయయిన యీయయిదేండ్ల పసిబాలికతోఁగూడిన నా భాగ్యమును జూడుము."

వృద్ధదశలో నితరు లపేక్షించెడు విశ్రాంతి యామెకు పనిచేయకుండుటవలనఁగాక వేఱువేఱుపనులకుఁ బూనుటలోనే కలుగుచుండెను. 1861 వ సంవత్సరమునం దామె యైర్లండునకుఁబోయి యచ్చటి కారాగృహములను పరీక్షించి వానినిగూర్చి యుపయోగకరమయిన చరిత్రమును ప్రకటించెను. మఱి మూఁడుసంవత్సరముల కామె "మన కారాబద్ధులు" అను నామముతో రెండుసంపుటముల గ్రంథమును బ్రకటించి, దానిలో కారాబద్ధుల స్థితినిగూర్చియు నాదరణమును గూర్చియు వితర్కించెను. ఆమె చిన్నపిల్లలవిషయమునఁ దాను నడపిన క్రమమునుబట్టి పెద్దవాండ్రవిషయమునఁగూడ నట్లే నడపుట శ్రేయోదాయక మని యభిప్రాయపడెను.

ఆమె కఱువదిసంవత్సరములు నిండినప్పుడు దుఃఖమును తగ్గించుటకును నేరములు మాన్పుటకును దాను జేసినప్రయత్నము లన్నియుఁ దానెప్పుడు నెదురుచూడనంత జయప్రదముగాఁ గొనసాగినందుకు సంతోషించి, తన్నత్యంతధన్యురాలినిగా భావించుకొనె[illegible]యినను దానంతటితో సంతుష్టినొంది యూరకుండక హిందూదేశ[illegible]కుఁబోయి చూచి దానికి మేలు చేయవలెనని తలఁచెను. ఆమె హిందూదేశమునకుఁ బైలు వెడలుటకు ముందుగా "రా[illegible] రామమోహనరాయలు యొక్క యింగ్లండులోని కడపటిదినములు" అను పుస్తకమును రచించి 1866 వ సంవత్సరము సెప్టెంబరు నెల మొదటితేది [illegible] యొక్క చిరకాలమునుండి యుద్దేశించుకొనియున్న హిందూదే[illegible] నిప్పుడు నెఱవేర్చెను. ఆమె యెక్కినయోడలోనే యెక్కి [illegible]మోహనగో షనునతఁడు న్యాయవాదిగాఁ బనిచేయుటకయి [illegible]దేశమునకు

వచ్చెను. ఆమె బొంబయినగరములో దిగినవెంటనే బొంబయి రాజధానీప్రభుత్వమువారు సామాన్యముగా విద్యావిషయమయి కార్పెంటరుకన్య కోరిన విశేషములన్నియు నియ్యవలసినదనియు బాలురకును తదితరులకును నేర్పడిన శోధనాలయములయొక్క వృత్తాంతములను దెలుపవలయు ననియు స్థానికోద్యోగస్థుల కందఱికిని నాజ్ఞాపత్రికలను బంపిరి. బొంబయిరాజధానిలో నామె మొదటఁ జూచినస్థల మహమదాబాదు పట్టణము; ఆపట్టణమునం దప్పటికే స్త్రీవిద్య కొంత యభివృద్ధిలో నుండెను. అహమదాబాదునుండి యామె సౌరాష్ట్రపురము (సూరతు) నకుఁ బోయి, యచ్చటినుండి మరల బొంబయిపురము వచ్చి చేరెను. సౌరాష్ట్రపురిలో "ప్రియజననీ !" యని సంబోధించుచు నొక హిందూసుందరి తత్పౌరకాంతలపక్షమున స్వాగతపత్రికను జదివెను. ఆమె బొంబయినగరములోఁ గొన్నిదినము లుండి యచ్చటి విద్యాశాలలు మొదలగువానిని పరీక్షించి, అక్కడనుండి పునానగరమునకుఁ బోయెను. చెన్నపురికిఁ బోయినప్పు డచ్చటివా రామె నాదరించి మిక్కిలి గౌరవించిరి. కలకత్తానగరములో నచ్చటి రాజప్రతినిధిగా రయిన లారెన్సు ప్రభువుగా రామెను స్వగృహములో నుంచుకొని సమ్మానించి యాతిథేయ సత్కారము నాచరించిరి. ఆమె కలకత్తా నగరము[illegible] దాని శాఖానగరములలోను గల పాఠశాలలు మొదలయినవానినన్నిటినిజూచి, వానివిషయమయి యనేకోపయుక్తాంశములను గ్రహించి, వానిపయిఁ దనకుఁదోఁచిన యభిప్రాయములను నభివృద్ధిమార్గములను దొరతనమువారికిఁ దెలిపెను ఆమె యక్కడనుండి బొంబయినగరమునకుఁ బ[illegible]ు, యచ్చటి హిందూమహాజనులచే నియ్యఁబడిన యభినందనపత్రిక[illegible]ొని, 1867వ సంవత్సరము మార్చి నెలలో బొంబయినగరములో నోడ[illegible] స్వదేశమునకు వెడలెను. ఆమె స్వదేశమును జేరినతోడనే "హి[illegible]ములోని కారాగృహశిక్షనుగూర్చియు స్త్రీవిద్యనుగూర్చియు [illegible] అనుపేరితో నొకచిన్నపుస్తకమును బ్రకటించెను.

వచ్చుసటిసంవత్సరమునం దామె "హిందూదేశమునం దాఱునెలలు" అను పుస్తకమును జేసి దానిని రామమోహనరాయల కంకితము చేసెను. ఆమె హిందూదేశమునకు బైలుదేఱునప్పుడు హిందూస్త్రీలను స్వదేశమునకుఁ దీసికొనిపోయి విద్య చెప్పించి యుపాధ్యాయినులనుగా దిద్దింపవలె ననుకొనెను గాని యాపని యసాధ్యమయినట్లు కనఁబడినందున తరువాత నామె యాప్రయత్నమును విడిచిపెట్టెను. ఆమె ప్రాణమిత్రులు సహిత మామె రాకవలన హిందూదేశమునకు విశేష లాభము కలుగునని తలఁపలేదు. "ఇక్కడి పెద్దలు మాటలలో పెద్ద నోరు చూపుటయేకాని క్రియలలో శూన్యహస్తములు చూపుదు రని ముందు నీవే తెలిసికొందువు" అని యొక హిందూమిత్రుఁ డామెతో ననెను. ఆమె నంతగాఁ బ్రోత్సాహపఱచిన కేశవచంద్ర[illegible] సహితము "కార్పెంటరుకన్య హిందూదేశమున [illegible] గానే సత్కార్యవిషయమైన ప్రీతివాంఛయు శూన్యవాయువులో వశించిపోవును" అని పలికెను.

ఇట్టివాక్యములచేత నామె నిరుత్సాహ[illegible]ాలు గాక యామె యీహిందూదేశమునందలి ప్రముఖులతో నుత్తరప్రత్యు[illegible] జరుపుచు వచ్చెను. బొంబయిలో న్యాయా[illegible]మైన గో[illegible] హరిదేశముఖుగారి యుత్తరమువలన నామెకు స్త్రీబోధనా[illegible]నపాఠశాలలను బెట్టింపవలె నన్న నిశ్చయము [illegible]గెను. అతి[illegible] చిన్నతనములో వివాహము లగుచుండుటవలన బాలికలు [illegible] విడిచి తామావఱకు నేర్చుకొన్న యల్పవిద్యను కూడ మఱ [illegible] దుటనుబట్టి బాలికాపాఠశాలలవలనఁ బ్రయోజనమంతగా [illegible] దని తెలిపి, "దేశాచారమునుబట్టి యెప్పుడును పునర్వివా[illegible] కొనకుండెడు వేలకొలఁది వితంతువుల నుపయోగమున [illegible] రావలెను; అర్హురాండ్రయిన యుపాధ్యాయినులను ది.

డిసబోధనాభ్యసనపాఠశాల యొకటి స్థాపింపఁబడువఱకును స్త్రీవిద్యాభివృద్ధినిగూర్చి యేర్పఱిచెడి యేపథకమును సఫలము కానేరదు. హిందూదేశముయొక్క యీప్రాంతములం దున్న మేమందఱమును మీప్రయత్నముయొక్క పర్యవసానమునకును మీయొక్క పునరాగమనమునకును అత్యంతాతురతతో నెదురు చూచుచున్నాము." అని వ్రాసెను. అందుపయి నామె హిందూదేశమునం దప్పుడధికారములో నున్నవారికి స్త్రీబోధనాభ్యసన పాఠశాలల యావశ్యకమునుగూర్చి తెలిపి హిందువు లందఱును జేరి సంవత్సరమునకు 1500 పౌను లిచ్చెదుపక్షమునఁ దామంత సొమ్మును బొంబయిలోను అహమదాబాదునగరములోను స్త్రీబోధనాభ్యసనపాఠశాలలను బెట్టుట కిచ్చెదమని బొంబయి దొరతనమువారు వాగ్దానముచేయునట్లుచేసి చందాలువేసి యంతసొమ్ము పోఁగుచేయునట్లు హిందువుల నాపనికిఁ బ్రోత్సాహపఱుపఁజొచ్చెను.

ఆమె చేసిన కర్తవ్యోపదేశము ననుసరించి హిందూదేశప్రభుత్వమువారు జనుల తోడ్పాటు నపేక్షింపకయే బొంబయినగరములో స్త్రీబోధనాభ్యసనపాఠశాలను స్థాపించుటకయి మైదుసంవత్సరములవఱకును సంవత్సరమునకు పండ్రెండు వేలరూపాయల నిచ్చుట కేర్పాటుచేస[illegible]ప్రకారముగాఁ దనకృషి ఫలోన్ముఖమునకు వచ్చు సూచనలు గాంచి [illegible]తోషించి యత్యంతోత్సాహముతో 1868 వ సంవత్సరము నవం[illegible]నెల యేడవతేదియం దామె రెండవసారి హిందూదేశమునకు [illegible] బొంబయినగరముచేరినతోడనే తానచ్చటిస్త్రీబోధనాభ్య[illegible]లో నధ్యక్షురాలుగా నుండి జీతముగైకొనక ధర్మార్థముగాఁ [illegible] దొరతనమువారికి విన్నపము చేసెను. వా రామె ప్రార్థ[illegible]పూర్వకముగా నంగీకరించిరి. ఉష్ణదేశములోనుండి పని [illegible]రోగ్యము చెడిపోవుటచేతను మఱికొన్ని కారణములచే [illegible] విడిచిపెట్టి యామె మఱుసటిసంవత్సరారంభమునం

డింగ్లండునకుఁ బోవలసినదాయెను. అయినను మరల నామె యీసంవత్సరాంతమునందే హిందూదేశమునకు మూఁడవసారి వచ్చి స్త్రీవిద్యాభివృద్ధినిమిత్తమయి కొంతపని చేసి మరల స్వదేశమునకుఁ బోయెను.

1870వ సంవత్సరమునందు కేశవచంద్రసేను లింగ్లండునకుఁ బోయినప్పుడు జూన్ నెలలో బ్రిస్టల్ నగరమున కరిగి, మేరీకార్పెంటరు కన్యను సందర్శించి, హిందూదేశమును గూర్చిన జ్ఞానమును వృద్ధిచేయుటకును హిందూదేశములోని సాంఘికలోపములను వారించుటకును నొకసమాజమును స్థాపించుట యుచితమని యతఁ డామెకు విన్నవించెను. ఆసంవత్సరము సెప్టెంబరునెలలో రెండవసారి యతఁ డామెదర్శనముచేయుటకు బ్రిస్టల్నగరమునకుఁ బోయినప్పుడు "దేశీయహిందూదేశసమాజ" (National Indian Asso[illegible]ation) మనునామముతో నొకసమాజము స్థాపింపఁబడెను. ఆస[illegible]ముయొక్క యుద్దేశములను నెఱవేర్చుటకయి సమాజముపేర నొ[illegible] పత్రిక ప్రకటింప నారంభింపఁబడినది. ఆపత్రిక యిప్పు డిండియ[illegible]త్రిక (The Indian Magazine) యనుపేరఁ బరఁగుచు, త[illegible] స్థాపకురాలి యనంతర మామెపదమును వహించిన యత్యంతయో[illegible]గు మూనిఁగకన్య (Miss Manning) చే మహాసమర్థతతో [illegible]యున్నటిదాని బడుచుండెను. ఈసమాజమును మనదేశము[illegible] దనేకస్థలము దీనిశాఖలును మన దేశమునకు మహోపా[illegible]ము చేయు[illegible]

1875-76 సంవత్సరములో కార్పె[illegible]రుకన్య కడప దేశమునకు నాలవపర్యాయమువచ్చెను. [illegible] స్త్రీలవిష చెఱసాలలవిచారణవిషయములోను, పావ[illegible] వర్తకపాఠశాలలోను, కర్మశాలలవిషయములోను, వృత్తి[illegible]లలలో పనిలోనుంచువిషయములోను ముఖ్యముగ [illegible] బఱచెను నపనివలనఁ గలిగిన ఫలితములనుగూర్చి యి[illegible]రామె సాలి

వ్రాసినయుత్తరములో వివరముగాఁ దెలిపినది. అవి యటుతరువాత పార్లమెంటుమహాసభ వారియెదుటఁ బెట్టఁబడినవి.

1877వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెల 3వ తేదితో నామెకు డెబ్బది సంవత్సరములు పూర్తియయ్యెను. ఆమెజన్మోత్సవదినమునం దామె నభినందించుచు బంధువులయొద్దనుండియు మిత్రులయొద్దనుండియు నాశీర్వచనపత్రికలును పారితోషికములును విస్తారముగా వచ్చినవి. ఆసంవత్సరము 14వ జూన్ తేదీని తనపెంపుడుకొమారితతో సల్లాపసౌఖ్యమనుభవించి యారాత్రి పడకకుఁ బోయి తెల్లవారులోపల నామె యనాయాసమరణమునొందెను. ఆమెశరీరమార్ణోకనుమయందు భూస్థాపిత మొనర్పఁబడెను. ఆమెశవమును సమాధికిఁ గొనిపోవునప్పుడు సంఖ్యాతీతులైన మిత్రులును, శోణగృహశోధనాలయములోని బాలురును బాలికలును, పగటికర్మపాఠశాలలలోని బిడ్డలును, రింగ్సవుడ్డు కర్మవిద్యాలయములోనిబాలురును, తమకును లోకమునకును మహోపకారిణియైనట్టి ... బిడ్డలను బీదతనమునుండియుఁ బాపములనుండియు రక్షించుట ... నజీవితమును ధారపోసినట్టియు నాయుత్తమాంగన యొక్క ... వెంట శోకించుచుఁ బితృవనమునకు వేలకొలఁదిగాఁబోయి ... తన ... కలఁ గలభక్తిగౌరవములను వెల్లడించిరి. మనదేశపుస్త్రీ ... పకారకృత్యములయందుఁ దమకాలమును గడపుదురుఁ గాక!

48882

END OF
TITLE